Mateo
Mateo ka yama hanimetemone amake, Sesowi kaminari.

Sesowi ka iti me inimetemone amake.

1 Sesowi Kirisito hinakiti memetemoneke haro.
Abarao ka noti Tafi tohehi ka notimatamona
amaka, Sesowi.
2 Abarao Isaki batimatamona amaka. Isaki
Yako batimatamona amaka. Yako Yota me ka
abimatamona amaka, nisori me ya tabahari.
3 Yota biti Beri toha Sera toha ne me ka ami
inimetemone amake Tama. Esiro batimatamona
amaka Beri. Arao batimatamona amaka Esiro.
4 Aminatabi batimatamona amaka Arao. Naso
batimatamona amaka Aminatabi. Saomo bati-
matamona amaka Naso.
5 Bowasi batimatamona amaka Saomo. Mati
ini Haabi toha nemetemoneke. Obeti batimata-
mona amaka, Bowasi. Mati inimetemone amake
Hoti. Sese batimatamona amaka Obeti.
6 Tafi batimatamona amaka Sese. Saromao
batimatamona amaka Tafi. Saromao mati Oria
fati tohibehemetemoneke.
7 Hobowao batimatamona amaka Saromao.
Abiasi batimatamona amaka Hobowao. Asa
batimatamona amaka Abiasi.
8 Sosafa batimatamona amaka Asa. Sorao bati-
matamona amaka Sosafa. Osiasi batimatamona
amaka Sorao.
9 Yotao batimatamona amaka Osiasi. Akasi
batimatamona amaka Yotao. Esekiasi batimata-
mona amaka Akasi.

10 Manase batimatamona amaka Esekiasi.
Amo batimatamona amaka Manase. Sosia bati-
matamona amaka Amo.
11 Sekonia batimatamona amaka Sosia, nisori
me ya tabahari. Sekonia me sawi ka yama ya
Ihayeo me me towakamehemetemoneke Babiro-
nia ka mati.
12 Babironia ka me me towakami hawa tohi ya
Saratieo batimatamona amaka Sekonia. Soroba-
beo batimatamona amaka Saratieo.
13 Abioti batimatamona amaka Sorobabeo. Eri-
aki batimatamona amaka Abioti. Aso batimata-
mona amaka Eriaki.
14 Satoki batimatamona amaka Aso. Aki bati-
matamona amaka Satoki. Erioti batimatamona
amaka Aki.
15 Eriaso batimatamona amaka Erioti. Mata
batimatamona amaka Eriaso. Yako batimata-
mona amaka Mata.
16 Yose batimatamona amaka Yako. Maria Yose
fatimetemone amake. Sesowi Maria bitimata-
mona amaka, ino Kirisito me hinihatehari.
17 Abarao tohaba nematamonaka, mata ya.
Abarao nowati ya Tafi hinakiti me tamehemete-
moneke 14 me toha mati. Tafi tohaba nemata-
monaka. Babironia ya me toka me ka iti me
14 tohemetemoneke, Tafi nowati ya. Babironia
ya me toka me tohaba nemetemoneke. Kirisito
hinakiti me tamehemetemoneke 14 me toha
mati, Babironia ya me toka me nowati ka mati.

Sesowi watehimatamonaka.

18 Sesowi Kirisito wate wati e nematamonaka
ahi. Sesowi mati Maria tohaha Yose hitihabone
hinehemetemoneke. Yose Maria ahi remata-
monaka mata. Maria hine watohemetemoneke
nabati weye naro, Teoso Kanamori ehene.

19 Yose yahe ka fatibone kamini nofaremata-
monaka me one ni ya, nabati weye naro.
Hine ya hiyosemahabone hinehemetemoneke,
ati watarari.
20 Yose ati boti yama nima ne amo ne Teoso
nanarifa watari awehimatamonaka. Teoso na-
narifa ati yana nematamonaka.
"Yose Tafi ka noti watorima tinahi. Maria
iti nakomerima tinahi, nabati weye naro Teoso
Kanamori ehene.
21 Biti watehibonaka. Ino tinawatehibanaka.
Sesowi tohehibanaka, hinaka mera kasomate-
hibana. Sesowi mera kasomatehiba amaka me
ihi hiyara mati, me ahabarahabone mati", Teoso
nanarifa ati nematamonaka.
22 Hibati ka Teoso ati kakamina atimatamona
nima Sesowi wati nematamonaka. Teoso ati
kakamina ati e nematamonaka ahi:

23 "Fana atona me makiti ahi hiraha nabati
weye tehaboneke. Biti watatehibonaka. Ino
me hinawatatehiba amaka. Emanoweo to-
hatehiba amaka. E ati ka amake haro, Teoso
e ni ya sawika ati naro".

24 Yose watami hiba yama wa ni ya tafihi-
matamonaka. Fare Teoso nanarifa ati nima
Yose ehene nematamonaka, Maria itihari. Me
famawemetemoneke Yose taboro ya.
25 Hitiha ahi hirehemetemoneke mata biti
watamatare ya. Wate inobona Yose hinawatehi-
matamonaka. Sesowi tohehimatamonaka.

2

Sesowi me yaka nemetemoneke, yama wawato

mati.

1 Sesowi watehimatamonaka Bere ya Soteya ya. Eroti towisawa tohibehimatamonaka. Bara yama wawato me tohaha me kakehemete-moneke Serosarei ya, wami one ka mati, bahi kakamaki ya.

2 Me ati yana nemetemoneke.

"Hibaka inamatewe tohara watehimonaha so-teo me ka towisawa tohatehibonaha? Maya ota awa otake hinaka maya, kimisari. Ota kakeha otake ota nahorisahabone ota he nokosi ya", me ati nemetemoneke.

3 Towisawa Eroti tohehi me ati mitehi kokoriri nematamonaka. Serosarei ka me nafi kokoriri, nabisemetemoneke.

4 Eroti mera yoro tokaniwamematamonaka, me nafi, sasetoti me ka hiti me toha, Mowisei ati kakamina me toha, na mati, mera aate nebonaha.

"Kirisito watabona ka tabora ini te kaminahi owa ni ya, ini me hikaminehemete hibati ka mati", ati nematamonaka.

5 "Watatehibona me hinehimatamonaka, Bere ya Soteya ya. Teoso ati kakamina ka yama hani ati e narake ahi:

6 'Bere Yota ka tabora tihaha Yota ka me ka towisawa taiti me ka owa ama tike. Oko me Ihayeo me tohaha me ka towisawa watehiba amaka tiwa ni ya, Ihayeo mera yosehibana',

ati nematamonaka", me ati nemetemoneke, Teoso ati kakamina ati me kamina mati Eroti ni ya.

7 Eroti mera ha nematamonaka bara mati,
mera aate nebonaha me hiwatorahari, me one.
Maya me awi ka me amo ni watohibona ati
nematamonaka.
8 Mera yosehimatamonaka Bere ya.

"Te tokomakehi. Me te aate nibeya, inamatewe
me kaminaba mati. Inamatewe te wasi ya
te kaminebanaka owa ni ya. Okomakehabana
oke. Owabisehibanaka, owitarisaba owa bisa he
nokosi ya", ati nematamonaka.

9 Towisawa ati me mitaha me tokomakeheme-
temoneke. Hibati ya fare maya me tabori ya
me hiwehi me hiwatasehimatamonaka. Maya tai
toehimatamonaka me nokosi ya. Ma towitimata-
monaka fare inamatewe sawi ka tabora neme ya.
10 Maya me awaha me yayai nemetemoneke.
11 Me kobo towitia me tokiyomemetemoneke
yobe toro ya. Inamatewe me awehemetemoneke
mati ya famahari Maria. He nokosi ya me na-
horisa me nahohemetemoneke, me mowi kanisa
mati inamatewe nokosi ya. Me ka sakora noki
me se na hinaka yamabone me hiyaba me ta
hinehemetemoneke. Oro me ta, miha atahone
toha, wami one toha, nemetemoneke, me ta
hinaharo, manakone fotaharo.

12 Me amo na Teoso ati watari me awehemete-
moneke Eroti ni ya me tokomarahabone ati nari.
Faya me tokomemetemoneke hawi one ka ya, me
tabori ya.

Yose me towakemetemoneke Esito ya.

13 Me tokoma me nowati ya Yose Teoso na-
narifa awehimatamonaka wata ya.

"Yana tinahi. Tokomakabote tinahi. Inamatewe toha, mati toha, na te tokomahi Esito ya, te hasi nabone te. Te sawi ya tera ohiyarahaba owa awine oke tasa. Eroti inamatewe siba nebona ati nareka hinabowehibonaha", ati nematamonaka.
14 Faya yama soki enoki ya yana tone inamatewe toha mati toha na me tokehemetemoneke Esito ya.
15 Me sasawi tohehemetemoneke Esito ya. Manakobisa Eroti ahabe ya me yana tonehemetemoneke. Fare Teoso ati kakamina atimatamona nima me ihi nemetemoneke. Ati e nematamonaka ahi:

"Okatao ha onahara oke yana tonehibonaha Esito ya",

ati nematamonaka.

Bere ka matehe me waka nemetemoneke.

16 Eroti mera watohimatamonaka, tabora one ka mati me hikeyehari. Hamehimatamonaka kasiro ya. Mera yosehimatamonaka Bere ka matehe nafi me waka nabone mati, me ka faha fowe famamatara mati. Bere yabori ka matehe toha nemetemoneke. Afa fa fowe me kaminemetemoneke Eroti ni ya, tabora one ka mati.
17 Fara yama Teoso ati kakamina Seremia tohe hikaminehemetemoneke, ati e nari ahi:

18 "Me ka one fanawi ohi na ohi ni saihemetemoneke, Hama ya ohi ni kitaharo. Hakeometemoneke matehe tabiyo, yawaha

ohi naro. Ohi ni me fawa hinihabone ohi
ni fawa hinaremetemoneke, matehe ahabi
karo",

ati nematamonaka Seremia.

Yose me kakamemetemoneke Esito ya.

19 Manakobisa Eroti ahabe ya Yose Teoso na-
narifa watari awehimatamonaka Esito ya.
20 "Aya inamatewe me nabowabone me ati
namaro me ahabarake. Te tokomakabote nahi.
Inamatewe toha mati toha na te tokomahi Ihayeo
me tabori ya", ati nematamonaka.
21 Me yana tokanakabote na inamatewe me
towakamehemetemoneke, mati ya famahari
Ihayeo ya.
22 Yose kobo toname Eroti biti Akerao to-
hehi tamine mitehimatamonaka towisawa to-
hawahari bati taboro ya. Hinakomehemata-
monaka. Teoso hihiyarematamonaka wata ya.
Faya Soteya fiya toname tokomematamonaka
Karireya ya.
23 Sitati Nasare ya winawehimatamonaka.
Fara yama Teoso ati kakamina hikaminehemete-
mone nima ehene nematamonaka, ati e nari ahi.
Nasare kamona me hinehibona ati nematamon-
aka.

3

Yowao mera iibofarisa na tohehimatamonaka.

1 Afa yama ya Yowao Batisita mera kanawani
yana tonehimatamonaka, Soteya ka yama
honara ya, ati e nari ahi:

2 "Te ka yama hiyara te nofamarahabone teke.
Teoso ka towisawa kamakikabote nebonaka".
3 Fare Teoso ati kakamina Isaiya tohe atimatamona nima Yowao Batisita ehene nematamonaka.

> "E ka owa ati yana nebonaka yama honara ya, ati e nari ahi: 'Teoso hawinebona te namosahi. Hawi te yai tonihahi, Teoso hawinebonaha'",

Isaiya ati nematamonaka.
4 Yowao ka makari kamero kone tohehemetemoneke. Tosi matone bani ataro toha nematamonaka. Habise mera kaba, abiya me fehe fawa, na tohehimatamonaka.
5 Serosarei ka me nafi tokomakehemetemoneke he ni ya. Soteya ka me toha, Sotao ka faha yabori ka me toha, nemetemoneke.
6 Mera iibofarisematamonaka Sotao ya, me ihi hiyara me ihi me kamina mati.
7 Fariseo me toha, satoseo me toha na me tokomakehemetemoneke he ni ya, me hihibofarisabone mati. Mera awehi ati yana nematamonaka.
"Ha te maka biti me te amake, maka komaharo. Hike te narabo nima rano, te kana nawahabone te, Teoso tera kosi rebona te? Teoso te watoha te awineke, mera kosi nebona ati nari, me ihi hiyara mati.
8 Te ehene hiyara te nofamaramone te ati na, yama amosa te hiri nawahahi waha.
9 Te ati boti e rima nahi ahi: 'Abarao ka noti me ota amake', te ati rima nahi. Abarao ka noti mebone mera Teoso nofe ya Abarao ka noti

mebone mera hiri nebonaka yati ya, so tosaharo
ahi.
10 Teoso bari tama ni hawa toe awa ka
nebonaka hibayata ya, awa boni hiyararo. Ka
hini ya koro hiwitiaboneke yifo hiri ni ya.
11 Ha owa tera oobofarisine oke faha ya, te
ehene hiyara te nofamara te. Owa onowati ya
kamakibonaka, kiti mati tohahari. Okita okere,
ha owa. Hahi narifi owato okara, owehene
amosara owa. Hinaka sataya tama ni owato
okere, owehene amosara owa. Tera batisa neba
amaka Teoso Kanamori ya. Tera batisa, neba
amaka yifo hiri ni ya.
12 Tiriko kekero kana tama naka, hinaka tiriko
namosebona ati nari. Hinaka tiriko nafi namose-
bonaka, hobokori nafi ahababonehe. Tiriko
namosi ahabe ya tiriko tonihebonaka yobe ya.
Hobokori sari hikana hinaboneke yifo ya, yifo
owihinateraro", ati nematamonaka.

Yowao Sesowi ibofarisematamonaka.

13 Afa yama ya Sesowi yana tonematamonaka
Karireya ya. Tokomematamonaka Sotao ya,
Yowao hibofarisebonaha.
14 Yowao ibofarisi hinofarehimatamonaka.
"Himataba tikamakine tiri owa ni ya, tiwa
obofarisabone tina tiwa? Owa tibofarisabone
onahara oke, ha tiwa ta".
15 Sesowi ati yana nematamonaka. "E ehene e
na ahi mata. E ehene e ni ya e ehene amosaba
amake Teoso ni ya", ati nematamonaka. Faya
Yowao ati amosematamonaka.
16 Sesowi ibofarisematamonaka. Manakobisa
faha ya Sesowi wamisame neme hine naha
kanaha ya Teoso Kanamori awehimatamonaka

kisahari. Okoko nima ne kakehi kobo nematamonaka he ni ya.

17 Neme ya Teoso ati saihimatamonaka.

"Okatao amaka hari, onofari, ehene amosari owa ni ya", ati nematamonaka.

4

Yama hiyara Sesowi hiri nebona Satanaisi ati nematamonaka.

1 Teoso Kanamori ati ehene Sesowi tokehimatamonaka yama honara ya, Satanaisi totomi hinehibonaha.

2 Amo ni 40 yia tohaha ya hiwa nafimimatamonaka. Manakobisa fimi hiwasimatamonaka fahi.

3 Satanaisi era totomi tohahi kakehimatamonaka he ni ya.

"Teoso biti ama ti? Keye amarini? Teoso biti tihi ya yati tinihawahahi, bao tohahabana", ati nematamonaka.

4 Sesowi ati yana nematamonaka. "Teoso ka yama hani ati e te amake ahi:

'Bao kabi e ohari ya e amosatera amake. E amosate amake, Teoso ati nafi e kamitaro',

ati te amake", Sesowi ati nematamonaka.

5 Faya Satanaisi hekamematamonaka Teoso ka sitati ya, Serosarei ya. Hinawarematamonaka teboro tati nemehe ya.

6 "Teoso biti ama ti? Keye amarini? Teoso biti tihi ya yora tinisahi bofe ya. Yama hani ati e te amake ahi, me rawi hinehemete:

'Teoso he nanarifa mera yosehibonaka, tiwa me kakatomahabone mati. Tiwa me itimisahaboneke, titeme karimarahabone tiwa yati ya'",

ati nematamonaka.
7 Sesowi ati yana namatasehimatamonaka. "Yama hani one na narake, ati e naro ahi:

'Tika Teoso e ka Hiti tohe totomi tirahabone tike'",

ati nematamonaka.
8 Faya Satanaisi hekamatasehimatamonaka tasa, atami nemeha ya. Me nafi ka wami namohimatamonaka. Towisawa me nafi ka yinero namo, me ka yama nafi namo, nematamonaka.
9 "Owa tinofi ya onokosi ya tisi ya me nafi ka yama ta onahabana oke tiwa ni ya. Wami nafi ka me ka towisawa tihawabana tike", ati nematamonaka.
10 Sesowi ati yana namatasehimatamonaka. "Satanaisi tikamahi. Teoso ka yama hani ati e te amake ahi:

'Teoso ohari nokosi ya te foro nabone teke. Teoso narifi te ohari nabone teke'",

ati nematamonaka.
11 Faya Satanaisi tokomematamonaka fahi. Teoso nanarifa me kamakabote nemetemoneke, he me narifabone mati.

Sesowi mera kanawanehimatamonaka, Karireya ya.

12 Faya Sesowi Yowao tamine mitehimatamon-
aka, foyahari kateya ya. Tokomematamonaka
Karireya ya.
13 Winamarehimatamonaka Nasare ya.
Winawehimatamonaka Kafanao ya, faha
ehebote witi ya. Seboro ya Nafitari famaha
ka sitatimetemone amake, Kafanao.
14 Isaiya atimatamona nima Sesowi ehene
nematamonaka. Isaiya ati e nematamonaka ahi:

15-16 "Haha rako hawi ya me winaha Sotao
kowani ya, yama soki ya me sawiha yama
oye me awaharake, oye kitaharo. Me
ahabinima na me ni ya yama oye tasi
nakeharake me baikani ya, me winaha mati
Seboro ya, Nafitari famaharo, bara me ka
Karireya ya",

Isaiya ati nematamonaka.

17 Sesowi Teoso ati kamini yana tonehimata-
monaka. "Te ehene hiyara te nofamarahabone
teke. Teoso ka towisawa kobo nima ka", ati
nematamonaka.

Sesowi Betiro mera ha nematamonaka.

18 Karireya ka faha witi ya yaka ne me famaha
mera awehimatamonaka, Simao Betiro tohehi
toha, nisori Atere toha, ne mati, tahafa me were
nifeha mati rako ya, faha kiki me toha mati.

19 Mera aate nematamonaka. "Owa ni ya te
kasawihi. Owati ihi e ka one me te ki naba teke
waha".

20 Me ka tahafa me kakosehemetemoneke hibati ya. Faya Sesowi ya me tabehemetemoneke waha.

21 Sesowi tokawehi me famaha mera awehimatamonaka, Tiako Sebeteo biti toha, nisori Yowao toha nari, me kawita mati kanawa ehebote ya, me ka abi ya me tabaha mati, Sebeteo, tahafa me sako namaha mati. Sesowi me hima hinehemetemoneke.
22 Kanawa me kakosa, me ka abi me kakosa, nemetemoneke hibati ya. Faya Sesowi me ya tabawematamonaka.

Sesowi mera kanawanehimatamonaka.

23 Yaka nawaharehimatamonaka Karireya ya, mera kanawanahari sinakoka ya, soteo me hihiyara ka yobe ya, Teoso ati me kamina mati. Sinakoka ya hiyara amosa kaminematamonaka, Teoso ka towisawa kaminari. Me kiya na mera kasoma nematamonaka, yama kome yoro tokana me kiha mati.
24 Siria ka me nafi tamine himitematamonaka waha. Me kiya na me me kakiemetemoneke me nafi, yama kome yoro tokana me kiha mati. Me one me me kaki nemetemoneke, me rabika me toha, hine me wiwiyi tona me toha, me yana ni watora me toha na mati. Mera kasomematamonaka.
25 Me tamaha me ya tabehimatamonaka. Karireya ka me toha, Tekabori ka sitati ka me toha, Serosarei ka me toha, Soteya ka me toha, Sotao kowani ka me toha, na mati.

5

Sesowi mera kaminematamonaka, Teoso me hinofate mati.

1 Sesowi me tamaha mera awehi tokomisehi-
matamonaka atami ya. Itarimatamonaka. He ya
tataba me tokomakehemetemoneke he ni ya.
2 Mera kanawanehimatamonaka, ati e nari ahi:
3 "Teoso mera nofate amaka, yama tamaha me
nofara mati, Teoso ta me nofaha mati. Teoso ka
towisawa ya me tabatehaboneke".
4 "Me ohi na Teoso mera nofaka. Mera yayai
nibonaka".
5 "Teoso mera nofate amaka, me amosamone
me atiba yana ra mati. Me ka wamibone Teoso
ta hinahaboneke, wami nafi".
6 "Teoso mera nofate amaka, yama amosa me
hiri nabone me ati na mati. Mera narifebonaka,
yama amosa me hiri nabone mati".
7 "Teoso mera nofate amaka, me one me
aawawa na mati. Mera aawawa nebonaka".
8 "Me ati boti amosa Teoso mera nofate amaka.
Teoso me awahaboneke".
9 "Teoso mera nofate amaka, me abe mono
na me me ebe kanaha mati. Me one Teoso biti
memone me me tonihaboneke".
10 "Me ihi amosa me one me hinofara Teoso
me hinofate me amake. Teoso ka towisawa ya
me tabatehaboneke".
11 "Owa te nofaha me one tera me nofara tera
me hora kana Teoso tera nofate amaka. Keye me
hiri na te ehene hiyaramone me ati na Teoso tera
nofate amaka.
12 Te ni ya me ihi e na te yayai nabone teke.
Teoso tera kakawebonaka yama amosa tamaha

ya neme ya. Hibati ka me ihi e nemetemoneke
ahi, Teoso ati kakamina me me kakoa mati".

Saha taminemetemone amake.

13 "Saha nima te nineke. Bani e ketehate
e amake saha ya, ahabarehibonaha. Saha ihi
amosate amake. Bofe ka saha te tohate te amake,
yama amosa te hiri na te. Saha sinari watamari
ya himata nima e ribe, saha sinari kamiba karo?.
E sika towitiaboneke. Me one tai hinahaboneke".

Nabarina taminemetemone amake.

14 "Yama oye nima te nineke, yama nafi firi
kanaharo. Sitati e awate e amake, e nafi, atami
ya naharo. Sitati e na kehemotera amake.
15 Nabarina e sari kani ya e boko kanisatera
amake boti tori ya. Nabarina e kawatarete
amake neme ya fara nabarina tabori ya, yobe
nafi firi kanahabana, me nafi noki awibone
karo".
16 "Yama oye nima te ehene nineke, te ehene
amosaro. Yama amosa te hiri ni ya te ehene me
awi ya te ka abi me kahiyarahaboneke, winahari
neme ya".

*Mowisei ati ka yama hani Sesowi kaminemata-
monaka.*

17 "Te ati e riyahi ahi. 'Mowisei ati Sesowi
nahabihibona ati nareka', te ati riyahi. 'Teoso
ati kakamina me ati Sesowi nahabihibona ati
nareka', te ati rihi nabone teke.
18 Haha me ati nahabi onofa okere. Fara
yama Mowisei hikaminehemete hiri onahabone
onahara oke. Haha yama nafi hikaminehemete
kaketehaba amake. Yama hasi naba wataterabа

amake, kaketehabone Mowisei hikaminehemete.
Keye amakere.
19 Haha me hikaminaha hiri tiri ya, tiwehene
nima me one ihi nabone tini ya, Teoso ka
towisawa tera nonofa raba neba amaka. Haha
me hikaminaha hiri tini ya, tiwehene nima me
one ihi nabone tini ya, Teoso ka towisawa tiwa
nofehiba amaka mata ya.
20 Mowisei ati kakamina me ya fariseo me
tabaha me ihi nima tiwehene ni ya Teoso ka
towisawa tiwa nofareba amaka. Tiwehene amosi
mati tohi ya Teoso ka towisawa tiwa nofehiba
amaka", Sesowi ati nematamonaka.

Me abe nofahabone Sesowi ati nematamonaka.

21 "Me tamine te mitate te awineke hibati ka
mati, yama tamine me mitehemetemone mati,
tamine e naro ahi: 'Te ka owa tinabowarabone
tike. Te ka owa tinabowi ya tiwa me nabowaba
me amake, sowisi ati ehene', me ati nemete-
moneke.
22 Owati e nineke ahi: Te ka owa tikako
ya tiwa me nabowaba me amake, sowisi ati
ehene. 'Tihiya tikere', tini ya e ka Hiti me ati
ihi tihababone tike. 'Titati hiyara awineke', tini
ya tikamakehabone tike yama hiyara ya, yifo hiri
ni ya.
23 Teoso ni ya yama ta tinahabone tina teboro
ya tikamake, yama hiyara hiri tinaha wati tiwahi
ya tika owa ni ya,
24 Teoso ka yamabone ta tirahabone tike mata.
Yama tohahaboneke mata teboro ya, tana nokosi
ya. Tikamakehabone tike tika owa ni ya,
tiwehene hiyara tinofamarabone tina tiwa he

ni ya, tiwa kakomarebonaha. Faya teboro ya
wete tinamabone tike, Teoso ka yamabone ta ni
tinataminabone tiwa waha", ati nematamonaka.
25 "Tika owa tiwa towakame ya sowisi ni
ya, yama manakone kote tinahabihabone tike
hawi enoki ya. Yama manakone tinahabihari
ya tiwa towakamebonaka sowisi ni ya. Sowisi
tiwa ta towahawitiba amaka saotato ni ya, tiwa
ibebonaha kateya ya.
26 Tasi toni tinofi ya yama manakone nafi
tinahabihabone tike. Yama manakone nafi tina-
habihari ya tasi tirahaba ama tike kateya ya.
Keye amakere", ati nematamonaka.

Tika yibote amara noko tiniharabone tike.

27 "Me ati tamine te mitate te amake, me ati
e na mati ahi: 'Tifana tika yibote amara ahi
tirahabone tike', me ati nemetemoneke.
28 Owati e nineke ahi: Fana ahi ni tinofi ya
tiwati boti ya, ahi tinaharake tiwati boti ya.
29 Tinoko ihi yama hiyara hiri tini ya tinoko
soba tiwitihi. Koro tiwitihi. Tika abono nafi
Teoso koro towitirayaho yama hiyara ya, yifo hiri
ni ya. Tinoko oharia fawa ni ka amosake.
30 Tika kanihina ihi yama hiyara hiri tini ya
ti tisi ya koro tiwitihi. Tika abono nafi Teoso
koro towitirayaho yama hiyara ya, yifo hiri ni
ya. Timano oharia fawa ni ka amosake".

Tika yibote tiyosemarabone tike.

31 "Me ati tamine one e nemetemoneke ahi:
'Tika yibote tinofamari ya hinaka yama haniba
ta tinahi, tokomabana', me ati nemetemoneke.

32 Owati e nineke ahi: tika yibote maki owa
ahi hina toyosemi tinofi ya tokomabanake. Maki
owa ahi hira tiyosemaraboneke. Tiyosemi ya me
one noko hinihaba amake. Tiyosemi ya e ka owa
hitiwahi ya yama hiyara hiri neba amaka, tika
yibote ahi nari".

Teoso ino hiri tirahabone tike, yama hiri tinahabone tina tiwa.

33 "Me ati tamine te mitaha te awineke, me
ati e naro ahi: 'Teoso ino hiri tini ya keye hiri
tirahabone tike', me ati nemetemoneke.
34-37 Owati e nineke ahi: Keye hiri tirahabana
tike. Yama hiri tinahabone tina tiwati e nabone
tike ahi: 'Yama hiri onahabone oke', tinahabone
tike. Yama hiri tirahabone tina tiwati e nabone
tike ahi: 'Yama hiri orahabone oke', tinahabone
tike. Fara tiwatiboneke. Yama one kamini
tinofi ya Satanaisi yama hinofa hiri tine tike.
Neme ini hiri tirahabone tike. Afa neme Teoso
taboro amaka. Wami ini hiri tirihi, tinahabone
tike. Fara Teoso ka wami amake. Serosarei ini
hiri tirihi, tinahabone tike. Serosarei Teoso ka
towisawa amose taboro amaka. Titati ini hiri
tirihi tinahi. Afa titati Teoso ka amake. E ehene
amara e tati kone wiyo te amake. Fare Teoso ati
ehene amaka. E tati kone wiyo na e tati kone e
tonihawahamatera amake", ati nematamonaka.

Me me nofara me me nofahabone Sesowi ati nematamonaka.

38 "Me ati tamine one amake haro, te mitaharo,
me ati e na mati ahi: 'Tinoko one me nahabi
ya me noki tinahabihabisaba ama tike, tinoko
manakone. Tiwini one me nahabi ya me ini

tinahabihabisaba ama tike, tiwini manakone',
me ati nemetemoneke.
39 Owati e nineke ahi. Tiwa ni ya tika owa
ehene hiyare ya tiwehene hiyara watarabone
tike he ni ya. Tinoko baki me tao kani ya tinoko
baki one behe tiwahamahi, me tao hikanabana
tasa.
40 Sowisi ni ya tiwa me kamini ya sowisi ati
ehene tika makari boti ka me ati ni ya, tika
makari mese ka ta tinamakehaba ama tike.
41 Saotato tiwa yose ya hinaka yama weye
tinahaba ama tike, kirometoro oharia ya. Hinaka
yama tekama tinahaba ama tike tasa kirometoro
one ya.
42 Me one tika yama aate ni ya me ka yamaba
ta tinahi. Yinero tabiyo me one tiwa aate ni ya
me ka yineroba ta tinahi".

43 "Me ati tamine one nake, ati e naro ahi: 'Tika
one me tinofabone tike. Tika one me amara me
tinofarahabone tike'.
44 Owati e nineke ahi: Tiwa me nofara me
tinofabone tike. Yama hiyara me hiri ni ya tiwa
ni ya, me ora tinahabone tike.
45 Te ehene e ni ya ahi te e naba teke, te ka abi
neme ke nima. Me ihi amosa me ni ya hinaka
bahi hiwene ta, me ihi hiyara me ni ya hinaka
bahi hiwene ta, te amaka. Me ihi amosa me ni
ya faha kake, me ihi hiyara me ni ya faha kake,
te amake, ati ehene.
46 Tiwa nonofa me nofi tiwahariha Teoso ka
yama manakone wara titeraba ama tike. Yinero
yayaba me ihi e te me amake ahi, mera nonofa

me me nofaha mati.*
47 Te one me hiyari tiwahariha yama amosa
hiri tirine tike. Bara me ihi e te me amake ahi.
48 Te ka abi ehene nima te ehene nabone teke,
yama amosi mati tohaha te hiri na te. Te ka abi
neme ya winate amaka, yama amosi mati tohaha
hiri nari".

6

Yama amosa hiri rima tinahi te one me nokosi ya, tiwehene amosa me awahaba tiwa.

1 "Yama amosa hiri rima tinahi te one me
nokosi ya, tiwehene amosa me awahabone tiwa.
Tiwehene e ni ya ahi tiwehene manakone tiki-
hateraba ama tike abi ni ya, winahari neme ya".
2 "Yinero me kihara me ni ya yinero ta tini
ya tiwehene tikaminarabone tike me one ni
ya. Me one ati boti hiyara me ihi e te me
amake ahi, sinakoka ya me sawiha mati, howa
ya me naho na mati. Me ihi amosa me ihi
me one hiwahabone me ati te me amake, me
amosamone me me hinahabone mati. Teoso
ni ya yama manakone me wara toteraba me
amake. Me amosamone me one me me hina
me ihi manakone me ihaharake hibati ya. Keye
amakere.
3 Yinero me kihara me ni ya yinero ta tini
ya tiwehene tikaminarabone tike me one ni ya,
tiwehene amosa me watoribone karo.
4 Yama me hiwara abi hiwate amake. Tiwa
awe ya tika manakone nahabihiba amaka tasa".

---

* **5:46** 5.46 Yinero yayaba yinero me yayaba tohehemetemoneke, me ta hinehibonaha Homa ka me ni ya.

Teoso e ha ni ka yama Sesowi kaminemata-monaka.

5 "Teoso ha tina tiwehene e rabone tike ahi, me ati boti hiyara me ihi nima. Sinakoka toro ya me ora te me amake, me nahoria mati. Howa batori ya me ora, te me amake, me ihi me hiwahabone me ati na mati. Teoso ni ya yama manakone me wara toteraba me amake. Yama manakone me wara tonaharake hibati ya, me ihi amosa me ihi me one hiwi karo. Keye amakere.

6 Ora tini ya tikiyomamabone tike tika yobe bari kani baikani ya, nokobi boko tikana tiwa. Abi ha tinahi, e awarari. Abi ka yama manakone wara tinahaba ama tike. Me one tiwa awara tiwa awehibonaka", ati nematamonaka.

7 "Ora tini ya bara me nima tirahabana tike. Fara me ati me hiri hina me hiri namarima te me amake, me ati e na mati ahi: 'Fara owati hiri onaha hiri namarima oni ya Teoso owati mitehiba awaka', me ati te me amake.

8 Me ihi nima tiwehene rabone tike. Yama tinofa abi hiwatote amake, tiwati watamatari ya".

9 "Te ora ni e na ahi: 'Ota ka abi Teoso tiwinate ama tike neme ya. Me nafi tiwa kahiyarahi.

10 Tika towisawateba kakeho ota ni ya. Yama tinofa me hiri nahi, bofe ya me winaha mati, neme ka me ihi nima me ihi nabone mati.

11 Haha yama wehe ka ota tefebone ta tina-habone tike.

12 Ota ehene hiyara ota ehene sa tisahabone tike. Ota ka one me ihi hiyara me ihi ota sa tosa na otake.

13 Satanaisi otara totomi rayaho tiwati ihi', te ati nabone teke, te ora na te.

14 Te ka one me ihi hiyara te fawa niha te ehene
hiyara te ka abi neme ka fawa nihibonaka.
15 Te ka one me ihi hiyara te fawa niri ya te ka
abi neme ka te ehene hiyara fawa nirebonaka
bisa", ati nematamonaka.

*Era e nafimi ka yama Sesowi kaminematamon-
aka.*
16 "Tiwa tinafimi ya tiwehene e rabone tike,
me ati boti hiyara me ihi nima. Me tafi fawa
na me yayai namatera me amake. Me noki me
soko namatera me amake, me ihi me one me
hiwahabone mati, me tafi fawa na mati. Yama
manakone me wara tonaharake hibati ya, me
one ni ya. Keye amakere.
17 Tiwa tinafimi ya tinoko soko tinahabone
tike. Titati kone tikete tinahabone tike orifa fehe
ya, amosabonehe.
18 Tiwehene me watoraba me amake, tiwa
tinafimiha tiwa. Abi ta tiwehene watoka. E
aware era awate amaka. Tiwa kakawebonaka
yama amosa ya", ati nematamonaka.

*Yama tamaha me nofarabone Sesowi ati ne-
matamonaka.*
19 "Yinero te tonihariyahi ahi, bofe ya. Yama
abe yama kabate amake ahi. Yama wirabako na
yama nahabi, te amake. Yama boboti tokiyomate
amaka e ka yobe ya, yama botihibonaha.
20 Yinero te tonihahi neme ya. Neme ya yama
abe yama kabatera amake. Yama wirabako
na yama nahabirihi, te amake. Yama boboti
tokiyomarihi, te amaka e ka yobe ya, yama
botihibana neme ya.

21 Bofe ka yama tamaha te nofi ya bofe ka yama
te wati nawahaba te amake. Neme ka yama te
nofi ya Teoso yama hinofa te hiri nabone teke.
22 E ka owa yinero noko tonihe ehene e ati e te
amake ahi: 'Noko hiyakara hari', e ati te amake.
E noko e te amake ahi, yama oye nima, e abono
firi kanaharo. Tinoko amosi ya tika abono nafi
firi kanahaboneke.
23 Tinoko hiyari ya tika mese nafi sokihaba
ama tike. Tika oyene watari ya tika mese
sokihaba ama tike.
24 E ka hiti meba me famihinakere, me e
narifikimaba mati. Owa e nofe ya hahi e
nofamarehibonaka hari. Ha ita e nofe ya hahi
e nofamarehibonaka hari. Yinero noko e toniha
Teoso e nofatera e amake".
25 "Makoni owati e nineke ahi: Te kokoriri
rabone teke, te ka yamabone te wati nawaha
te. Te ati boti e riyahi ahi: 'Himata okobaribe?
Himata ofaribe? Himata okaribe?' te ati rabone
teke. E hasi ni ya e yayai nabone eke, yamata
tamaha noko e toniharaharo. E abono tamini
ya e yayai nabone eke, makari tamaha noko e
toniharaharo.
26 Bani me te awa ha, me kakeha mati neme
ya. Fatara ya yama me koro rihi, yamata me
tonakarihi, yamata me toniharihi, te me amake
yobe ya. Te ka abi neme ya winehi me tafebone
ta tehi amaka. Teoso bani mera nonofa raba ne
tera nofi mati tohate amaka, ha te ta.
27 Yama tamaha te wati nawaha te kokoriri
kene te ahababone teke fara te ahabi amo nibone
ya".
28 "Himataba te ka makaribone te wati
nawahineri? Yama kabani ka yama mowe te awa

ha, mowe amosaro. Yama mowe amosa fara ihi
amakere, boribone hiri raro.
29 Saromao borone aamosa raba nematamon-
aka. Yama kabani ka yama mowe ta amosi mati
tohake.
30 Yama kabani ka yama mowe amosa Teoso
ehene amake. Yama kabani ka yama ahabi
kerewe raboneke, me sari hikari ya. Yama
kabani ka yama manakone yokana tohakere. Ha
te ta te manakone nafike. Teoso te boronebone
ta nebonaka. Himataba te ati boti e na te awineri
ahi: 'Teoso owa kakaweba ama oko yamaba ya?'
te ati na te?"
31 "Te kokoriri rabone teke, te ka yamaba te
wati nawaha te. Te ati e rabone teke ahi: 'Himata
okobaribe? Himata ofaribe? Himata okaribe?' te
ati rabone teke.
32 Haha yama bara noko me tonihate me
amake. Te ka abi neme ya winehi te ka
yamabone te nofaha watote amaka.
33 Teoso ka yamabone te ahi nabone teke,
Teoso yama hinofa te hiri na te. Te ehene e ni ya
ahi haha yama te nofaha ya tera kakawebonaka.
34 Te kokoriri rabone teke, yama te wati
nawaha te, yama wamini ka yamabana. Fara
hibayata ka yama wehe ka yamabone te wati
nawahabone teke. Yama wehe oharia ka yama
hiyara fayaboneke ahi", ati nematamonaka.

7

*Me me kakorahabone Sesowi ati nematamon-
aka.*
1 "Me tikakorabone tike. Me tikako ya Teoso
tiwa kakobisebonaka.

2 Tiwehene e ni ya me ni ya Teoso ehene e
nabisebonaka tiwa ni ya fara tiwehene nima.
3 Tika owa noko ebene biti foyehi tiwini?
Tinoko tiwahi. Awa ibe foyake tinoko ya.
4 Tiwati e narake ahi tika owa ni ya: 'Hiba
tinoko abe bite foyaha soba onamibeya', tinahara
tike. Awa ibe foyaha tiwa tikere tinoko ya.
5 Tiwati boti hiyarara tike. Tinoko ka awa ibe
foyaha soba towiti tai tohahaboneke. Tinoko
ka awa ibe foyaha soba tiwiti ya tinoko awi
amosabone tike, tika owa noko ebene soba
tiwitibone karo".
6 "Teoso ka yama te ta rabone teke yome me
ni ya. Kasaro amosa te koro towitirihi nabone
teke boroko me nokosi ya. Kasaro me tai riyahi.
Kasaro me tai ni ya tiwa me fito kanahaba
me amake, tiwa me nabowahaba mati", ati
nematamonaka.

*Teoso e ha ni ka yama Sesowi kaminemata-
monaka.*

7 "Yama tinofa ha tikanabone tike Teoso ni ya.
Tika yamabone ta nebonaka. Yama siba tini ya
tiwasiabanake. Nokobi teo tikani ya Teoso se
hikanaboneke.
8 E ka one Teoso me aate ni ya ati amosebonaka
me nafi ni ya. Yama me siba hina me hiwasi-
aboneke, me nafi. Nokobi me teo kana me ni ya
Teoso nokobi se kanehibonaka, me nafi ni ya.
9 Tiwa ni ya tikatao bao aate ne ya hinaka
yatiba ta tinahaba ama?
10 Tiwa ni ya tikatao aba aate ne ya hinaka
makaba ta tinahaba ama?

11 Yama hiyara hihiri me te tohaha yama
amosa te ta teha te amake te ka matehe ni ya.
E ka abi neme ya winehi ehene amose hinama
tohate amaka. Yama amosa ta nebonaka te aate
ne ya", ati nematamonaka.
12 "Fara yama me hiri hinahabone tinaha
tiwa ni ya, afa yama hiri tinahabone tike me
ni ya. Tiwehene e ni ya ahi, fara Mowisei
hikaminehemete hiri tine tike. Fara Teoso ati
kakamina hikaminehemete hiri, tine tike", ati
nematamonaka.

Sesowi hawi famaha kaminematamonaka.

13-14 "Hawi famate amake. Hawi one nafi,
hawi one nafirihi, te amake. Hawi nafiha ka
nokobi nafi, hawi nafira ka nokobi nafirihi,
te amake. Me tamaha me tokiyomatehaba
me amake nokobi nafiha ya. Me tamara me
tokiyomatehaba me amake nokobi nafira ya. Ha
tiwa tikiyomahabone tike nokobi nafira ya. Hawi
nafiha ya yaka tini ya tihababa ama tike. Hawi
nafira ya yaka tini ya tihabarahaba ama tike".

Teoso ati kakamina memone mera Sesowi kaminematamonaka.

15 "Tera te kakatomiyahi. Me natehaba me
amake, Teoso ati kakamina memone me ati na
mati, Teoso ati kakamina me amara mati. Me
yahahamone me ati na me ati boti hamate me
amake. Ofeya me awi nima me awi na robo me
tohate me amake.
16 Me ihi te awi ya me te watohaba te amake,
me ati boti hiyara mati. Ofa boni kobobo tera
amake atiwa ete ya. Fiko boni kobobo rihi te
amake atiwa ete ya.

17 Awa boni amosa kobobo te amake awa
amosa ya. Awa boni hiyara kobobo te amake
awa hiyara ya.
18 Awa boni hiyaraba watatera amake, kobobo
naro awa amosa ya. Awa boni amosaba watatera
amake, kobobo naro awa hiyara ya.
19 Haha awa boni hiyara me ka hite amake, me
koro hiwitiabonehe yifo hiri ni ya.
20 Me te watohaba te amake, yama me hiri hina
te awi ya".

21 "'Ota ka Hiti owa tikasomahi', tini ya Teoso
yama hinofa hiri tiri ya tiwati omitaterabone
oke, tiwa okasomahabone owa. Teoso neme ya
winehi te famahabone tini ya Teoso yama hinofa
hiri tinahabone tike.
22 Afa yama amo ni ya me tamaha me natehaba
me amake, me ati e na mati ahi: 'Ota ka Hiti
tiwati ihi Teoso ati ota kaminamaro otake. Me
rabika me ota kasomamaro otake, tiwini ota hiri
na ota. Yama fotaha ota namohamaro otake,
tamaharo, tiwini ota hiri na ota'.
23 Me ni ya owati e tehaba ama oke ahi. 'Tera
owatera ama oke. Te watarabone teke owa ni ya,
te ehene hiyara te', otehaba ama oke".

Sesowi yobe famehi kaminematamonaka.

24 "Owati timiti ya yama okominaha hiri tini
ya e ka owa yama watohi nima tinahabone tike,
yobe ewene si tonihemata yati mese ya.
25 Yobe hawa tohe ya faha kaki nafihemete-
moneke. Faha fowe kimisemetemoneke. Boni
kita nemetemoneke. Yobe sonarematamonaka,
warehari yati mese ya".

26 "Owati timita yama okominaha hiri tiri ya
hahi yama watore nima tinahaba ama tike, yobe
ewene si tonihemata siki mese ya.
27 Yobe hawa tohe ya faha kaki nafihemete-
moneke. Faha fowe kimisemetemoneke. Boni
kita nemetemoneke. Faya yobe sone ahabemata-
monaka nafi", ati nematamonaka.
28 Me tamaha Sesowi ati me kamitemete-
moneke. Manakobisa hiyari ahabe ya 'Hika', me
ati nemetemoneke, he ati me mitaha mati,
29 Mowisei ati kakamina me ati nima Sesowi
ati re karo. Mowisei ati kakamina me one ati me
kamina Sesowi ta fare ati kaminematamonaka.

8

Sesowi me ka owa kasomematamonaka, mese hiyarari.

1 Sesowi atami ya yana tone kisamematamon-
aka. Me tamaha me ya tabehimatamonaka.
2 Me ka owa mese hiyare tokomakehimata-
monaka he ni ya. Sonehimatamonaka he nokosi
ya.
"Ota ka Hiti owa kasomi tiwatoa tiwa awine
tike. Owa kasomi tinofini?" ati nematamonaka.
3 Sesowi bori hikanematamonaka yehe ya.
"Tiwa kasomi onofa oke. Tikitamahabone tike
hibati ya".
Mese amosawahamibote nematamonaka fahi.
4 Sesowi hihiyarehimatamonaka.
"Owehene tikaminariyahi me ni ya. Tikamahi
sasetoti ni ya, tiwa tinamobeya sasetoti ni ya.
Mowisei yama hikaminehemete ta tinahabone
tike Teoso ni ya, tiwa me watobone karo, tita-
minawaha tiwa", Sesowi ati nematamonaka.

Sesowi saotato nanarifa nakitamehimatamonaka.

5 Sesowi tokomematamonaka Kafanao ya. Kobo toname Homa ka saotato kamakimatamonaka he ni ya. Saotato mera yoyosematamona amaka, saotato 100 me tohaha mera yoyose tohahari.

6 Saotato ati yana nematamonaka.

"Ota ka Hiti oko yama aahi forehareka kama ya, yobe ya, yana ni watorari, yama kome awi kitahari", ati nematamonaka.

7 Sesowi ati yana nematamonaka. "Okomakehabana oke. Okasomehibanaka", ati nematamonaka.

8 Saotato ati yana namatasehimatamonaka. "Ota ka Hiti tikamarabone tike oko yobe ya, titaminaha tiwa. Otamina okere ha owa. Hine ya tiwati yana ni ya oko yama aahi kitamebonaka.

9 Tiwa nima one oke, me one oyoseha owa. Saotato me oyosete ama oke. 'Tikamakehi', oni ya saotato tokomakehibonaka. 'Tikamahi', owa ni ya oni ya kamehibonaka. Oko yama aahi me oyose ote ama oke. 'Yama e na hiri tinahi', oni ya oko yama aahi hiri hinahaboneke", ati nematamonaka.

10 Sesowi ati himite "Hika", ati nematamonaka. Mera hiyarematamonaka he ya me tabaha mati.

"Hahi bare nima me naba me watakere, Ihayeo mati, Teoso kitehimona ati nari. Keye amakere.

11 Me tamaha me kaketehaba me amake, yama nafi ka mati, Abarao Isaki Yako me na me tafi ya me tafi tabahabone mati, Teoso ka towisawa amo ni kobo ne ya.

12 Fara Teoso ka towisawa taboro ka me ta me me were hiwititehaba me amake yama sokiha ya. Me ohi tehaba me amake fahi, me ini yiki tokana mati", ati nematamonaka.
13 Sesowi saotato hiyaramatasehimatamonaka. "Tikamahi tika yobe ya. Fara tiwati nima yama naboneke".
Fare bahi ya hinaka yama aahi kitamematamonaka.

Simao fati mati Sesowi nakitamehimatamonaka.

14 Sesowi tokomakehimatamonaka Betiro ka yobe ya. Kobo tonamake tokiyomamake Betiro hinakaso foreha awehimatamonaka, kama ya, yama kome awaharo.
15 Mani boyo hinaha yama kome fawa nemetemoneke. Yana namisama he narifemetemoneke.

Sesowi me tamaha mera nakitamehimatamonaka.

16 Bahi toke ya me kakehemetemoneke, me tamaha me me kakia mati, me rabika mati. Inamati mera toyosemehimatamonaka fare ati ya. Mera kasoma nematamonaka, yama kome me awaha me nafi.
17 Fara yama Teoso ati kakamina Isaiya tohe hikaminehemetemoneke hibati ya, Teoso ati kaminari, ati e nari ahi:

"Era kasomareka, e ka yama kome fawa nihari",

ati nematamonaka.

Sesowi mera hiyarematamonaka, he ya me tabahabone me ati na mati.

18 Sesowi me tamaha mera awehi he ya tataba mera yosehimatamonaka, he me towakabone mati rako kowani ka ya.

19 Mowisei ati kakamina owa kamakimatamonaka he ni ya.

"Borofeso osawiabana oke tiwa ni ya, yama nafi ya, fara tika toki nima", ati nematamonaka.

20 Sesowi ati yana nematamonaka. "Kawara me hoti nate me amake. Bani biti me tabori na, teha me amake. Neme ka Owa taboro watatere amaka, aamo", ati nematamonaka.

21 He ya tataba me ka owa he aate nematamonaka. "Ota ka Hiti e tabahabone wete onamamatabana oke mata, otaboro ya, okobi okomoaba owa", ati nematamonaka.

22 Sesowi ati yana nematamonaka. "Hine e tabake. Me ahaba me abohi hine me one me me hikamoaboneke fara me one ahaba mati".

Sesowi boni fawa ni, faha rike fawa ni, nematamonaka.

23 Sesowi itarimatamonaka kanawa tori ya. He ya tataba me kibemakemetemoneke.

24 Me kariwa me ni ya yama noki yawari kimisemetemoneke. Kanawa bokinima nemetemoneke faha rike ihi. Sesowi amo nematamonaka.

25 Me hinatafihimatamonaka.

"Ota ka Hiti e ahabakibone. Era tikasomahi", me ati nemetemoneke.

26 "Himataba yama te nakomeneri? Teoso tamine te watorini, kitahari?" ati nematamonaka. Waremise boni ya faha rike famaha fawa

nihimatamonaka. Yama nafi amosawahemete-
moneke.
27 "Hika", me ati nemetemoneke. "Hiketeno
amara, boni ati hikataba, faha rike ati hikataba,
hinahari?" me ati nemetemoneke.

Katara ka me famaha me rabika mera Sesowi kasomematamonaka.

28 Me kobo kanehemetemoneke kowani ya,
wami ini Katara tohaha ya. Me famaha me
rabikatehani me kakiemetemoneke Sesowi ni
ya, me kasawitehani mati tama tabori ya. Me
yofinemetemoneke. Makoni me fiya tonami me
nonofa hiharemetemoneke, me one.
29 Me ati kitehemetemoneke kasiro ya.
"Teoso biti himata hiri tiribe ota ni ya? Himata
ebe tina tikine tiri ota ni ya? Tikine ti, otara
tikatomahabone tiwa, ota amo ni kobo ra ota
mata?" me ati nemetemoneke.
30 Yama yabo ya boroko me tamaha me ne-
hemetemoneke, me tafaha mati.
31 Hinamati me aate hinehimatamonaka.
"Otara toyosemi tinofi ya otara tiyosemahi
boroko me ni ya", me ati nemetemoneke.
32 "Te tokomahi", ati nematamonaka.
Me yana tona me tokomemetemoneke boroko
me ni ya. Boroko me kana nawahemetemoneke
hibati ya, me nafi. Atami ya me tokifiwaha
me bokehemetemoneke rako ya. Me ahabeme-
temoneke faha ihi.
33 Boroko me nanarifa me tokomemete-
moneke. Sitati ya me kobo tonama me nafi ni
ya hiyara me kaminemetemoneke. Haha me
famaha me rarabika toha me tamine me kamina,
nemetemoneke.

34 Sitati ka me kamakiemetemoneke Sesowi ni
ya, me nafi. Me kobo namakia Sesowi me aate
nemetemoneke, tokomebonaha.

9

Sesowi me ka owa nakitamehimatamonaka,
yaka ni watorari.

1 Sesowi tofoyame me kariwama me kobo
nemetemoneke fara hinaka sitati ya.
2 Me ka owa kama ya forehi me kakamemete-
moneke he ni ya, yana ni watorari. Me ihi Sesowi
hiwaha me ati boti hiwatoemetemoneke, "Teoso
kitate amaka", me ati boti ati na mati. Ati yana
nematamonaka.
"Okatao yayai tinahi. Teoso tiwehene hiyara
fawa nika", ati nematamonaka.
3 Mowisei ati kakamina Sesowi ati me mitaha
me ati boti yama nima nemetemoneke. "Yama
hiyara kaminareka, Teosomona ati nari", me ati
boti ati nemetemoneke.
4 Yama me wati nawaha Sesowi me hiwa-
toemetemoneke. "Himataba yama hiyara te wati
nawahineri te ati boti ya?
5 Owati e nara oke ahi: 'Tiwehene hiyara Teoso
fawa nika', onahara oke. 'Yana tinahi, yaka
tibeya', onehene ama oke. Fara owati famineke.
6 Owa te watowahaba te amake waha, me ihi
hiyara me ihi fawa ni owatoa owa ahi, bofe ya,
Teoso ati ehene".
Faya me ka owa forehi hiyarematamonaka.
"Yana timisamahi. Tika fofore titihi. Tikamahi
titaboro ya", ati nematamonaka.
7 Yana namisame tokomematamonaka fare
taboro ya.

8 Me nafi hiwehi "Hika", me ati nemetemoneke.
Teoso me kahiyaremetemoneke.
"Me ihi hiyara me ihi e ka one me fawa nineke
waha, Teoso ati ehene", me ati nemetemoneke.

Sesowi Mateo ha nematamonaka.

9 Sesowi tokome me ka owa awehimatamon-
aka, itariari yobe ya, me ka yinero yayaba ka
yobe ya, Mateo tohahari.
"Tisawihi owa ni ya", Sesowi ati nemarika.
Yana namise he ya famehimari amaka.
10 Me tokoma Mateo ka yobe ya Sesowi tafehi-
mari amaka, me ya tabahari, me tamaha mati,
me ka yinero yayaba mati, me ya me one tabaha
mati, yama hiyara hihiri mati. He ya tataba me
toha, namaroke.
11 Fariseo Sesowi me awaha Sesowi ya tataba
me me aate namaroke.
"Himataba te ka borofeso me tafi ya tafi tabara,
me yoro tokana mati, yinero yayaba me ya yama
hiyara hihiri me tabaha mati?" me ati namaroke.
12 Me ati Sesowi mite ati yana nemarika.
"Yama kome e awara metiko era narifatere
amaka, e taminaro. Me kiya na me ta metiko
mera narifate amaka.
13 Teoso ati te watora te awineke, ati e nari ahi:

'Haha yama onofa okere haro, yama kahi te
ta nabonehe owa ni ya. Me one ta te
narifabone teke',

Teoso ati nematamonaka. Me ihi amosa me
ha orahabone okehara oke. Okehara oke, me
ihi hiyara me ta me ha onahabone owa", ati
nemarika.

Sesowi me aate nemetemoneke, era e nafimi ka yama kaminebonaha.

14 Yowao ya tataba me kamakiamaroke Sesowi ni ya. "Otara ota nafimirima nineke. Fariseo hine me nafimirima, nineke bisa. Himataba tika tataba hine me nafimirineri?" me ati namaroke.

15 Sesowi ati yana nemarika. "E ka owa fanehiba ya tataba me ya tabehi ehene me yayai naboneke. Me ohi raboneke. Yama we one ya me one hitimakehibonaka. Faya he ya tataba hine me nafimiaboneke fahi.

16 Makari bote e nawanamatera amake makari ibe yati ya. Makari yati e nawani ya makari sibi tonamatasahaba amake, bote tohi karo. Makari hoti tonafihaba amake mata ya.

17 Fi yati e tonihatera amake yama atari bote yama wiye tohaha ya. Yama atari sibi toni ya fi ahababa amake. Yama atari ahaba, naba amake. Fi yati e tonihate amake yama wiye yati ya. Fi fawa teraboneke, yama wiye toha naro", ati nemarika.

Sinakoka hiti Sesowi aate nematamonaka.

18 Sesowi hiyare ni ya sinakoka owa hiti kakehimarika. He nokosi ya sonarise ati yana nemarika. "Okoto ahabarake hibayata ya. E tofamamahabone eke otaboro ya. Tiye tekibaribeya he ni ya, kitamabana", ati nemarika.

19 Sesowi yana tone he ya tofamamemarika. Sesowi ya tataba me toha, namaroke.

Fanawi ka ama fawa ni watora Sesowi nakitamehimatamonaka.

20 Sesowi yaka ne me ka one kamakiemetemoneke he nowati ya. Sesowi ka makari tati

boni bori kanemetemoneke. Fanawi ka ano 12
nemetemoneke, hinaka ama fawa raro.
21 Ati boti e nemetemoneke ahi: "Hinaka
makari boyo oni ya okitamahaba ama oke", ati
nemetemoneke.
22 Sesowi ki nawahame he awe ati yana ne-
matamonaka. "Okoto yayai tinahi. Titaminawa
tike waha, tiwati boti e ni karo ahi, 'Owa
kasomebanaka, kitahari', tini karo", Sesowi ati
nematamonaka.
Fanawi amosawahamehemetemoneke, hibati
ya.

*Sinakoka hiti bite Sesowi nakitamehimatamon-
aka.*

23 Sesowi kobo tonamake tokiyomamakehi-
matamonaka sinakoka hiti ka yobe ya. Me
tamehemetemoneke, me yobiri na mati, me
ati komeha mati. Me one nabisemetemoneke,
hohori me hori na mati. Sesowi mera awehi
24 ati yana nematamonaka.
"Te tokomahi. Inamatewe ahabakere. Amo
nineke hine ya", ati nematamonaka.
He ati me mitaha he me haha kanehemete-
moneke.
25 Ati ehene me tokomemetemoneke.
Tokiyomamakehi inamatewe yehe wara
hikana yana namisemetemoneke.
26 Hiyara me kaminemetemoneke, Sesowi
ehene me awaha mati, tabora yabora ka me ni
ya.

*Me noki awara me famaha mera Sesowi ka-
somematamonaka.*

27 Sesowi tokomematamonaka. Me noki awatera me famaha Sesowi nowati ya me towakamakiemetemoneke, he me ha na mati.
"Tafi ka noti otara aawawa tinahi", me ati nemetemoneke.
28 Yobe ya Sesowi tokiyome nowati ya me towakiyomamakiemetemoneke. Sesowi mera aate nematamonaka.
"Tera kasomi owatowahamone te ati nine?" ati nematamonaka.
"Ota ka Hiti ee, otara kasomi tiwatoamone ota ati nineke".
29 Me noki boyo hina me hihiyarehemetemoneke. "Fara te ati boti nima, yama naboneke, Teoso kitehimona te ati ni karo", ati nematamonaka.
30 Me noki awawemetemoneke.
Sesowi me narabi nima hinehemetemoneke. "Tera te kakatomiyahi. Yama te kaminariyahi me ni ya", ati nematamonaka.
31 Me towaka Sesowi ehene me kaminemetemoneke tabora nafi ya, yaboraro.

Sesowi me ka owa kasomematamonaka, ati yana ni watorari.

32 Me towakamemetemoneke. Me ka owa me kakiyomamemetemoneke he ni ya, ati yana ni watorari, inamati ehene.
33 Sesowi ati ehene inamati tokomematamonaka. Faya ati yana namehimatamonaka. Me one Sesowi ya me tabaha "Hika", me ati nemetemoneke. "Yama e na watatera amake Ihayeo me ni ya", me ati nemetemoneke.
34 Fariseo me ta Sesowi ehene me nofaremetemoneke. "Fare inamati me ka towisawa ati

ehene tohe awaka. Makoni inamati mera toyose-
maka", me ati nemetemoneke.

Sesowi mera aawawa nematamonaka.

35 Sesowi yaka nemarika tabora nafi ya, sitati
nafi ya, mera kanawanahari sinakoka ya. Hiyara
amosa kaminemarika, Teoso ka towisawa tamine
kaminari. Mera kasoma nemarika, yama kome
yoro tokana me awaha mati.
36 Me tamaha me ya tabehimarika. Mera
awehi mera aawawa nemarika, ofeya me nima
me na mati, me nanarifa watara mati, me
kokoriri na me toha na mati.
37 He ya tataba mera hiyaremarika.
"Yamata tamake fatara karo. Me tamakere,
yamata me yabahaba mati.
38 Fatara Hiti te aate nahi, mera yosehibana,
yama me ahi naba mati, hinaka yamata me
hiyababana", ati nemarika.

10

Sesowi mera ha nematamonaka, me 12 na mati.

1 Sesowi mera ha nemarika, me 12 na mati,
he ya tataba mati, mera hiyarebonaha. "Owati
ihi inamati me kitaraba me amake waha, me
te toyosema mati. Yama kome yoro tokana me
awaha me te kasoma, nabone teke owati ihi".
2 Me inimaro amake haro, Sesowi ya tataba
mati. Simao tai tohehimarika, Betiro tohahari.
Nisori Atere toha, Tiako toha, Sebeteo biti. Tiako
nisori Yowao toha,

3 Firibi toha, Batoromeo toha, Tome toha,
Mateo toha, yinero yayaba tohatehari. Tiako
Afeo biti toha, Tateo toha,
4 Simao toha, Homa ka mera momono tohate-
hari. Yota Isikarioti toha, nemarika, Sesowi ta
tehibana.
5 Sesowi mera yosehimarika, me tokahabone
mati, me 12 na mati, afa mati. "Bara me tabori
ya te tokaraba teke. Samaria me ka sitati ya te
tokarihi naba teke.
6 Te toki ohariabone teke Ihayeo me ni ya,
ofeya me tosawariha me nima me na mati.
7 Te ati e naba teke ahi me ni ya: 'Teoso ka
towisawatebona kobo kabona ayata ya', te ati
naba teke.
8 Yama kome me awaha me te kasoma, me
ahaba me te nakitama, me mese hiyara me te
kasoma, me rabika me te kasoma, naba teke, me
ka yinero te aate ra te. Te ka yinero aate orihi
ote ama oke, tera okanawana owa.
9 Oro te towakarihi, barata te towakarihi,
kobiri te towakarihi, naba teke te tosi matone ya
kibeharo.
10 Sakora te weye rihi, makari famaha te
towakarihi, sataya te towakarihi, awa te tamar-
ihi naba teke, te yaka na te. Te tefebone me ta
naboneke, me kasomi manakone.
11 Manakobisa me tabori ya te kobo ni ya
te ati e naba teke ahi: 'Hibake amosara ahi?'
te ati naba teke. Me ka owa ino me itihaba
me awineke, ehene amosari, hinaka yobe ya te
sawiba karo. Me one ka yobe ya te tokaraba teke.
12 Yobe ya te tokiyomami ya te ati e naba teke
ahi: 'Teoso tera kakatomehibonaka', te ati niyahi.

13 Yobe ka me ihi amosi ya Teoso mera
kakatomehibonaka. Me ihi hiyari ya te ati e naba
teke ahi: 'Teoso tera kakatomareba amaka', te ati
nabone teke.
14 Haha tera me nofari ya te tokomaba teke.
Te ati kamiti me nofari ya te tokoma, naba teke
tabora one ya. Te tokoma te teme hobokori te
nahabihaba teke, me tabori ka wami hobokori
wataribone karo te ni ya.
15 Haha sitati ka me kokoriri ni nafitehaba me
amake, Teoso yama manakone nahabihibona ka
amo ni kobo ne ya. Keye amakere. Sotoma ya
Komoha famaha ka me kokoriri ni nanafi raba
tehaba me amake haha yama ya".

*Yama nawaha nahabone Sesowi ati nemata-
monaka.*

16 "Tera oyosehabana oke me ihi hiyara me
baikani ya. Ofeya me nima te nabone teke, te
sawiha te robo me ni ya. Maka nima te nabone
teke, yama te watoha te. Tera me keyehariyahi.
Te yahahabone teke, okoko me nima.
17 Tera te kakatomiyahi. Tera me te naba te
amake, tera me ta naba te, me ka sitati me ka hiti
me ni ya. Tera me kosi naba me amake sinakoka
toro ya.
18 Tera me namohaba te amake kofenato me
ni ya, owa te nofa owehene. Tera me namo naba
te amake, kofenato me toha, towisawa me toha,
na me ni ya. Owa te kaminabone teke me ni
ya. Owa te kaminabone teke me ni ya. Owa te
kamina nabone teke bara me ni ya.
19 Tera me ta ni ya te ati boti e raboneke ahi:
'Himata nima owati ribe?' te ati rabone teke. Te
atiba Teoso kamineba awaka te ni ya.

20 Te ati amaraboneke. Te ka abi Kanamori ati
yana neba awaka te ni ya".
21 "E ka owa anoti ta neba amaka, me one
hinabowehibana. Owa hinaka matehe ta neba
amaka me one ni ya, me me hinahabihaba
mati. Owa bati ya mati me famaha mera kakoba
amaka. Mera ta neba amaka, me one me me
waka hinahaba mati.
22 Me nafi tera kakoaboneke, owa te nofi karo.
Owa nofi te fawa ri ya Teoso tera kasomebonaka.
23 Sitati ka tera me nofari ya sitati one ya
te tokahaba teke. Neme ka Owa kamebonaka,
Ihayeo me ka sitati nafi te itiri ya mata. Keye
amakere", ati nemarika.
24 "E ka borofeso ka yama wato nima e ka yama
wato naboneke. E ka yama wato amosi mati
tohahaba wataraboneke. Yama aahi e tohaha e
fiya torahabone eke e ka hiti ni ya.
25 Inamati me ka hitimona owa me toniharake,
Beosebo tohahari. Beosebo memone tera me
toniha naboneke. Beosebomona ya yobe hiti me
tonihi ya Beosebo memone ya yobe ka me me
toniha, naba me amake", ati nemarika.

*Teoso me nakomehabone Sesowi ati nemata-
monaka.*

26 "Makoni me te nakomerabone teke. Yama
me kehemoha me ka yama awihinahaba amake.
Me hiwatohaba amake nafi.
27 Te ka yamabone okominine oke ha te ta te
ni ya mata. Owati te kaminabone teke me nafi
ni ya. Yama okominine oke te warabo ya mata.
Owati te kaminabone teke, te ati kitaha te, yobe
bari ya te nahoria te.

28 Tera me waka nabone me ati na me te nakomerabone teke. Te abono me nabowaboneke. Te kanamori ta me nabowaraboneke. Teoso ta te nakomehabone teke. Teoso ta ati ehene me ahabate me amake yifo hiri ni ya yama hiyara ya. Me aboni ahaba me kanamori ahaba naboneke Teoso ati ehene.
29-31 Te watorima nahi. Teoso tera kakatomaka. Bani biti manakone nanafi raba te amaka. Bani biti ohari ahabe ahabi Teoso watote amaka. Yama watote amaka, bani me ka yama, me nafi. Te manakone e nabone teke ahi, bani biti me tamaha me manakone nima. E tati kone oohariki na nafi Teoso watoka", ati nemarika.

Sesowi me nofahamone me ati nabone ati nematamonaka me nokosi ya.

32 "Owa te nofahamone te ati ni ya me nokosi ya te hiyari ya, okobi ohiyarahabana oke winahari neme ya, tera onofamone ona owa.
33 Owa te nofaramone te ati ni ya me nokosi ya te hiyari ya, okobi ohiyarahabana oke winahari neme ya, tera onofarahamone ona owa".

Me abe mono nabone Sesowi ati nematamonaka.

34 "Oke ama oke, me abe mono ni fawa nihiba ama ora owa. Oke ama oke me abe mono ni yaro okanabone owa.
35 Owehene e ka owa bati mono nebonaka. E ka one mati mono, naboneke. Hinakaso mono, naboneke.
36 Me abe mono naboneke, me winaha mati yobe ohari ya.
37 Abi nofi mati tihi ya owa nonofa raba tinahamone tini ya, tiwa onofarahabone oke.

Tika matehe nofi mati tihi ya owa nonofa raba
tinahamone tini ya tiwa onofarahabone oke.
38 E fami tinofi ya tiwehene e nabone tike ahi:
tika ewenebone tiwa tikanabone tike, owa tinofi
ka yama nawaha hiri tinahabone tinakomehara
tiwa. Tisawi tinahabone tike owa ni ya fara oko
toki nima. Tiwehene e ri ya e famarabone eke.
39 Tiwa tikayawi ya tihababone tike. Owa
tinofi ka tihabi ya tika kasomi nahabone tike",
ati nemarika.

*Teoso mera kakawebona Sesowi ati nemata-
monaka.*
40 "E ka owa tiwa narife ya owa narife awaka.
Owa narife ya Teoso narifa naka, owa yosehari.
41 Teoso ati kakamina Teoso ati kamine
ka tinarife ya tika yama manakone Teoso ta
nebonaka, Teoso ati kakamina ka yama man-
akone nima naro. E ka owa ehene amose
ka tinarife ya, tika yama manakone Teoso ta
nebonaka, e ka owa ehene amose ka yama
manakone nima naro.
42 Owa ya tataba matehe nima me na me ya
otabi ka me ka fahaba ta tini ya, Teoso tiwa
kakawebonaka, yama amosa ya, faha siriha ta
tini ya kobo kahariharo. Keye amakere", ati
nemarika.

11

*Yowao ya tataba Sesowi me aate nemete-
moneke.*
1 Sesowi he ya tataba me 12 na mera yosi
ahabe ya yana tone tokomematamonaka Teoso

tamine kaminebonaha me ka sitati ya, mera
kanawanahari.
2 Yowao kateya ya foyehi Kirisito ehene tamine
mitehimatamonaka. Mera yosehimatamonaka
he ya tataba mati, Sesowi me aate nabone mati.
3 "Efemata ama ti, kaketehibona me hine-
himata? Owa ta ota noki nabana?" me ati
namaroke, Yowao ati me kamina mati.
4 Sesowi ati yana nemarika. "Te wete
tokanamahi Yowao ni ya. Yama te mitaha te
kaminibeya he ni ya. Yama te awa te kamina,
nabone teke he ni ya.
5 Me noki awatera me noki awake waha. Me
yaka ni watotera me yaka nawahineke waha. Me
mese hiyatera me mese amosawahineke waha.
Me warabi hawitera me warabi hawiwake waha.
Me ahaba me kitama, narake waha. Me honara
me ni ya hiyara amosa okominine oke.
6 Owehene me awi ya owehene me nofi ya
Teoso me hekatomaboneke", ati nemarika.
7 Sesowi ati me mitaha me tokomamaroke.
Me tokoma Sesowi me one hiyaremarika, me
moto kawahamaha mati, Yowao tamine kami-
nari. "Himataba te tokomake te awineri yama
honara ya? Yama isi afe te awahabone te ati na
te awine, feo kanaharo boni ihi?
8 Himata yama te awahabone te ati rini? E
ka owa te awahabone te ati ninihi, makari
amosa akahari? Makari amosa me weye na me
watakere ahi yama honara ya. Me winate me
amake towisawa me ka yobe ya.
9 Himata te awahabone te ati rini? Teoso ati
kakamina owa te awahabone te ati ninihi? Ee,

Teoso ati kakamina amaka. Yowao ehene ta
amosi mati tohaka.
10 Efe amaka hibati ka me hikaminehimata,
yama hani ya, me ka yama hani ati e na mati
ahi:

'Owati kaminebona tinokosi ya tai tohehi-
bonaka, oyose kari. Tika hawibone namose-
bonaka tinokosi ya',

yama hani ati ke.
11 Yowao Batisita amosi mati tohaka. E fanawiri
ni ya me wataha me one ihi aamosa raba te me
amake. Teoso ka towisawa ya me tabaha me ta
me amosate me amake mata ya, me nafi. Yowao
aamosa raba te amaka. Keye amakere.
12 Yowao yana tone ya me yana tona, narake,
me one me mowa na mati, Teoso ka towisawa
ka yama yana tonahabone me ati na mati. Me
sawisa narake, me one me mowa nasa na mati.
13 Yowao watamatare ya Mowisei ati yana
nematamonaka, Teoso ka towisawa kaminari.
Teoso ati kakamina me hikamina, hinehimata-
monaka.
14 Eria me kamina nemetemoneke, kamatehi-
bonaha. Owati miti tinofi ya owati timitahi.
Yowao amaka, Eria, one oke.
15 Te narabo naha owati te mitahi", ati nemarika.

16 "Himata nima e ka one me nineri? Matehe
nima me nineke me nahoria mati mekato ya, me
abe ha na mati, me ati e na mati ahi:
17 'Hohori ota hori na te sere kara teke. E abe
kamoha tahi ota hiri na te ohi rihi na teke', me
ati te me amake.

18 Yowao kakehita amaka, bao kabarari, fi fawa
rihi nari. 'Rabike awaka', te ati na teke.
19 Neme ka Owa kakehimari amaka, yamata
nafi kabahari, fi fawa nari. 'Te awa hari, tafi
nafihari, fi fawi nafi nari mata ya', te ati na te
awineke. 'Yinero yayaba me ya tabaka, mera
nofahari. Yama hiyara hihiri me ya taba, ka',
te ati na te awineke. Owehene amosi ka yama
Teoso watoka hiri onaharo. Yowao ehene amose
ka yama Teoso wato, naka, hiri hinaharo. Ota
ehene amosamone me nafi ati naba me amake",
ati nemarika.

*Sitati one ka mera Sesowi hora nematamon-
aka.*

20 Faya Sesowi mera hora nemarika, sitati ka
mati, me tamaha mera kasome ka sitati. Me ihi
hiyara me ihi fawa ramaroke makoni mera hora
nemarika.
21 Sesowi ati yana nemarika.
"Korasi ya te winaha te kokoriri tehaba te
amake kasiro ya. Ha te Betesaita ya te winaha te
kokoriri tehaba te amake kasiro ya. Teoso yama
tamaha yofi kanaka kitaharo kasiro ya te ni ya,
yama hiri onaha te awaha te. Tiro ka me toha,
Sito ka me toha, na owehene me awehemenehe,
me ihi hiyara me ihi me nofamarehenemete me
amake hibati ya, makari mese kitaha me weye
na mati, yifo hobokori ya me tati me mata kana
mati, me yawa mati.
22 Owati e nineke ahi: Teoso yama manakone
nahabihibona ka amo ni kobo ne ya te kokoriri ni
nafitehaba te amake. Tiro ya Sito famaha ka me
kokoriri ni nanafi raba tehaba me amake haha
yama ya.

23 Ha me te Kafanao ka me te, Teoso tera
towakimisebona te ati na te awineke, neme ya.
Teoso tera towakimisamareba amaka neme ya.
Te tokisaba te amake e abohi taboro ya. Sotoma
ka owehene me awehemenehe, me ka sitati
ahabarehenemete amake.
24 Owati e nineke ahi: Teoso yama manakone
nahabihibona ka amo ni kobo ne ya te kokoriri
ni nafitehaba te amake. Sotoma ka me ta me
kokoriri ni nanafi raba tehaba me amake haha
yama ya", ati nemarika.

Sesowi Teoso kahiyarehimatamonaka.

25 Sesowi ati yana namatasehimarika. "Abi
neme Hiti ama tike. Wami Hiti tiha tite ama tike.
Tiwehene amosara tike, haha yama tikehemoha
tiwa, yama wawato me ni ya, haha yama me
awarabone mati. Matehe fotara me ni ya yama
yofi tikanara tike.
26 Abi, tiwehene e na ama tike, fara yama
tinofa ya tiwehene tohaha tiwa", ati nemarika.
27 "Okobi yama nafi ta naka owa ni ya. Okobi
ohari biti watote amaka. Biti fare ohari bati
wato, tehi amaka. Fare biti hinamo hite amaka
me ni ya, me nafi amararo. Bati yofi kani
oharite amaka fara me hikatikaha me ni ya", ati
nemarika.
28 "Ma tihi ya tikamahi owa ni ya. Kokoriri tini
ya tikama tinahi owa ni ya. Tiwa onarifibeya.
29 Tera okanawanabone onahara oke, e ka
owa bowi nananakowa ne nima, wami ime
towitawahawitiahabone ati nari. Oyaha oke.
Tera hora orahabana oke. Te ati boti ya te hasi
naba teke, owati ihi.

30 Oko yama te ahi na nihinaboneke te ni ya".

12

Sesowi sabato kaminematamonaka.

1 Sabato one ya Sesowi kariwemarika fatara ya. He ya tataba me fimiha tiriko boni me bata namaroke. Me hikabamaroke.
2 Sesowi ya tataba me ihi fariseo me awaha Sesowi me aate namaroke.
"Me ihi tiwa ha, tika tataba mati. Sabato ya yama e na e hiri tera amake ahi", me ati namaroke.
3 Sesowi ati yana nemarika. "Yama hani te awaterani te ama, Tafi tamine kaminaro? Tafi he ya tataba me ya tabehi me fimiha
4 Tafi tokiyomehimatamonaka Teoso ka yobe ya. Teoso ka bao me kabehemetemoneke. Bao hehi e kabatere amaka. Sasetoti me ta me hikabate amaka.
5 Mowisei ka yama hani te awaterani te awine, sabato kaminaro? Sabato ya sasetoti yama me ahi te me amake, teboro toro ya, yama hiyara me hiri ra mati.
6 Owati e nineke ahi: Teoso ati yati amosi mati tohaka. Teboro ka yama aamosa raba te amake.
7 Teoso ati e nematamonaka ahi:

> 'Owa ni ya yama kahi te ta nabone te ati na yama onofa okere. Yama onofa oke haro, me one te narifibone karo,

Teoso ati nematamonaka. Teoso ati te wato ya te ati watarene te amake, owa ya tataba yama hiyara me hiri namone te ati na te.

8 Neme ka Owa sabato Hiti tohate amaka", ati
nemarika.

Sesowi me ka owa nakitamehimatamonaka,
mano kamo namahari.
9 Yana tone tokiyomehimarika me ka sinakoka
ya.
10 Me ka owa sawihimarika, mano kamo nama-
hari. Sesowi me aate namaroke.
"E abe kasomatehani ama, sabato ya?" me ati
namaroke. Me ka owa nakitame ya ehene me
hikaminebona me hinehimatamonaka me one ni
ya, sabato ya yama ahi nemona me hinahari,
ehene hiyaremona me ati na mati.
11 Sesowi ati yana nemarika. "Tika ofeya hoti
ya sone ya sabato ya titimakehiba awaka hoti ya.
12 Ofeya manakone nafitere amaka. E ka owa
ta manakone nafite amaka. Makoni e ka one me
e narifabone eke sabato ya", ati nemarika.
13 Me ka owa hiyaremarika. "Timano yai
tinihahi".
Mano yai tonihemarika. Mano amosawa-
hamemarika, fara one nima naro.
14 Fariseo me tokomamaroke. Heoniao me
hiri nemetemoneke, me abe hiyarabone mati.
Sesowi ino me hiri nemetemoneke, me hin-
abowebonaha.

Sesowi Teoso nanarifa tohehimona ati nemata-
monaka.
15 Sesowi fariseo me ati watohimatamonaka,
me hinabowehibona me hinahari. Makoni
tokomemarika. Me tamaha me ya tabehimarika.
Mera kasomemarika, me nafi.
16 Me narabi nima nemarika, ehene me hiwehi
ehene me hikaminarebonaha me one ni ya.

17 Fare Isaiya Teoso ati kakamina atimatamona
nima yama namaroke, Teoso ati kaminari ahi:

18 "Oko nanarifa tiwahi, owasiari. Onofareka
kasiro ya owati boti ya. Oko Kanamori saw-
ihabone oke he ni ya oyoseharo. Bara mera
hiyarebonaka, ati e nari ahi: 'Teoso mera
kasomebonaka hibayata ya', ati nebonaka.
19 Me ni ya ati kitarebonaka. Mera mono rihi
nebonaka. Ati me himitarehibonaka howa ya.
20 Me kitara me ni ya yahehibonaka. Yama isi
kekero toraba na baka nakosarebonaka. Naba-
rina owinima na nawirihi nebonaka. Mera
kasomebonaka, me kitara mati.
21 Bara me ati e naba me amake ahi: 'Era
kasomeba amaka', me ati naba me amake,

Isaiya ati nematamonaka.

Sesowi mera nakitame ka "Beosebo ati ehene tohe awaka", me one ati nemetemoneke.

22 Me ka owa me kakiamaroke Sesowi ni
ya, inamati ehene noko awaterari, ati yana
rihi tehari, inamati ehene. Sesowi hikasome-
himarika. Manakobisa ati yana, yama awa,
nemarika.
23 Sesowi ya me tabaha "Hika", me ati na-
maroke. "Efe amare, Tafi ka notibonamatamon-
aha?" me ati namaroke.
24 Fariseo Sesowi ehene tamine me mitaha me
ati yana nemetemoneke. "Me inamati toyosema-
hareka, fare Beosebo ati ehene, inamati me
ka towisawa, Teoso ati ehene amarari", me ati
nemetemoneke.

25 Sesowi me ati boti watohi mera hiyare-
marika. "Fara e abe mowa ni ya e ahababone
eke. Sitati ka me abe mowa ni ya me ahaba
naboneke, me nafi. Yobe ohari ka me winaha
me abe mono ni ya, me ahaba naboneke.
26 Satanaisi fara me one toyoseme ya, Satanaisi
me abe mono na me awineke. Me ahababa me
awineke.
27 Me inamati oyosemahamone te ati na te
awineke, Beosebo ati ehene. Manakobisa te
ka tataba inamati me me toyosema Beosebo ati
ehene ama? Beosebo ati ehene amare awaka.
Yama hiri ona Beosebo ati ehene amakara bisa.
28 Hinamati me oyosemine oke Teoso
Kanamori ati ehene. Faya Teoso ka towisawa
kobo nareka ahi.
29 E ka owa nima one oke, tokiyomahari owa
ka yobe ya, hinaka yama hibotiabonehe. Yobe
hiti kitehi wete nareka. Yobe hiti kitehi wete re
ya yobe hiti ka yama botirebonaka. E ote ama
oke bisa ahi. Satanaisi wete onahara oke, me
okasomahabone owa, me rabika mati.
30 Owa ni ya tisawiri ya owa tinofara tiwa
awine tike. Tiriko boni e bata na e famari ya
tiriko boni mata tikawite tiwa awine tike.
31 Owati e nara oke ahi: Teoso yama hiyara nafi
fawa nite amaka. Yama hiyara oharia ta Teoso
fawa nirebonaka. Teoso Kanamori yama hiyara
hiri nemona tini ya tika yama hiyara Teoso fawa
nirebonaka.
32 Neme ka Owa tinofaramone tini ya tika
yama hiyara Teoso fawa nibonaka. Teoso
Kanamori ta tinofaramone tini ya tika yama
hiyara Teoso fawa nirebonaka. Hibayata ya

tika yama hiyara fawa nirihi, amo ni kobo ne
ya tika yama hiyara fawa nirihi nebonaka", ati
nemarika.

Awa one boni amosa, one boni hiyarihi na Sesowi kaminematamonaka.

33 "Awa amosa boni amosate amake. Awa
hiyara boni hiyatera amake. Awa boni e awi ya
awa e watohabone eke.
34 Ha te maka biti me te amake. Yama amosa
kamini te watokere, te hiyara te. Yama hiyara te
kaminate te amake, te ati boti hiyara te.
35 E ka owa amose yama amosa kaminate
amaka, ati boti amosari. E ka owa hiyare yama
hiyara kaminate amaka, ati boti hiyarari.
36 Owati e nineke ahi: Tiwati yana na tiwa
tekatomahi. Yama hiyara tikamini ya yama
manakone tinahabihaba ama tike, Teoso amo ni
tohe ya, yama manakone nahabihibona ka amo
ni.
37 Tiwati amosa hiri tini ya titaminamone
Teoso ati neba amaka. Tiwati hiyara hiri tini
ya tihiyaramone Teoso ati neba amaka", ati
nemarika.

Sesowi Teoso ka yama kaminematamonaka, me hiwahabonehe.

38 Mowisei ati kakamina fariseo me ya me taba
me one Sesowi aate namaroke. "Ota ka borofeso
ota ka yamaba tinamohi Teoso ka yama", me ati
namaroke.
39 Sesowi ati yana nemarika. "Teoso ka yama
te awahabone te ati nineke, te hiyari karo, Teoso
te nofari karo. Hine ya Teoso ka yama oharia

te awahaba teke, yama Yona hiri hinemete nima naro, Yona Teoso ati kakamina.
40 Yona ehenematamona nima Neme ka Owa ehene nebonaka. Yona amo ni terei nematamonaka aba ehebote nabati ya foyahari. Neme ka Owa amo ni terei nebonaka wami boti ya sawihari.
41 Ninifi ka me toha, naba me amake. Te ehene hiyaramone me ati, naba me amake afa yama ya, Teoso nokosi ya. Me ni ya Yona Teoso ati kamine me ihi hiyara me nofamarehemetemoneke. Yona yama wawato raba nematamonaka. Ha owa ta yama wato mati ohaha owati kamiti te nofarineke.
42 Yama toyabo ya Teoso yama nafi manakone nahabi ya towisawa fana Saromao yaka nemete te ya tabahaboneke. Te ehene hiyaramone ati naboneke, ihi nima te ehene ra te. Kakehemetemoneke yama yabo ya Saromao ati mitahabonehe Saromao yama wato kari. Ha owa ta yama wato mati ohaha owati kamiti te nofakere", ati nemarika.

Sesowi me inamati kaminematamonaka.

43 "E ka owa ni ya inamati sawihi inamati tokome ya faha watari ka yama ya kariwate amaka, taborobona siba nari, taborobona wasirari.
44 Ati e nebonaka ahi: 'Wete onamabana oke fara osawi ka yobe ya', ati nebonaka. Wete name yobe wasimebonaka, hinita tohahari, amosari, me yowi hiwahari, me hinamosamari.
45 Me 7 na mera ha nebonaka, me hiyari mati tohaha mati, me ya tabawehibonaha fahi, me winaha mati. E ka owa ka yama nawaha

kitamisahaboneke waha, inamati me ihi. Hahi nima te nabone teke, yama hiyara te hiri na te", ati nemarika.

Sesowi mati me hihiyarehibona me hinehimatamonaka.

46 Sesowi mera hiyare ni ya mati nisori mati me na me kamakiemetemoneke. Yobe beheri ya me nahobasahamaroke, Sesowi ino me hiri na mati, me hihiyarehibonaha.

47 Me ka owa ha hinehimarika.

"Sesowi ami niso me na me nahobasaharake yobe beheri ya, tiwa me hiyarabone me ati na mati", ati nemarika.

48 Sesowi aate hinehimarika. "Hibaka okomi? Hibake okaniso?" ati nemarika.

49 Mera yofi kanehimarika he ya tataba mati yehe ya. "Me te awa haro. Okomi nima me nineke. Okaniso me nima, me nineke.

50 Okaniso toha, okasima toha, okomi toha, na nima me nineke, e ka one mati, okobi neme ya winehi yama hinofa me hiri na mati", ati nemarika.

13

Sesowi yama noki tamine kaminematamonaka.

1 Afa yama wehe ya, Sesowi yana tonehimarika yobe ya. Tokomakehi itabasehimarika rako witi ya.

2 Me tamaha me kakeha me ihi tofoyawiti itarimarika kanawa tori ya. Me one nahobasahamaroke faha witi ya.

3 Mera kanawanehimarika yama tamaha ya, hiyara kaminari.

"Owati te kamitahi. E ka owa tokehimatamon-
aka yama noki koro nebonaha.
4 Yama noki were kane noki one kasohemete-
moneke hawi beheri ya. Bani biti me kakeha
yama noki me kabehemetemoneke.
5 Yama noki one kasohemetemoneke wami yati
kihaha mese ya. Wami bayiri ka tiriko yani
kerewe remetemoneke.
6 Manakobisa bahi kamaki ehene tiriko waya
tokanemetemoneke, habi fotari karo.
7 Yama noki one kasohemetemoneke atiwa
baikani ya. Atiwa yanehi ehene tiriko yani
watoremetemoneke.
8 Wami amosa ya yama noki one kasoha
yanaha bonohemetemoneke. Noki oharia koro
na boni 100 toha, noki one ka boni 60 toha, noki
one ka boni 30 toha nemetemoneke, hiyabamate-
habana.
9 Te warabo naha owati te mitahi", ati ne-
marika.
10 He ya tataba me kamahamaroke he ni ya,
he me aate nabone mati. "Himataba hiyara
tikaminine tiri me ni ya?" me ati namaroke.
11 Sesowi ati yana nemarika. "Me ka hi-
yarabone okominine oke, owati miti yokana me
toharabone mati. Teoso ka towisawa ka yama
wato yokana te tohahabone Teoso ati nareka, ha
te ta. Teoso ka towisawa ka yama wato yokana
me toharabone Teoso ati nareka, me one.
12 E ka owa yama kihe ya hinaka yamabone
Teoso ta hinamakehaboneke. Manakobote hi-
naka yama tamawahaboneke. Hahi e ka owa
yama kihare hinaka yama Teoso hiyabamaki-
aboneke.

13 Makoni me ka hiyarabone okominine oke.
Me noki awaha yama awi yokana me tohakere.
Me warabi hawiha yama me mitakere, Teoso ati
miti yokana me tohara mati.
14 Isaiya me tamine kaminematamonaka ahi:

'Yama te mitaha te watoraba te amake. Yama
te awaha te watorihi, naba te awineke.
15 Te ati boti yama watorihi, te narabo naha
yama miti yokana te toharihi, te noko amo kana
nineke. Te noko yama awi ya te narabo yama
mita, te ati boti yama wato ni ya te ehene hiyara
te nofamarehene te amake. Te ehene hiyara te
nofamari ya tera okasomehene ama oke',

Isaiya ati nematamonaka, Teoso ati kaminari.
16 Teoso tera nofaka, ha te ta. Yama awi yokana
te toha, yama miti yokana te toha, nineke.
17 Me tamehemetemoneke, Teoso ati kakamina
me toha, yama amosa hihiri me toha, na mati,
yama te awaha me awahabone me ati na yama
me awara mati. Haha yama te mitaha me mita-
habone me ati na yama me mitaremetemoneke.
Keye amakere".
18 "Owati te kamitamatahi. E ka owa tamine
okominahabone oke, tiriko koro nematamonaha,
te watohabonehe.
19 Tiriko noki one kasohemetemoneke hawi
beheri ya. E ka one me nima nineke, Teoso ka
towisawa tamine me mita mati, Teoso hikamina-
hari, Teoso ati me watora mati, Satanaisi Teoso
ati totimake kari me ati boti ya.
20 Yama noki one kasohemetemoneke wami
yati kihaha mese ya. Afa nima me nineke, Teoso

ati me mitaha ati nofi me kerewe ri karo, me yayai na mati.
21 Tiriko habi watara nima me nineke, Teoso ati me nofamara mati. Teoso ati me nofaha me one me me hinofamara Teoso ati nofi me fawa te me amake. Yama nawaha me hiri na Teoso ati nofi me fawa, te me amake, me one.
22 Atiwa baikani ya yama noki one kasohemetemoneke. Afa nima me nineke, Teoso ati me mitaha yama amosa me hiri ra mati, yama tamaha me nofa mati, yinero tamehi me nofa, na mati.
23 Yama noki one wami amosa ya kasohemetemoneke. Afa nima me nineke, Teoso ati me mitaha mati, me ihi amosa mati, Teoso ati wato yokana me tohaha mati. Owa ehene manakone 100 toha, owa ehene manakone 60 toha, owa ehene manakone 30 toha, naka, amosari", ati nemarika.

Yama noki bara taminemetemone amake.

24 Sesowi hiyara one kaminemarika tasa me ni ya. "E ka owa hinaka fatara ya tiriko noki amosa koro ne nima Teoso ka towisawa tamine naka.
25 E ka owa tiriko koro ne amo ne ya he me nofara me kakeha yama noki bara me koro nemetemoneke, tiriko baikani ya. Faya me tokomemetemoneke.
26 Tiriko yanaha fotawaha bonohemetemoneke. Yama kabani yana, nemetemoneke.

27 "Yobe hiti ka yama aahi me aate hinehimatamonaka. 'Bataro, yama noki amosa koro tirinihi tika fatara ya? Himataba yama kabani yana nineri?' me ati nemetemoneke".

28 "Ati yana nematamonaka. 'Owa me nofara me ihi tohaha me awineke', ati nematamonaka".
"'Ota kanamosibana?' me ati nemetemoneke".
29 "'Te kanamosarabanake. Yama kabani mohi te bore ni ya tiriko ahabariyahi.
30 Tiriko hine yanake yama kabani ya tabaharo. Manakobisa hati ya me oyosehabana oke, tiriko me bata naba mati. Owati e nabana oke ahi: Yama kabani te tai tonihahi. Te soki naki ya te sari kanahabanake. Manakobote tiriko te bata ni ya tiriko te tonihabone teke tiriko totoniha ka yobe ya', ati nematamonaka", Sesowi ati nemarika.

Teoso ka towisawa ka yama Sesowi kaminematamonaka.

31 Sesowi hiyara one kaminatasehimarika me ni ya. "Mositata noki nima Teoso ka towisawa kaki te amaka. E ka owa mositata noki koro nematamonaka hinaka fatara ya.
32 Mositata noki iisi kabote na yanate amake. Yanawahi ya awa tohate amake. Fatara ka yama one ta fotakere. Mositata yanaha ini ya bani biti me winate me amake", ati nemarika.
33 Hiyara one kaminemarika tasa. "Teoso ka towisawa kaki e te amaka fehemeto fanawi hinatabaha nima, tiriko ya, tiriko fowamisarawaharo, nafi, tiriko nafiharo, 30 kiro tohaharo", ati nemarika.
34 Sesowi hiyara kamini oharimarika me ni ya, me tamaha mati.
35 Teoso ati kakamina fara meteba mera kaminematamonaka, Teoso ati kaminari, ati e nari ahi:

"Hiyara okomina okibone. Haha yama me hiwatotera okominaboneke, Teoso hikehemoharo",

Teoso ati kakamina ati nematamonaka.

Yama noki bara Sesowi kaminematamonaka, me hiwatoabonehe.

36 Sesowi mera toyosememarika, me tamaha mati, me tokomabone mati. Wete namehimarika fare hinaka yobe ya.

He ya tataba me aate hinehimarika. "Yama kabani ka hiyara ya otara tikanawanahi, ota wato forima nabonehe", me ati namaroke.

37 Sesowi ati yana nemarika. "E ka owa tiriko noki amosa koro nematamonaka. Efemata nima Neme ka Owa naka.

38 E ka owa ka fataramete nima, me nineke, me nafi. Tiriko noki nima me nineke, Teoso ka towisawa ka mati. Yama kabani nima me nineke, Satanaisi ka mati.

39 E ka owa me nofari ka yama noki bara me koro nemetemoneke. Afa me nima Satanaisi naka. Tiriko me bata ni ka yama nima Teoso amo ni naka. Tiriko me bata na me nima me nineke, Teoso nanarifa mati.

40 Yama kabani mohi me bore nemetemoneke, me sari hikanabonehe. Afa nima, yama tehaboneke Teoso amo ni ya.

41 Neme ka Owa hinaka nanarifa mera yosehibonaka, me me yabahabone mati, yama hiyara me hiri na mati, fare hinaka me ni ya me sawiha mati. Me me hiyaba hinahaboneke, me yoyose mati, yama hiyara me hiri nabone me ati na mati.

42 Me me were hiwitiaboneke yifo hiwe kitaha
ya. Me ohi tehaboneke, me ini yiki tokana mati.
43 Yama amosa hihiri me ta me oye kitate-
haboneke, bahi oyene nima naro, me sawiha
mati me ka abi taboro ya. Te narabo naha owati
te mitahi", ati nemarika.

*Teoso ka towisawa ka yama Sesowi kamine-
matamonaka.*

44 "Teoso ka towisawa kaki e te amaka, yinero
nafihi nima, me hikehemobahari wami boti ya.
E ka owa yinero wasihimatamonaka. Hikamo-
mematamonaka tasa. Yayai ne hinaka yama nafi
ta nematamonaka, yinero manakonebonaha.
Yinero tama ne wami kote kanikematamonaka,
fare yinero kamo ka wami", ati nemarika.
45 "Teoso ka towisawa kaki e te amaka ahi, e
ka owa nima, berora amosa kakanika tohahari.
46 Yama we one ya berora wasihimatamon-
aka amosaro mata ya. Hinaka yama nafi ta
nematamonaka berora kanikebonaha, amosaro
mata ya", Sesowi ati nemarika.
47 "Teoso ka towisawa kaki e te amaka tahafa
nima. Tahafa me koro nifeha aba me yoro
tokana me me nawasiemetemoneke. Me me
horo hikanake
48 tahafa mo kanehemetemoneke. Me me horo
hikamisehemetemoneke faha witi ka siki ya. Me
nahorisa aba me amosa me me te nemetemoneke
yama wiye ya. Aba me hiyara me me were towiti
nemetemoneke.
49 Afa yama nima yama tehaba amake, Teoso
amo ni karo. Teoso nanarifa me me yabate-
haboneke, me ihi hiyara mati, me ihi amosa me
baikani ya.

50 Me me were hitehaboneke yifo hiwe kitaha
ya. Me ohi tehaba me amake, me ini yiki tokana
mati", ati nemarika.
51 "Owati nafi te watoha te awine?" ati ne-
marika.
"Ee, tiwati nafi ota watoha otake", me ati
namaroke.
52 "E ka owa Mowisei ati kakamina tohe Teoso
ka towisawa nonofa tohawe ya e ka owa yama
kihe ehene nima ehene nebonaka, yama man-
akone amosa kihahari, yama yati yama bote ya
tabaharo", ati nemarika.

Sesowi mera kanawanehimatamonaka, Nasare ka sinakoka ya.

53 Sesowi hiyara kamini ahabe ya
tokomemarika.
54 Kobo tonamemarika fara hinaka sitati ya.
Mera kanawanehimarika sinakoka ya.
He ati me mitaha "Hika", me ati namaroke.
"Hibake hikanawanatehino amara, yama nafi
watohari, mera kasoma nari?
55 Awa hihiri biti amare? Mati amarini, Maria?
Nisori me amarini, Tiako, Yose, Simao, Yota me
na mati?
56 Hinakasima sawi nofarawara ama e ni ya,
nafirawaha? Himataba yama nafi watora?" me
ati namaroke.
57 Sesowi ati me nofaramaroke.
Sesowi ati yana nemarika. "Teoso ati kakam-
ina ati me hinofate amaka, tabora bara ka mati.
Ati me hinofatere amaka, fare taboro ka mati",
ati nemarika.
58 Ati me hinofare me tamara mera ka-
somemarika.

14

Yowao Batisita me nabowemetemoneke.

1 Eroti me ka tetaraka tohe Sesowi tamine
mitehimatamonaka, afa yama ya.
2 He nanarifa mera aate nematamonaka.
"Yowao Batisita amare, kitamenoho? Makoni
yama watohi awaka mata ya", ati nematamon-
aka.
3 Yowao ahabibehimatamonaka Eroti ati
ehene. Eroti ati ehene Yowao me hiwate me
wete hine me hibehimatamonaka kateya ya.
Ehene e nematamonaka Erotia hiyosehari,
fare fati. Taiti ya Eroti anoti Firibi tohehi
fatimetemoneke, Erotia. Erotia Firibi kakosaha
Eroti itiwemetemoneke.
4 Yowao ati e nematamonaka ahi. "Eroti yama
hiyara hiri tine tike, Erotia titiwaha tiwa", ati
nematamonaka. Makoni hibehimatamonaka.
5 Eroti Yowao nabowehibona ati nematamon-
aka. Nabowi hinofarehimatamonaka mata, me
tamaha me hinofe kari. Yowao Teoso ati kakam-
inamona me ati nemetemoneke.
6 Yama wehe one ya Eroti ayaka hiri nemata-
monaka, hinaka anifesario. Ayaka ya Erotia
bite ayakemetemoneke me nokosi ya. Eroti
hinofemetemoneke, toki amosaro.
7 Ati yana nematamonaka, hinaka yamabone
ta hinahabonehe, fara yama hinofaro. "Keye
amakere. Teoso owati mitaka", ati nematamon-
aka.
8 Mati hiyoseha ati e nemetemoneke ahi:
"Yowao Batisita tati ta tinahabone tike owa ni
ya, barato ehebote tori ya tati foyahari", ati
nemetemoneke.

9 Eroti Yowao ahabi nofare mera yosehimatamonaka, Yowao me nabowahabone mati, keye hiri nemona me hirabona karo. Ayaka ka me nafi tohaha ati me himitematamonaka.
10 Ati ehene Yowao me nabowehemetemoneke kateya tori ya, tati me ti hisahari.
11 Tati me hekamehimatamonaka, barato ehebote tori ya tati itarihari. Tati me ta hikanamehimatamonaka atona ni ya. Mati ni ya tati ta hikanamehimatamonaka.
12 Yowao ya tataba abohi me hekamehimatamonaka, me hikamobonaha. Sesowi ni ya me tokoma Yowao tamine me kaminamaroke.

Sesowi mera natafematamonaka, 5000 me toha mati.

13 Sesowi me ati mite tofoyawitimarika kanawa ya. Towakamehimarika ohariari yama honari ya.
Sitati one ka tamine me himite me hinakamakimatamonaka, me yaka na mati, me tamaha mati.
14 Sesowi kanawa ya foyehi kisehi me tamaha mera awehimarika. Mera aawawa ne ka me one yama kome awaha mera kasomemarika.
15 Bahi toke ya he ya tataba me aate hinehimarika. "Sesowi tabora watakere ahi. Bahi tokaka. Me tiyosemahi, me tafeba me kanikaba mati tabora ya", me ati namaroke.
16 Sesowi ati yana nemarika. "Me tokomarahabanake. Me tafeba te ta nahi fara me te", ati nemarika.
17 "E ka yamata tamamakere. Bao 5 toha, aba me fama, narake", me ati namaroke.
18 "Yamata owa te kakawahi", ati nemarika.

19 Sesowi mera yosehimarika, me naorisa-
habone mati masiri mese ya. Bao 5 ne wara
tokanemarika. Aba me fama na mera wara
tokane neme awehi ati yana nemarika, "Teoso
faya amake", ati nari. Bao ebe ne he ya
tataba mera kakawemarika, he ya tataba me ta
hinehibonaha me one ni ya, me tamaha mati.
20 Me nafi tafaha me akaramaroke. Yamata isi
ni hasi na me kayabamaroke. Isiri 12 namaroke,
mo naro.
21 Me makiti 5000 me tohahamaroke, me
tafaha mati. Me fanawi toha, matehe toha,
namaroke, me tafaha mati.

Sesowi yaka nematamonaka faha baki ya.

22 Hibati ya Sesowi he ya tataba mera yosehi-
marika, me kibehabone mati kanawa ya, me tai
toamabone mati kowani ya. Towitakosebona ati
nemarika, mera toyosemahari.
23 Mera toyosemi hawa tohe ya tokomisehi-
matamonaka atami ya, ohariari, Teoso hiyare-
bonaha. Bahi tokinima ne ya wasa nematamon-
aka neme ya, ohariari.
24 Kanawa tohahamaroke faha baikani ya.
Boni kitaha kakeha kanawa wasihamaroke.
Faha reko ni kitaha kanawa banahamaroke.
25 Yama sirimaki ya Sesowi kamakimarika
yaka nari faha baki ya.
26 Me hiwehimarika yaka nari. Yaka ne me
hiwehi me ha namaroke, me kakomeha mati.
"Hinamati amare?" me ati namaroke, me koko-
riri na mati.
27 Sesowi ati yana nibote nemarika. "Te
kokoriri rima nahi. Owa amake. Te watorima
nahi", ati nemarika.

28 Betiro ati yana nemarika. "Ota ka Hiti afa tiwa yokana ama? Tiwa yokana tohi ya owa tiyosehi, yaka onahaba owa, okibeya tiwa ni ya faha baki ya", ati nemarika.

29 "Tikehi", Sesowi ati nemarika.

Betiro kanawa tori ya kisehi yaka nemarika faha baki ya, tokomakebonaha Sesowi ni ya.

30 Boni kitaha awe kokoriri ne tokisinima ne ha nemarika. "Sesowi owa tikasomahi", ati nemarika.

31 Sesowi hitimisehimarika hibati ya. "Himataba Teoso wati tiwaharine tiri? Tiwati boti ya tiwati e nene amake ahi: 'Teoso owa narifebonaka', tinehene ama tike".

32 Me te tonami ya boni fawa nisahamaroke.

33 Haha kanawa tori ya me kibeha me mowi kanisamaroke Sesowi nokosi ya. "Teoso biti ama tike. Keye amakere", me ati namaroke.

Sesowi mera nakitamehimatamonaka, Senisare ka mati.

34 Me kariwaha me kobo namaroke Senisare ka wami ya.

35 Haha Sesowi me awaha Sesowi me watohamaroke. Sesowi tamine me kaminemetemoneke tabora yabora ka me ni ya, tabora nafi. Tamine me himite me me kakiamaroke, me kiya na mati, me nafi, Sesowi ni ya.

36 Sesowi me aate namaroke, hine ya hinaka makari tati boni me boyo hinahabonehe. Hinaka makari me boyo hina ihi me kitamamaroke, me nafi.

15

Sesowi soteo me ka iti me ati kaminematamon-aka.

1 Fariseo Mowisei ati kakamina me ya me taba
Sesowi me aate namaroke, Serosarei ka mati.
2 "Tiwa ya tataba yama hiyara me hiri narake,
yama me hiri ra mati, e ka iti me hikamine-
hemete, me yehe me soko ra mati, me tafiba ya.
Himataba me ihi e nineri ahi?" me ati namaroke.
3 Sesowi ati yana nemarika. "Yama hiyara te
hiri nabisa teke bisa, te ka iti me ati nima te
ehene na te, Teoso yama hinofara te hiri na te.
4 Teoso ati e nematamonaka ahi:

'Abi tinofa, ami tinofa, tinahabone tike',

ati nematamonaka. Ati owa e nematamonaka
ahi:

'E ka owa bati ni ya ati hiyara hiri ne ya te
naboweba amaka. Mati ni ya ati hiyare hiri,
ne ya te nabowa neba amaka',

ati nematamonaka.
5 Yama bara te kamininekе, Teoso ati nima raro,
te ati e na te ahi: 'Teoso ka yamabone ta
tinahabone tinaha afa yama ta tinamarahabone
tike abi ya ami me famaha me ni ya.
6 Abi ya ami me famaha me tinofamarabone tike',
te ati nineke. Teoso ati te nahabineke, te ka iti me
ati te nofi karo.
7 Te ati boti hiyakere. Isaiya keye hiri remata
awaka, tera kaminari, ati e nari ahi:

8 'Owa me nofahamone me ati na owa me
nofakere me ati boti ya.
9 Owa me kahiyara kene. Me one me me
kanawanate me amake fara me ati ya, owati
amararo,

Isaiya ati nematamonaka, Teoso ati kaminari".
10 Sesowi me one ha nemarika, me tamaha
mati, me hihiyarahabone mati. "Owati te kamita.
Owati te watohi.
11 Yamata e inohoti ya e kabaha era tonahi-
yaraboneke Teoso ni ya. Teoso ni ya e tohiyate
amake, e ati hiyara e hiri naro e inohoti ya", ati
nemarika.
12 He ya tataba me aate hinehimarika. "Fariseo
tiwati me mitaha tiwa me kakoarake. Me
tiwatorini?" me ati namaroke.
13 Sesowi ati yana nemarika. "Fatara ka
yama okobi koro hiraha bore hinaboneke, were
hiwitiabonehe.
14 Hine me hamake. Me noki awakere, me
one noki awara me me towakama mati hawi ya.
Noko aware owa hawi ya towakame ya me fami
kasohaboneke hoti ya", ati nemarika.
15 Betiro ati yana nemarika. "Hiyara tikami-
naha tikaminamatasahi. Tiwati wato yokana ota
tohibeya", ati nemarika.
16 "Owati wato yokana te toharini mata?
17 E tafi ya yamata e inohoti ya e kabaha e
nabati ya tokisa e mi nisate amake, sawimara-
habonehe e toro ya.
18 E ati hiyara e inohoti ya e hiri na kakete
amake e ati boti ya. E ati hiyara e tohiyate amake
Teoso ni ya.

19 Yama hiyara tamaha kakete amake e ati boti
ya. Yama hiyara e wati nawahate e amake e ati
boti ya. E ka owa nabowi e nofa, e ka owa fati
yori ni e nofa, e ka yibote amara yori ni e nofa, e
ka owa ka yama boti e nofa, keye hiri ni e nofa,
Teoso hiyaremona e ati, te e amake e ati boti ya.
20 Haha yama e hiri na e tohiyate amake Teoso
ni ya. E yehe e soko ra e tafi ya e tohiyarabone
eke Teoso ni ya", ati nemarika.

Sesowi bara fana bite kasomematamonaka.

21 Sesowi tokomemarika Tiro yabori ya, Sito ya
famaharo.
22 Kanaha ka me ka fanawiri afa tabora ya
winaha kamakiamaroke Sesowi ni ya, he ha
naro.
"Ota ka Hiti, Tafi ka noti, owa tikasomahi.
Okoto hiyarara oni hinamati ehene", ati na-
maroke.
23 Sesowi ati wataremarika. He ya tataba me
aate hinehimarika.
"Tiyosemahi, tokomabana, tiwa ha ni fawa
rabana", me ati namaroke.
24 Sesowi ati yana nemarika. "Bara me ni ya
okobi owa yoserare oke. Okobi owa yosehare oke
Ihayeo me ka ofeya me okasomahabone owa, me
tosawariha mati", ati nemarika.
25 Sonarisamaroke he nokosi ya. "Oko Hiti owa
tikasomahi", ati namaroke.
26 "Matehe tafe e were kariyahi yome me ni
ya", Sesowi ati nemarika.
27 "Keye amakere oko Hiti. Yamata homokori
yome me kabate me amake foro naro mesa bofe
ya, me ka hiti me tafaha mati", ati namaroke.

28 "Fanawi Teoso tinofa tike mata ya, tiwati boti e na tiwa ahi, 'Teoso kitate amaka. Owa kasomebonaka', tina tiwa awine tike tiwati boti ya. Fara tiwati nima yama naboneke tiwa ni ya", Sesowi ati nemarika.

Bite amosamehemetemoneke fare bahi ya.

Sesowi me nafi kasomematamonaka.

29 Sesowi tokomatasehi wete tonamemarika Karireya ka faha witi ya. Yati nemeha mese ya tokomisehi itarimarika.

30 Me tamaha me kamakiamaroke he ni ya, me kiya na me me kakia mati, me yaka ra me toha, me noki awara me toha, me mani hiyara me toha, me ati yana ni watora me toha, me one tamaha me toha, na mati. Me kiya na me me hinanahohamaroke Sesowi beheri ya, me hikasomahabone mati. Mera kasome

31 "Hika", me one ati namaroke, me kiya na me amosamaha me me awaha mati. Me ati yana ni watora me ati yana, me mani hiyara me mani amosawaha, me yaka ra me yaka, me noki awara me noki awawaha, namaroke. Ihayeo me ka Teoso me kahiyarahamaroke.

Sesowi mera natafematamonaka, 4000 me toha mati.

32 Sesowi he ya tataba mera ha nemarika, mera hiyarebonaha. "Me aawawa oke. Me amo ni 3 ke, owa ni ya me sawiha mati. Me tafe watakere. Me fimiha me toyosemi onofa okere. Me kitaraboneke, hawi ya me yaka na mati", ati nemarika.

33 "Tabora watakere ahi. Hika ya bao e kanikaribe, me hikabebana? Me tamake", me ati namaroke.
34 "Te ka bao e ra?" ati nemarika.
"Bao 7 ka. Aba me tamarihi", me ati namaroke.
35 Mera yosehimarika, me nahorisahabone mati bofe ya, me nafi.
36 Bao 7 ne wara tokana, aba mera wara tokana, ne "Faya amake", ati nemarika Teoso ni ya. Yamata ebe ne he ya tataba mera kakawe-marika, me one ni ya me ta hinahabonehe.
37 Me nafi tafaha me akaramaroke. Yamata isi ni hasi na ka isiri 7 namaroke, mo naro.
38 Me makiti 4000 me tohahamaroke, me tafa mati. Me fanawi toha, matehe toha namaroke, me tafaha mati.
39 Sesowi mera toyosememarika. Kanawa ya tofoyawiti towakame kobo tonamemarika Makata ya.

16

Yama amo ni me watoramone Sesowi ati nematamonaka.

1 Fariseo satoseo me na me kamakiamaroke Sesowi ni ya, Sesowi me totomi nabone me ati na mati. Yama namohibona me hinehimarika, Teoso ka yama.
2 Sesowi ati yana nemarika. "Bai toke ya neme mawa tona te awaha te ati e teha amake ahi: 'Yama wamini ya yama amosaba amake', te ati teha te amake.
3 Neme mawa tonamina te awaha te ati e te te amake ahi: 'Yama noki yawa kanikimake. Yama hiyaraba amake', te ati te te amake. Neme te awi

ya yama yana tonahaba te watoteha te awineke.
Himataba Teoso yama hiri hinahaba te watotera
te amari?
4 Yama awi te nofa te awineke Teoso ka yama.
Yama te awaraboneke Teoso ka yama, te ati boti
hiyara te, Teoso te nofara te. Hine ya Teoso
ka yama oharia te awahaba teke, yama Yona
hiri hinemete nima naro", Sesowi ati nemarika.
Sesowi tokomemarika.

Sesowi ati me watoremetemoneke, he ya tataba mati.

5 Sesowi me kobo kanamaroke wara kowani
ya. Sesowi ya tataba me ati katamoemeteke bao
ya.
6 Sesowi ati yana nemarika. "Tera te kakatom-
ahi, fariseo satoseo me na me ka fehemeto ya",
ati nemarika.
7 Sesowi ya tataba me abe hiyaramaroke.
"Himataba ati e nara ahi, fehemeto kaminari?
Ati e ne awaka ahi: Bao watare ehene ati tohe
awaka", me ati namaroke.
8 Me abe hiyarani Sesowi me ati watohimata-
monaka. "Himataba te ati e nineri, bao ino te
hiri na te? Yama te watora te awineke, Teoso era
kakatomabona karo.
9 Te ati katamoa te awine, bao 5 ne 5 mio me
tohaha me hikabari? Te ati katamoa te awine,
isiri tamaha mo na ya, yamata hasi na ihi? Haha
yama te watomatakere.
10 Te ati katamoa te awine, bao 7 ne 4 mio me
tohaha me hikabari? Te ati katamoa te awine,
isiri tamaha mo na ya, yamata hasi na ihi? Haha
yama te watomatarihi ke.

11 Owati te watora te awineke. Bao tamine
amare okominahara oke. Tera te kakatomahi
fariseo satoseo me na me ka fehemeto ya, on-
ahara oke".
12 Yama me watowahamaroke, Sesowi hikam-
inaharo waha. Bao ka fehemeto kaminarehi-
mataka. Fariseo satoseo me na me ati ya hine me
kakatomabone ati nemataka he ya tataba mati.

*Sesowi Kirisitomona Betiro hinehimatamon-
aka.*
13 Sesowi kobo nemarika sitati Firibi ka
Sesareya yabori ya. He ya tataba mera aate
nemarika. "Hibake Neme ka Owa tohehimona
me one ati nineri?" Sesowi ati nemarika.
14 "Yowao Batisitamona me one tiwa ati
narake. Eriamona me one tiwa ati, Seremiamona
me one tiwa ati, Teoso ati kakamina me ka
owamona me one tiwa ati, narake", me ati
namaroke, Sesowi ya tataba mati.
15 "Hibakemona owa te ati ri, ha te?" ati
nemarika, mera aate nari.
16 Simao Betiro ati yana nemarika. "Kirisito
ama tike ha tiwa. Teoso yati tohehi biti ama tike
ha tiwa", Betiro ati nemarika.
17 "Simao Yona biti Teoso tiwa nofe awaka. Afa
yama tikamina me ati ihi amakere. Okobi neme
ya winehi ati ehene amaka.
18 Betiro ama tike. Yati ini weye tine tike. Afa
yama tikamina yati ehebote nima te amake. Yobe
hiri onahabana oke afa yati mese ya. Hahi yobe
oko me tohatehaboneke, me ahabateraba mati.
19 Teoso ka towisawa ka safi ta onahabone
oke tiwa ni ya. Tiwati hiyari ya Teoso ati
hiyabisareba amaka. Tiwati amosi ya Teoso ati
amosabisebonaka", Sesowi ati nemarika.

20 Sesowi me kaminarahabone Sesowi ati nemarika Kirisito tohahari.

Sesowi ahabibano kaminematamonaka.

21 Sesowi he ya tataba mera hiyarawahematamonaka, yama hiri hinahaba kamini yana tonahari. Tokomebona ati nemarika Serosarei ya. Me ka hiti me toha, sasetoti me ka hiti me toha, Mowisei ati kakamina me toha, na me hikatomebona ati nemarika Serosarei ya. Me one hinabowehibona ati nemarika. Ahabe amo ni fame ya wamisamebona ati nemarika.

22 Betiro ya Sesowi me fami ohariabone Betiro ati nemarika, ati himitebonaha. Betiro Sesowi hora nematamonaka. "Teoso tiwa kasomeba awaka. Haha yama tikaminaha nima tirahabone tike", Betiro hora ni ati nematamonaka, Sesowi ahabi nofarari.

23 Betiro ati Sesowi mitehi ki nawahame ati yana nematamonaka. "Satanaisi tiyotowamahi onowati ka ya. Yama hiyara hiri onahabone tine tike, Teoso ati amare tikamina tiwa. Fara tiwati amake", Sesowi ati nematamonaka.

24 Sesowi he ya tataba mera hiyaremarika. "E tabibone te ati nine? Fara yama tinofa hiri tirahabone tike. E famahabone tina tika ewenebone tiwa tikanabone tike, tihabibone ka awa.

25 Tiwa tikayawi ya tihababone tike. Owa tinofi ka tihabi ya tika kasomi nahabone tike.

26 Yama amosaba ama, tika kanamori fawa ni karo, yama nafi tikiha tiwa? Himata ya tika kanamori tikanikamaba ama tiri?

27 Neme ka Owa kamakabote nebonaka Teoso nanarifa me ya tabahari, bati oyene nima oyene

nari. Me ihi hiyara me ihi manakone nahabi-
hibonaka. Me ihi amosa me ta mera kakawe-
bonaka yama amosa ya.
28 Te one me yati nasa na me nahaba me
amake, Neme ka Owa tohahi kamabona ka yama
ya. Te awehibonaka kamahari, towisawa to-
hawahari. Keye amakere", Sesowi ati nemarika.

17

Mowisei ya Eria me famaha Sesowi me kobo nemetemoneke.

1 Yia 6 na ahabi ya Sesowi Betiro mera ha
nematamonaka, Tiako, nisori Yowao me na mati.
Mera towakimisematamonaka atami nemeha ya,
me ya tabi ohariari.

2 Me nokosi ya hihiya nawahematamonaka.
Bahi noko nima noko nematamonaka oye ki-
taharo. Hinaka makari hikaha tosawemete-
moneke, rabata oye nima naro.

3 Mowisei ya Eria me famaha hine me kanafo-
tokiemetemoneke, Sesowi me hiyara mati.

4 Betiro Sesowi hiyarematamonaka. "Ota ka
hiti yama amosake haro, e tabi karo. Yobe biti
terei ne hiri onahabana oke tinofe ya. Tikaba
ohari, Mowisei kaba ohari, Eria kaba ohari,
nebanaka", Betiro ati nematamonaka.

5 Betiro hiyarasa ne neme sabi me bari
hikawamemetemoneke, neme sabi sawi kitaharo
kasiro ya. E ati kakehemetemoneke neme sabi
boti ya.

"Okatao amaka hari, onofari. Ehene nafi
amosabote amaka owa ni ya. Ati te kamitaho".

6 Sesowi ya tataba Teoso ati me mitaha me
kakomeha me foro na me boko tokanihemete-
moneke.
7 Sesowi kame Betiro mera boyo nematamon-
aka yehe ya. "Te nahomisamahi. Te watorima
nahi", Sesowi ati nematamonaka.
8 Yama me aawa na me watamaremetemoneke
Sesowi ya me taba mati. Sesowi ohariwahame-
himatamonaka.
9 Atami ya me kisamemetemoneke. Sesowi
me ha hina me narabi nima hinehemetemoneke.
"Haha yama te awaha te kaminarabone teke
mata. Neme ka Owa ahabe wamisame nowati
ya haha yama te awaha te kaminabone teke",
Sesowi ati nematamonaka, Betiro mera hiyarari.
10 Sesowi he ya tataba he me aate neme-
temoneke. "Eria kamatebona Mowisei ati kakam-
ina me hite amaka Teoso ka towisawa kakebona
ka yama ya. Himataba me ati e teha me amari
ahi?" me ati nemetemoneke, Sesowi me aate na
mati.
11 "Keye amakere. Eria kamehibonaka yama
nafi namosebonaha.
12 Owati amake haro: Eria kamahareka hibati
ya. Me hiwatorehino me hikatomehinoka. Efe
nima Neme ka Owa nebonaka me ihi", ati
nematamonaka.
13 Sesowi he ya tataba he ati me watohemete-
moneke Yowao Batisita tamine kaminari me ni
ya.

*Sesowi me ka owa biti kasomematamonaka,
rabikari.*

14 Me tamaha Sesowi me noki namaroke. Me
nahoha me nokosi ya Sesowi kame Sesowi nokosi
ya me ka owa iso yobati ya itarisehimarika.

15 "Sesowi okatao tikasomahi. Rabiki fawa nofare amaka. Rabikame ya kikiki kawahe ya soni nofe amaka yifo noki ya. Boka, nofe amaka faha ya.
16 Owakamakiareka tiwa ya tataba me ni ya. Me hikasomebona kasomi me hiwatorahareka", inamatewe bati ati nemarika.
17 Sesowi ati yana nemarika. "Te ati boti hiyara awineke. Teoso kitehi kiti te watora te awineke. Yama nawahake e tabiba ka yama. Tekamaho ahi owa ni ya", Sesowi ati nemarika.
18 Me hekamemarika Sesowi ni ya. Sesowi hinamati hora nemarika. Ati ehene hinamati tokomemarika. Inamatewe amosawamemarika hibati ya.
19 Sesowi ohariwahame he ya tataba me aate hinehimarika. "Sesowi himataba hinamati otara kasawarira, ota toyosemehibonaha?" me ati namaroke.
20 Sesowi ati yana nemarika. "Te ati boti e ra te awineke ahi: 'Teoso kitate amaka', te ati ra te. Teoso kiti te wati nawaha Teoso wati nawahi te nafiri ya yama amosabote te hiri tehabone teke. Te ati e ni ya ahi: 'Yati nemeha waha tokomaboneke', te ati ni ya yati tokomaboneke. Fara te ati nima yama naboneke", ati nemarika.

Sesowi ahabibano kaminematamonaka tasa.

21-22 Yama we one ya Sesowi he ya tataba mera ha nemarika, Karireya ya, mera hiyarebonaha. "Hibati ya Neme ka Owa me ta towitiaboneke me one ni ya.
23 Me hinabowe ya yama we famaha ya kitamebonaka Teoso ati ehene", ati nemarika.

Me yawahamaroke Sesowi ati me mitaha mati,
ahabebona hiwa kaminari.

Sesowi teboro ka mowetabona ta nematamonaka.

24 Kafanao ya me kobo tonama me one Betiro aate nemetemoneke, tarakama ka moweta famehi ta nebonaha teboro ka mowetabonaha. "Te ka hiti tarakama ka moweta famehi ta tehino ama, teboro ka mowetabana?" me ati nemetemoneke.

25 "Ee, ta hite amaka", Betiro ati nematamonaka.

Yobe ya Betiro fari name Sesowi aate hinibematamonaka. "Simao tiwati miti onofa oke. Hike me amari towisawa me me hiyoseha mati, yinero me baka nabone mati? Bara me me yosete me ama? Fara me one me yosete me ama?" Sesowi ati nematamonaka.

26 "Bara yinero me ta te me amake towisawa me ni ya", Betiro ati nematamonaka.

"Fara me tabori tohi ka yinero me ta raba me awineke towisawa me ni ya.

27 Me ihi hiyara me awineke era me yoseha mati, yinero e ta nabone me ati na mati, teboro ka yinerobonaha. Me onayawarabone oke. Tikamabone tike wara ya, kabi kana koro tikanabone tiwa faha ya. Aba nawasi tai tiehi inohoti ebe tikanabone tike. Moweta tiwasiabone tike aba inohoti ya, tarakama 4 ne ka moweta. Yinero tekamiyahi. Teboro manakonebona amaka, tika toha, oko toha, nari", Sesowi ati nematamonaka.

18

Matehe nima me nabone Sesowi ati nematamonaka.

1 Faya Sesowi he ya tataba he me aate tasahamaroke. "Teoso ka towisawa kake ya hike nofi
mati tohehiba amara ohariari?"
2 Sesowi inamatewe ha nemarika. Inamatewe
nawarimarika me baikani ya.
3 Ati e nemarika ahi: "Te ati boti hiyara naha
awineke. Matehe nima te nabone teke. Matehe
nima te ri ya Teoso ka towisawa ya te tabarabone
teke.
4 Te ati boti e nabone teke ahi: 'Onafi okere
mata. Inamatewe biti nima one oke', te ati
nabone teke. Te ati e ni ya ahi Teoso ka towisawa
tera nofi mati tohehibonaka.
5 Owa te nofi ka matehe te narifa owa te narifa,
nabone teke", ati nemarika.

Sesowi mera kaminematamonaka, me ihi me one yama hiyara hiri na mati.

6 "Matehe owa nofaha me ihi hiyaraba
wataraboneke te ehene. Tihabiba ka yama
amosa awineke, haha yama hiri tirahabone tiwa
matehe ni ya. Yama amosa awineke, yati ehebote
ya mato wanaha ya tinamiti me mato ya tiwa me
koro nifi ya, tihabibone karo ma boti ya.
7 E ehene e ka owa yama hiyara hiri ne
ka yama hiyakere haro. Fare Teoso ati ehene
amaka. E ehene e ka owa yama hiyara hiri ne
era e yokohabone eke.
8 Tiye ihi yama hiyara hiri tinamone tini ya
tiye ti tisa koro tiwitiabone tike. Titeme ihi yama
hiyara hiri tinahamone tini ya titeme ti tisa,

tinahabone tike, koro tiwitiabonehe bisa. Tiye
oharia tikamaketehaba ama tike Teoso taboro
ya, tiwinabone tiwa Teoso ya tifama tiwa. Tiye
famaha tiwa me koro towiti riyahi yifo hiri ni
owitera ya. Titeme famaha tiwa me koro towiti
riyahi yifo hiri ni owitera ya.
9 Tinoko ihi yama hiyara hiri tinahamone tini
ya tinoko soba tinaki ya koro tiwitiabanake.
Tinoko oharia tikamaketehaba ama tike Teoso
taboro ya, tiwinabone tiwa Teoso ya tifama tiwa.
Tinoko famaha tiwa me koro towiti riyahi yifo
hiri ni ya yama hiyara ya", ati nemarika.

Ofeya fawa ne taminematamona amaka.

10-11 "Matehe te tohirima nahi. Owati te mitahi.
Me ka Teoso nanarifa me sawike neme ya, okobi
noko me kakatomaha mati", ati nemarika.
12 "Te ati omitahi. E ka owa ka ofeya me 100
na hinaka ofeya ohari tosawari hahi ofeya fawa
ne siba neba awaka, ofeya me one 99 me tohaha
mera kakanakosari yama kabani ya.
13 Siba hine hiwasi ya ehene yayai ni kitehiba
amaka. Ofeya me one me fawa ra me ihi ta yayai
ni yokana tohareba amaka.
14 Hahi ofeya mera kihehi nima te ka abi te
amaka, winahari neme ya. Hinaka matehe me ka
owa ohari fawa rebona ati nareka", ati nemarika.

Tiwa ni ya te ka owa yama hiyara hiri ne ya hora tinehibonaka.

15 Tiwa ni ya te ka owa yama hiyara hiri ne ya
tihiyarehibonaka, te fami oharia te. Hora tinehi-
bonaka. Tiwati mite ya te abe nofawamahabone
teke.

16 Tiwati mitare ya me ha tinahi. Te fami ya te fama, te terei ni ya te terei na te toha, na te hiyarebonaka. Teoso ka yama hani ati e teha amake ahi:

> 'Te ka owa ohari ati yana ne owa yama hiyara hiri nemona ati ne ati te nofarabone teke. Me fami ya me fama me terei ni ya me terei, toha na yama me awahamone me ati na me ati ta te nofahabone teke',

Teoso ka yama hani ati te amake.
17 Te ka owa te ati mitare ya me te ha nahi, Teoso ka mati, me nafi. Te ya tabe ya te hiyarebanaka. Te nafi ati mitare ya te tabamarehibonaka. Bara me nima nawahebonaka. Kofeno ka yinerobona wawarara me ka owa nima nawahebonaka", ati nemarika.
18 "Me ni ya te ati amosi ya Teoso ati amosa, nebonaka. Me ni ya te ati hiyari ya Teoso ati hiyareba amaka. Keye amakere.
19 Te famaha Teoso te aate na tika owa ati nima tiwati ni ya okobi neme ya winehi fara yama te aate na ta nebonaka te ni ya. Keye amakere.
20 Te fama, te terei na heoniao te hiri ni ya owini te hiri na te ni ya osawiabone oke e tabaha e", ati nemarika.

Me ati somawamabone Sesowi ati nematamonaka me one ni ya.

21 Betiro aate hinehimarika. "Sesowi owa ni ya e ka owa yama hiyara hiri ne hinaka yama hiyara hiri hina fawa onihaba ama o, yama hiyara tamaha hiri nari? Hinaka yama hiyara

hiri hina 7 na fawa onihaba ama?" Betiro ati nemarika.
22 Sesowi ati yana nemarika. "Hinaka yama hiyara hiri ni 7 na tinahabihabone tike. Hinaka yama hiyara hiri ni 77 tohaha tinahabiha, tinahaboneke".
23 "E ka owa towisawa tohe ka yama nima Teoso ka towisawa kaki tehi amaka. Towisawa hinaka yama aahi mera ha nematamonaka, me ka yama manakone me nahabihabone mati.
24 Hinaka yama aahi owa ha ni tai toehimatamonaka barata 500 mio kiro tohaha manakone nahabihibonaha.
25 Yinero kiharemona ati nematamonaka, hinaka yama manakone nahabihibonaha. Towisawa me one yosehimatamonaka, hinaka yama aahi ka yama me ta nabone mati, hinaka yinero manakonebonaha. Fati toha, biti me toha, na me me ta nabone towisawa ati nematamonaka, hinaka yinero manakonebonaha.
26 Hinaka yama aahi he ati mitehi he nokosi ya sonehimatamonaka, he aate nari. 'Yama noki timatahi. Yama manakone nafi onahabihaba awineke, yama we one ya', ati nematamonaka".
27 "Towisawa ni ya hinaka kota baka rebona hinehimatamonaka waha, aawawa hinahari".
28 "Hinaka yama aahi tokomematamonaka. Tokome towisawa ka yama aahi owa kobo nematamonaka moweta tenario 100 ne tefe nari he ni ya".
"Namiti wara hine namiti niki hikanematamonaka. 'Oko yama manakone tinabihahi', ati nematamonaka".
29 "Towisawa ka yama aahi owa sonehimatamonaka he nokosi ya aate hinahari. 'Yama noki

timatahi. Tika yama manakone onahabihabana oke', ati nematamonaka".
30 "Ati hiyarematamonaka. Faya tokomematamonaka. Me one hibehibona hinehimatamonaka kateya ya, hinaka yama manakone nahabihibonaha. Yama manakone nafi nahabire ya tasi torehibona hinehimatamonaka".
31 "Towisawa ka yama aahi ehene me hiwe me hinofarematamonaka fara me one. Me tokoma ehene me hikaminehimatamonaka towisawa ni ya".
32 "Towisawa ha hitasematamonaka, fare. 'Tiwehene hiyakere. Owa aate tina kota baka tinamarahabone onahara oke.
33 Oyahara oke tiwa ni ya. Himataba tika owa tika kota baka nebona tine tiri, tiyahara tiwa?' towisawa ati nematamonaka".
34 "Towisawa hamehimatamonaka. Ati ehene me one hibehibona hinehimatamonaka kateya ya, hinaka kota manakone nafi nahabihibonaha".
35 "Te one me ni ya te ati somawamari ya okobi neme ya winehi ati somawamarebonaka te ni ya fare towisawa okomine nima", Sesowi ati nemarika.

19

Tika yibote tiyosemarabone tike.

1 Sesowi mera hiyari fawa ne Karireya ya yana tone tokomemarika Soteya kote ya, Sotao faha tohaha kowani ya.
2 Me tamahamaroke me kakeha mati he ni ya. Sesowi mera nakitamemarika.

3 Fariseo me aate hinehimarika, me totomi
hinehibonaha. "Himataba e ka yibote e toyose-
matehani e amari, tokomabana? E ka yibote
yama hiyara yokana hiri ra e toyosematehani
ama?" me ati namaroke.
4 Sesowi ati e nemarika ahi: "Teoso ka yama
hani ati te watoha te awineke. Hibati ya
Teoso yama nafi hiri ne ya Teoso makiteba hiri,
fanawiteba hiri, nematamonaka.
5 Teoso ka yama hani ati e teha amake ahi:

'Makoni maki bati ya mati famaha mera
kakosate amaka, fati ya famahari. Faya me
famaha e abono oharia nima me naboneke',

Teoso ka yama hani ati te amake.
6 E famaha nima me raboneke, e oharia nima
me na mati. Teoso me hinawanikimaharake.
Fare Teoso ehene amaka. Me famaha me abe
kakosaraboneke", ati nemarika.
7 Me aate hitasemarika. "Himataba Mowisei ati
ehene maki fati toyosemehiba amara? Mowisei
ati e nematamonaka ahi:

'Tika yibote tokomabone tini ya hinaka yama
haniba ta tinahabone tike, tokomabonehe',

Mowisei ati nematamonaka", me ati namaroke.
8 Sesowi ati yana tasemarika. "Teoso ati te
kasawari ka Mowisei ati e nemata awaka ahi
te ni ya. Te ka yibote te toyosemahabone ati
nematamonaka. Teoso ati taiti e tere amaka ahi.
9 Owati amake haro. Tika yibote maki owa ahi
hina tinofamaramone tina tiyosemahaboneke,

toyosemi tinofi ya, tifanawahabone tina tiwa.
Tika yibote maki owa ahi hira tifanawaharabone
tike", ati nemarika.
10 He ya tataba me ati yana namaroke.
"Makoni e fanaha ka yama hiyara awineke. E
fanaraba e awineke", me ati namaroke.
11 Sesowi ati e nemarika ahi: "Haha yama
te kamina me watokere, me tamaha mati. Me
tamakere, haha yama me watoha mati. Teoso
mera kanawane ya me hiwatoaboneke. Me one
haha yama me watoraba me amake, Teoso mera
kanawanare karo.
12 E makiti one fanihinatera amake, me tane
rabika mati, hiba me wata na mati. E makiti
one me tane hiyatera amake me one ihi. Me one
fanatera me amake, Teoso ka towisawa narifi me
ohariabone mati. Owati watohina tini ya owati
tiwatoa tiwa awine tike", ati nemarika.

*Matehe me kakamabone Sesowi ati nemata-
monaka he ni ya.*

13 Matehe me kakamamaroke Sesowi ni ya,
yehe kakibarehibonaha matehe mese ya, Teoso
ha nari. He ya tataba me me hora namaroke, me
me kakamarahabone mati Sesowi ni ya.
14 Sesowi ati e nemarika ahi. "Matehe hine
kamake owa ni ya. Me te ma nikiriyahi. Teoso
ka towisawa kobo nake ya haha matehe nima me
naboneke me ha hina mati, he ya me tabahabone
mati", ati nemarika.
15 Faya yehe kakibaremarika matehe mese ya.
Tokomemarika.

*Me ka owa honehi Sesowi ya famarebona ati
nematamonaka.*

16 Yama we one ya me ka owa horawe Sesowi
aate nemarika. "Borofeso himata nima yama na
hiri oribe amosaro, oko wini fara tohatehabone
owa Teoso taboro ya, ati ehene?" ati nemarika.
17 "Himataba yama amosa tabiyo owa aate tine
tiri? Amosate amaka hari, ohariari. Teoso taboro
ya tikamaketehabone tina fare Mowisei atimata-
mona nima tiwehene nabone tike", Sesowi ati
nemarika.
18 "Himata nima yama na hiri oribe, Mowisei
hikaminehemete?" me ka owa ati nemarika.
"Te ka owa tinabowarabone tike. Tifana tika
yibote amara ahi tirahabone tike. Te one me ka
yama tibotirihi, keye hiri tirihi, tinahabone tike,
te ka one me ihimone tikamina tiwa.
19 Abi tinofa, ami tinofa, me one tinofa, tina-
habone tike. Fara tiwa tinofa tiwa nofi nima
te one me nofi tinahabone tike", Sesowi ati
nemarika.
20 "Yama nafi e na hiri ote ama oke. Yama
one hiri onaba naha awine?" me ka owa ati
nemarika.
21 "Yama nafi Teoso hinofa hiri tinahabone tina
tika yama nafi ta tinahi, yinero manakonebana.
Yinero wara tikani ya ta tinehibonaka, me
honara me ka yinerobonaha. Tiwehene e ni ya
tika yinerobona tamehi nehibonaka neme ya.
Yinero ta ni hawa tihi ya tikamabone tike owa
ni ya, e famawahabone e", Sesowi ati nemarika.
22 Me ka owa Sesowi ati mite faya
tokomemarika, kokoriri nari, hinaka yama ta ni
nofarari, yama tamaha kihahari.

Me honaha mera Sesowi kaminematamonaka.

23 Sesowi he ya tataba mera hiyaremarika. "Yama nihinakere haro, e ka owa honehi ka yama, Teoso ka towisawa ya famehibana. Keye amakere.
24 E nebonaka ahi, kamero nima. Kamero ka yama nihinakere, tokiyomaba karo akoye hoti ya. Yama nawahi mati toha awineke, e ka owa honehi Teoso ka towisawa ya famaba karo".

25 Sesowi ati me mita "Hika", me ati namaroke. "Teoso me hikasomahaba me watateraba me awineke", me ati namaroke.

26 Sesowi mera kakatome mera hiyaremarika. "Yama nihinakere e ni ya. Yama nihinaraba watatera amake Teoso ni ya", ati nemarika.

27 Betiro ati yana nemarika. "Sesowi ota ka yama ota kakosa otake, yama nafi, e tabawai-bone karo. Himata Teoso ta neba amara ota ni ya?" ati nemarika.

28 "Yama nafi yati tohawai ya, Neme ka Owa towisawa tohawe ya, towisawa ka katera ya itari ya, te nahoriabone teke towisawa ka katera ya bisa, e tabaha e. Ihayeo me ate 12 na me nahoritehaboneke te nokosi ya. Me ihi tamine te mitatebone teke, me ka yama hiyara tamine toha, me ka yama amosa tamine toha, naro. Keye amakere.
29 Te ka yobe te kakosa, te ka niso te kakosa, te ka asima, te ka abi, te ka ami, te ka matehe, te ka yobe taboro te kakosa, na Teoso tera kakawebonaka yama amosi mati tohaha ya. Te wini fara toha, tehaba teke Teoso taboro ya, ati ehene", ati nemarika.

30 "Me tamaha me tai toa me yotowamatehaba me amake. Me tamaha me yotoha me tai tohawamatehaboneke", ati nemarika.

20

Me yotoha me tai toawama, me tai toha me yotowama, tehaba me amake.

1 "Teoso ka towisawa kaki e nebonaka, fatara hiti ka yama nima. E ka owa yobe hiti tohe bosa ne tokehimatamonaka yama hiba wa ni ya, mera ha nebonaha, yama me ahi nabone mati hinaka ofa wati ya.

2 Moweta ohari tenario tohe ta nebona ati nematamonaka, yama ahi ni manakone. Ati me hinofematamonaka. Faya mera yosehimatamonaka, yama me ahi nabone mati ofa wati ya.

3 Nofi ora tohe ya tokatase me one awehimatamonaka, mekato ya me nahoha mati".

4 "Mera hiyarematamonaka. 'Me ya te tabahabone teke yama te ahi na te oko ofa wati ya. Te ka yama ahi ni manakone amosaba ta onahabana oke', ati nematamonaka".

5 "Me tokomakehemetemoneke. Bai nokorise ya tokatasa, bai weo tone ya tokatasa, nematamonaka, fara yama hiri hina hiri nari".

6 "Siko ora tohe ya tokatase me one awahimatamonaka, me nahoha mati. 'Himataba yama te ahi rineri, hine ya te naoha te?' ati nematamonaka".

7 "'Otara me ha kere, yama ota ahi naba ota, me ati nemetemoneke".

"'Hima, me ya te taba yama te ahi nibeya oko ofa wati ya', ati nematamonaka".

8 "Bahi toke ya fatara hiti he nanarifa me ka
hiti hiyarematamonaka. 'Yama me ahi na me ha
tinahi, me ka yama ahi ni manakone tinahabi-
haba tiwa. Me yotoha me baka ni tai tohaboneke.
Me tai toha me baka ni yotowamaboneke'".
9 "Tenario ohari ya mera baka nematamonaka,
me kobo namaki yotowamaha mati, siko ora tohe
ya".
10 "Me tai toha mera baka nebona ati ne me
ati boti e nemetemoneke ahi: 'Ota ka yama ahi
ni manakone nafihaba awineke mata ya', me ati
nemetemoneke".
"Tenario ohari ta nematamonaka me ni ya,
fara me one ka yama ahi ni manakone nima".
11 "Me ka tenario me awaha me hora hinehi-
matamonaka.
12 'Haha me yotoha me ka yama ahi ni bahi
ohari tohehi ota ka yama ahi ni manakone nima
me ka yama ahi ni manakone nineke, baka
tinaharo. Bahi hiwene ota karima otake yama
we oharia ya, yama ota ahi na ota', me ati
nemetemoneke'".
13 '"Me ka owa ohari hiyarematamonaka. 'Oko
amiko tiwa okeyerara oke. Tenario ohari baka
onahabone ona owati amosara oke tiwa ni ya.
14 Tika yinerobona ta onahara oke hibati ya.
Tikamahi hibati ya. Tika yinerobona nima owa
yotohi ka yinerobona nebona onahareka.
15 Oko yinero amaka. Ta one ya ta, ta ore ya
ta orihi onehiba awaka. Yinero tamehi tinofa
tiwa awine tike, owa tiwaha tiwa, oyahamone
tina tiwa', ati nematamonaka".
16 "E tehaba amake ahi, me ka yama nima.
Me yotoha me tai toawama, me tai toha me

yotowama, tehaba me amake", Sesowi ati nemarika.

Sesowi ahabibano kaminematamonaka tasa.

17 Sesowi yana tonehimarika, tokehibonaha Serosarei ya. Hawi ya me tokoma he ya tataba me 12 na mera ha nemarika, mera hiyari oharibonaha.

18 "E tokomakehaba eke Serosarei ya. Neme ka Owa me ta naboneke sasetoti me ka hiti me ni ya, Mowisei ati kakamina me ya me taba mati. Me hikahabanebonaka, ahabebonaha.

19 Me ta hinehibonaka bara me ni ya. Bara me kosi hinehibonaka, me haha hikanari. Faya me hinawanehibonaka awa ya, ahabebonaha. Manakobisa yama wehe famaha ahaba nowati ya kitamebonaka Teoso ati ehene", ati nemarika.

Sebeteo biti me ka ami Sesowi aate nemetemoneke.

20 Sebeteo biti me ka ami kamakiamaroke Sesowi ni ya, biti me ya tabaharo. Itarisehemetemoneke isi yobati ya, Sesowi nokosi ya, Sesowi aate naro.

21 "Himata tinofari?" Sesowi ati nematamonaka.

"Towisawa tohi yana tini ka yama ya okatao me yoro narehaboneke tibeheri ya fahi, tiwati ihi. Tika kanihina ya owa itari, tika yasoka ya owa itari, nebonaka".

22 "Haha yama te kamina te watokere. Fara kobo okofawahabone te kafawibana? Okofawaboneke hibayata ya".

"Fara kobo ota kafawaboneke", me ati nemetemoneke.

23 "Fara kobo okofawahabone te kafawaboneke
bisa. Owati ihi amaraboneke, e ka owa itaribona
karo obeheri ya. Okobi oharibonaka, e ka owa
kaminari, itaribonaha obeheri ya", Sesowi ati
nematamonaka.
24 Sesowi ya tataba me one Sebeteo biti me ati
tamine me mita me yawahamaroke.
25 Sesowi mera ha nemarika, mera hiyare-
bonaha. "Bara me ihi te watote me amake. Me
ka towisawa me ati e te me amake ahi: 'Ha owa
ta me ka hiti ama oke', me ati te me amake. Me
ka hiti me me yose, te me amake.
26 Me ihi nima te ehene rabone teke ha te ta.
Titaminahabone tina te one me tinarifahabone
tike.
27 Tika one me ka hiti tohi tinofi ya me nanarifa
tihahabone tike.
28 Neme ka Owa nima tinahabone tike. Neme
ka Owa kakehareka, me one narifebonaha.
Me hinarifarebona ati nareka. Kakehareka,
ahabebona ati nari, me manakonebone nahabi-
hibonaha", ati nemarika.

Me famaha me noki awatera mera Sesowi kasomematamonaka.

29 Seriko ya yana tone me tamaha me ya
tabehimarika, tokomari.
30 Me famaha me noki awatera me teme
narehamaroke hawi beheri ya. Sesowi tamine
me mitehemetemoneke, kakehari.
Me ha ni yana namaroke. "Ota ka Hiti, Tafi ka
noti, otara aawawa tinahi", me ati namaroke.
31 "Te ati watarima nahi", me one ati na me
ati kitamisahamaroke. "Ota ka Hiti, Tafi ka noti,
otara aawawa tinahi", me ati namaroke tasa.

32 Sesowi ma towiti me ha hinahamaroke.
"Himata te nofari, hiri onahabana te ni ya?"
Sesowi ati nemarika.
33 "Ota ka Hiti ota noko tikasomahi", me ati
namaroke.
34 Sesowi me aawawa hinaha he yehe ya
me noki boyo hinahamaroke. Me noki amo-
sawahamaroke hibati ya. Faya Sesowi ya me
tabawamaroke waha.

21

Sesowi tokomakehimatamonaka Serosarei ya, someto biti weye hinahari.

1 Me kobo namaroke orifa boti ka atami ya,
Betifase ya, Serosarei yabori ya. Sesowi he ya
tataba me famaha mera yosehimarika, me tai
tokahabone mati.
2 "Te towakahi tabora ya, fa kowani ka tabora.
Tabora ya te kobo ki ya someto te awibote
nabone teke, biti ya famaharo, me yati na mati.
Me te tisiyahi, me te kakamibeya owa ni ya.
3 Me ati hiyari ya te ati e nabone teke ahi:
'Ota ka Hiti hinahareka', te ati naba teke. Me ati
amosaba me amake te ni ya hibati ya", Sesowi ati
nemarika.
4 Teoso ati kakamina yama hikaminehemete
nima yama namaroke, ati e nari ahi:

5 "Te ati e naba teke ahi, Serosarei ka me ni ya:
'Te ka towisawa te awa ha. Kakehiba amaka
ahi, someto ya yaka kanahari. Yahehi yaka
kanaka someto biti ya,'"

Teoso ati kakamina ati nematamonaka.

6 Haha Sesowi hikaminaha me hiri hina-
hamaroke, he ya tataba me fama mati.
7 Someto me me kakama someto bari ya me
ka makari me so nirihamaroke, Sesowi itaribona
karo.
8 Me tamaha makari me so tonihamaroke
hawi ya. Me one awa ini me ti na me so
hikanihamaroke hawi ya.
9 Me tamaha Sesowi nokosi ya me tai toha me
one yoto namaroke he nowati ya, me tamaha
mati. Me ha namaroke. "Tafi ka noti titamina
tike. Teoso ati ehene tikehara tike. Teoso
tiwa nofaka. Haha neme ka me winaha 'Teoso
amosaka', me ati naboneke", me ati namaroke.
10 Serosarei ya Sesowi tokiyome ya sitati nafi
ka me abe hiyaramaroke. "Hibake amara ha?"
me ati namaroke.
11 "Sesowi amaka hari, Teoso ati kakamina
tohahari, Karireya ka Nasare kari", me ati na-
maroke, Sesowi ya me tabaha mati.

Sesowi mera toyosemehimatamonaka, yama me ta na mati teboro wari ka yama ya.

12 Sesowi tokiyomemarika teboro wari ka
yama ya. Mera awehimarika, yama me ta na
mati. Me hiyosemahamaroke, me tokomabone
mati. Yama me nikaha mera toyosema nemarika.
Moweta me toroka na me ka mesa bebehe
kawahemarika. Monowi me ta na me ka katera
bebehe kawaha nemarika.
13 Ati yana nemarika. "Teoso ka yama hani ati
e teha amake ahi:

'Oko yobe Teoso hihiyaramona me hinehiba
amaka',

yama hani ati te amake. Yama boboti me tabori
Teoso ka yobe tohawaka te ehene", Sesowi ati
nemarika.
14 Me noki awatera me toha, me yaka ni hiyaya
na me toha, na me kakehamaroke Sesowi ni ya,
me hikasomahabani mati.
15 Sasetoti me ka hiti me ya Mowisei ati
kakamina me tabaha Sesowi mera kasome me
awaha ehene me hinofarehimarika.
Matehe ha namaroke teboro wari ka yama ya,
"Tafi ka noti hosana", me ati na mati. Sasetoti me
ka hiti me ya Mowisei ati kakamina me tabaha
matehe me awaha me ihi me hinofarahamaroke.
16 Sesowi me hiyaramaroke. "Matehe ati
timitarini?" me ati namaroke.
"Matehe ati omita oke. Teoso ka yama hani te
watora te awine, ati e naro ahi?

'Teoso tiwati ihi matehe ya matehe bite fotara
kataba tiwa me kahiyarake',

yama hani ati te amake, Teoso ka yama hani",
Sesowi ati nemarika.
17 Sesowi tokehimarika Betania ya, amo towiti-
bonaha.

Sesowi fiko hora nematamonaka.

18 Hiba yama wa ni ya tokamatasehimarika
Serosarei ya. Hawi ya fimi hiwasimarika.
19 Fiko awehimarika. Fiko wai ya toke fiko
boni siba ne fiko boni wataramaroke.
Ati yana nemarika. "Tibonomaterabone tike",
ati nemarika. Fiko waya nisahamaroke hibati ya.

20 He ya tataba me hiwa "Hika", me ati na-
maroke. "Fiko himata ebe na waya nisineri
hibati ya?" me ati namaroke.
21 Sesowi mera hiyaremarika. "Te ati boti e
nabone teke ahi: 'Teoso kitaka', te ati nabone
teke. Te ati e ni ya ahi, te ehene e nabone teke
owehene nima, fiko onahabiha owa. Yama bara
te hiri nabone teke bisa. Te ati e nabone teke
ahi: 'Yati nemeha yana tinahabone tike, fara tiwa
koro tifehabone tiwa ma ya', te ati nabone teke.
Te ati e ni ya fara te ati nima yati naboneke. Keye
amakere.
22 Te ora na 'Teoso kitaka', te ati na fara te
ati nima yama naboneke, Teoso ati ehene", ati
nemarika.

Hike ati eheneno yama e na hiri tine tiri?

23 Sesowi tokiyomehimarika teboro wari ka
yama ya. Mera kanawanehimarika.
Sasetoti me ka hiti mati, me nafi ka hiti
mati, me na Sesowi me aate namaroke. "Hike
ati eheneno yama e na hiri tine tiri?" me ati
namaroke.
24 Sesowi ati yana nemarika. "Tera aate
okibone bisa ha owa. Yama te kamini ya owa
okominahabone oke te ni ya.
25 Hibake ati ehene Yowao mera iibofariseta
amara? Teoso ati eheneta ama? Fare ati eheneta
ama?" ati nemarika.
Faya me abe hiyaramaroke. "Teoso ati
ehenetemona e ati ni ya ati e neba awaka ahi:
'Himataba ati te nofareta amara?' ati neba
awaka.
26 Fare Yowao ati ehenetemona e ati ni ya
me tamaha me e nakomeke. Me tamaha Yowao

Teoso ati kakaminamona me ati teha me amake",
me ati nemetemoneke, me abe hiyara mati.
27 Sesowi me hiyaramaroke. "Yowao ota wa-
tokere", me ati namaroke.
Sesowi ati yana nemarika bisa. "Yowao kamini
te nofari ka owa yosehi kamini onofabisa okara",
ati nemarika.
28 "Te ati miti onofa oke. E ka owa biti
me famehemetemoneke. Biti owa narabo nima
nematamonaka. 'Okatao yama ahi tinahabone
tike oko ofa wati ya', ati nematamonaka".
29 "'Yama ahi ni onofa okere', biti ati ne-
matamonaka. Faya bahi owa ya ati hiyawe
tokomakehimatamonaka, yama ahi nebonaha".
30 "Biti owa hiyaratasehimatamonaka. Fara
yama hikaminaha kaminematamonaka tasa biti
owa ni ya, hiyosehari. 'Yama ahi onahabana
oke', ati ne yama ahi rematamonaka".
31 "Hehi bati ati tokatabemata ama hari?
Owa bati ati tokatabemata ama?" Sesowi ati
nemarika.
"Hehi aate ni tai tohe bati ati tokatabehimata
awaka", me ati namaroke Sesowi ni ya.
"Fanawi me ka aahi toharawa yinero yayaba
me toha na me e nineke hehi nima, aate ni tai
tohahari. Teoso ka towisawa ya me tabatehaba
me amake. Ha te ta te e nineke, hahi aate ni
yotohi nima. Teoso ka towisawa ya te tabateraba
te amake. Keye amakere.
32 Te ni ya Yowao hawi amosa tamine kamine
ati te nofarete teke. Fanawi me ka aahi toharawa
yinero yayaba me toha na Yowao ati me nofa-
haro me amake. Yowao ati me nofa me ihi te
awakene Yowao ati te nofarete te amake", Sesowi
ati nemarika.

33 "Owati te kamitahi, hiyara one okominahabone owa. E ka owa yama kihe ofa tamaha koro nematamonaka. Yama bari kanehimatamonaka, ofa wati bari kanahari. Hoti wi nematamonaka, ofa boni me natabobone karo, fehe me hiri hinahabonehe. Yati hiri ni nemeha nawehimatamonaka, hinaka owa iitaribonaha, ofa kakatomehibonaha. He ni ya ofa me heta nemetemoneke ati ehene, ofa boni me ebe nabone mati. Faya tokehimatamonaka yama bara ya".

34 "Ofa boni hahata ka yama ya hinaka yama aahi mera yosemematamonaka, ofa me ahi na me narabi me nima nabone mati, ofa me ebe kanahabone mati".

35 "Hinaka yama aahi me me hiwatemetemoneke. Owa me baro, owa me hinabowa, owa me hibana, hinehimatamonaka yati ibe ya, ahabebonaha".

36 "Faya hinaka yama aahi me one tatama na yosemakehimatamonaka. Fara me me hiri kani ka yama ya me me hiri hikanemetemoneke".

37 "Manakobisa biti yosemakehimatamonaka me ni ya waha. 'Okatao me kakorahaba me awineke', ati nematamonaka".

38 "Biti kamaki kobo namaki me hiwe me abe hiyaremetemoneke. 'Efe biti amaka hari. Ofa hiti ahabe ya hinaka yama hihawaboneke waha. Hima e nabowaho. Hinaka yama e ihawaibeya', me ati nemetemoneke.

39 Me hiwate me hekamematamonaka ofa wati beheri ya. Me hinabowematamonaka fahi".

40 "Ofa hiti kame ya himata nima ati neba amara me ni ya?" Sesowi ati nemarika.

41 Sesowi ati me mita me ati yana namaroke.
"Ofa hiti mera nahabihiba amaka, me ihi hi-
yara mati. Faya ati ehene me one ofa heta
naboneke. Ofa hati ya me ebe hinaboneke, ofa
hiti kabonehe, isi ni", me ati namaroke.
42 Sesowi ati yana nemarika. "Teoso ka yama
hani te awatera ama, ati e naro ahi:

'Yobe me hiri na yati one me hinofara afa yati
yobe ewene taiti tohineke waha. Teoso ati
ehene amaka. Afa yama amosate amake
mata ya e ni ya',

yama hani ati te amake, Teoso ka yama hani".
43 "Makoni owati e nara oke ahi: Teoso ka
towisawa tera nofamarehiba te amake. Me one
ha neba amaka, bara mati, yama hinofa me hiri
nabone mati.
44 Haha yati mese ya tisi ya bakaka tinahabone
tike. Timese ya yati soni ya titabohabone tike",
ati nemarika.
45 Sasetoti me ka hiti me ya fariseo me tabaha
Sesowi ati me mita he ati me watohemete-
moneke, mera kaminari hiyara ya.
46 Sesowi me watahabone me ati na Sesowi me
wataremetemoneke, me tamaha me ihi, me me
nakome karo, Teoso ati kakaminamona me hine
kari.

22

Towisawa ka marina taminemetemone amake.

1 Sesowi ati yana namatasehimarika, hiyara
kaminari.

2 "Teoso ka towisawa e te amaka, towisawa
owa biti fanehibona nima. Towisawa marina
hiri nebona ati nematamonaka, biti fanabona ka
marina.
3 Hinaka yama aahi mera yosehimatamonaka,
me me ha nabone mati, marina ya me sawi-
habone mati. Marina ya sawi me nofaremete-
moneke".
4 "Faya hinaka yama aahi me one yosetase-
matamonaka. Ati e nematamonaka ahi me ni ya:
'Me te hiyariyahi, me ha ona mati. Marina yana
tonakibone. Bowi me nabowaharake. Bowi one
me nabowa narake, bowi imaharo. Yama hawa
tohaharake. Te kamakabote nabone teke, okatao
fanabona ka marina ya', te ati nabone teke me
ni ya'".
5 "Hinaka yama aahi me tokomake me me
hiyara me ati miti me hinofarehemetemoneke.
Marina me nofara me tokomemetemoneke yama
one ya. Me ka owa ohari tokehimatamonaka
hinaka fatara ya. Owa toka nematamonaka
yama ta nebonaha.
6 Me one me me hiwatemetemoneke. Me
me baro hinehemetemoneke, me me hinahabi-
habone mati, hinaka yama aahi mati".
7 "Towisawa hamamisehimatamonaka. Hi-
naka saotato mera yosehimatamonaka, me
tamaha mati. Ati ehene saotato me me nahabi-
hemetemoneke, towisawa ka yama aahi me me
nahabiha mati. Me ka sitati me sari hikana
hinehemetemoneke".
8 "Faya hinaka yama aahi mera hiyaratase-
himatamonaka. 'Marina hawa tohake. Me
watakere. Me ha onaha me ihi hiyakere. Me
tafaraba me amake marina ya.

9 Me te tonakamakiabone teke waha, me yaka
na mati hawi ya, me te ha nabone te, me
sawihabone mati marina ya'.
10 Faya hawi ya me tokoma me me ha nemete-
moneke, me yoro tokana mati. Me tamawaheme-
temoneke marina ya".
11 "Towisawa tokiyomematamonaka marina
tabori ya. Mera awehimatamonaka marina ya.
Me ka owa awehimatamonaka, makari amosa
kiharari.
12 Ati yana nematamonaka. 'Habai, himataba
tikiyomakine tiri, tika makari amosara tiwa?' ati
nematamonaka".
"Ati wataremata mamonaka".
13 "Towisawa he nanarifa mera hiyaremata-
monaka. 'Mano te kamato, teme te wete kasa ne
ya te koro towitiho yama soki ya. Yama soki ya
me sawiha me ohi naba me amake. Me ini yiki
tokanaba me amake, me yawa mati', towisawa
ati nematamonaka".
14 "Me tamaha Teoso mera ha neba amaka. Me
tamara me ya tabebonaka", Sesowi ati nemarika.

Sesa ka yineroba e ta nibana?

15 Fariseo me tokomemetemoneke, me abe
hiyarabone mati. Sesowi me aate nabone me ati
nemetemoneke. Ati tosawarihibona me hinehi-
matamonaka. Ati tosawari ya me hinabowebona
me hinehimatamonaka.
16 Me ya tataba me me yosehemetemoneke
Sesowi ni ya. Eroti ya tataba me ya me taba-
hamaroke. Sesowi me aate namaroke. "Borofeso
tiwa ota watoke, me one tikeyera tiwa. Me
tikanawanate ama tike Teoso ka hawi yokana ya.
Fara tiwati tohanawi te ama tike me nafi ni ya.

17 Tiwati ota mitahabone ota ati na otake haro:
E ka yinero Sesa yabehibona ati ne Sesa ka
yinerobona e ta nibana?" me ati namaroke.
18 Sesowi mera watohimatamonaka, me ati
boti hiyara mati. "Himataba owa te totomi
nineri? Te ati boti hiyara te awineke.
19 Moweta te namohi owa ni ya, kofeno e
baka nibone ka moweta", ati nemarika. Moweta
tenario tohe me kakamemetemoneke he ni ya.
20 "Hibake kanamori amara hari, moweta kari?
Hibake ino amara ha, moweta kari?" ati ne-
marika.
21 "Sesa ino amaka, Sesa kanamori ya fama-
hari", me ati namaroke.
"Fare Sesa ka yama te ta nabone teke fare Sesa
ni ya. Fara Teoso ka yamabisa te ta nahi fare
Teoso ni ya", Sesowi ati nemarika.
22 Sesowi ati me mita "Hika", me ati na me
tokomamaroke.

Satoseo Sesowi me aate nemetemoneke.

23 Afa yama wehe ya satoseo me kakeheme-
temoneke Sesowi ni ya. E ahaba Teoso era
nakitamarebona satoseo me ati te me amake.
Sesowi me aate namaroke.
24 "Borofeso Mowisei ati e nematamonaka
ahi: E ka owa kahiware ahabe nisori fati
hitiwaboneke, kahiwawahabonehe, anoti biti-
bonaha, Mowisei ati nematamonaka.
25 E ka owa biti me 7 nemetemoneke. Biti taiti
fanehi ahabematamonaka, kahiwarahari. Fati
nisori hitiwemetemoneke.
26 Ahabamaki nematamonaka, biti watarari.
Fara me nima me ka niso me nemetemoneke
tasa, me nafi.
27 Fana ahaba, nemetemoneke me nowati ya.

28 Teoso ati ehene me kitami ya hike fati
tohahaba amari, me nafi yabaharo?", me ati
namaroke.
29 Sesowi mera hiyarematamonaka. "Te ati
hiyakere. Teoso ka yama hani te watotera te
amake. Teoso te watorihi, ke, kitahari.
30 E ahaba e kitama e abe itimatera amake. E
e nabone eke, Teoso nanarifa me nima.
31 E ahaba e kitamarabone te ati na te ati ta
hiyakere. Teoso ati te watora te awine, hinaka
yama hani karo? Teoso ati e nematamonaka te
ni ya:

32 'Abarao Isaki Yako me na me ka Teoso ama
oke',

Teoso ati nematamonaka. E abohi ka Teoso
amakara. E yati na ka Teoso amaka", Sesowi ati
nematamonaka.
33 Me one Sesowi mera kanawane ati me mitaha
"Hika", me ati nemetemoneke, me tamaha mati.

Himata yama amosi mati tohari e hiri nabana?

34 Fariseo satoseo me tamine me mitaha
me abe yoro tokaniwama me tokomakemaroke
Sesowi ni ya.
35 Me ka owa Mowisei ka yama hani wawato
tohe Sesowi aate nematamonaka, totomi hinehi-
bonaha.
36 "Borofeso, himata yama amosi mati tohari e
hiri nabana, Mowisei hikaminehemete?"
37 Sesowi ati yana nematamonaka.

"'Tika Teoso tinofabone tike, tiwati boti ya
kasiro ya, tika Hiti tohahari',

Mowisei ati nematamonaka.
38 Afa yama amosi mati tohake, Mowisei hikam-
inaharo.
39 Haha yama nima yama one nineke, hikamina
hinehemete, e naro ahi:

'Fara tiwa tinofa tiwa nofi nima te one me nofi
tinahabone tike',

Mowisei ati nematamonaka.
40 Haha yama famaha okominaha nima Mowisei
ati naka, ati nafi. Fara nima Teoso ati kakamina
me ati nineke haro, me ati nafi", Sesowi ati
nemarika.

Kirisito Tafi ka Hiti tohe ya himataba noti hiraba?

41 Yama we one ya fariseo me nafi Sesowi ya
me tabaha Sesowi mera aate nemarika.
42 "Kirisito te kaminahi owa ni ya. Hike ka noti
amara?"
"Tafi ka noti tohatehiba amaka", me ati neme-
temoneke.
43-44 "Tafi ati e nematamonaka ahi, Teoso
Kanamori ati kaminari:

'Teoso ati e nareka ahi oko Hiti ni ya: "Ti-
witarehi oko kanihina ka ya. Tiwa me
nofara me kitaraba me amake tiwehene,
owati ihi. Tiwariabone tike me mese ya, me
tai tikana tiwa"',

Tafi ati nematamonaka, Teoso ati kaminari.
45 Kirisito Tafi Hiti hinihematamonaka. Kirisito
Tafi ka Hiti tohe ya himataba hinaka noti tohe-
hiba amara?" Sesowi ati nemarika.

46 Me ati wataremetemoneke. Sesowi aate ni me fawa nemetemoneke waha, me habi bayimari karo.

23

Fariseo me ya Mowisei ati kakamina me taba mera Sesowi hora nematamonaka.

1 Sesowi ati yana namatasemarika, he ya tataba mera hiyarari, me one ya me tabaha mati, me tamaha mati.
2 "Mowisei ati kakamina me ya fariseo me tabaha Mowisei taboro ya me wanawaha Mowisei ati me kaminate me amake.
3 Makoni fara me hikaminaha te hiri naboneke. Me ihi ta nima te ehene rabone teke. Yama me hikamina me hiri tera me amake, fara mati.
4 Sakora me mo kanihate me amake, kanaharo, me one me me weyeye nihabone mati. Me me narifatera me amake, sakora weye ni amosibone karo.
5 Fara yama amosa me hiri hina me hiri hite amake, me one nokosi ya, me ihi me hiwibone karo. Yama hani ehebote me kanawanate me amake me ate ya, Teoso ati ka yama hani, me me hiwahabone mati. Yama mati yaboha me kanawinate me amake me ka makari tamerabi ya, Teoso me nofahamone me ati na mati kasiro ya, me me hiwahabone mati.
6 Nahori me nofate me amake marina hiti beheri ya. Nahori me nofa, te me amake me one nokosi ya, sinakoka ya.
7 Yama me hinofate amake haro, mekato ya me sawiha 'Afa ama ti?' me one ati na ka yama me

ni ya. Me hinofa hite amake haro, 'Habi', me ati
ni ka yama, me ni ya".
8 "Habi tera me toniharaboneke, ha te. Te
ka Hiti oharite amaka. Fai hinama te tohate te
amake.
9 Te ka owa te ka abi te toniharabone teke,
sawihari bofe ya. Te ka abi oharite amaka,
winahari neme ya.
10 Te ka owa te ka borofeso te toniharihi
nabone teke. Te ka borofeso ohari, te amaka,
Kirisito tohahari.
11 Te ka owa te ka hiti tohe te ka one mera
narifa nebonaka.
12 Tiwa tikahiyari ya tihiyaramone me ati
naboneke. Tihiyaramone tini ya tiwa me kahi-
yarabone tike", ati nemarika.
13-14 "Mowisei ati kakamina mati, fariseo mati.
Tera te yokohaba te amake, te ati boti hiyari karo.
Nokobi te boko kanake, me tokiyomaribone
karo Teoso ka towisawa taboro ya. Teoso ka
towisawa ya te tabarabone teke. Me one Teoso
ka towisawa ya me tabarihi, naboneke te ehene",
ati nemarika.
15 "Mowisei ati kakamina mati, fariseo mati.
Tera te yokohaba te amake, te ati boti hiyari karo.
Yama yabo ya te tokate te amake, hawi toha,
ma toha na ya, bara me te kanawanahabone te,
yama te kamina te ati me nofahabone te. Me
te kanawana me tokatehaba me amake yama
hiyara ya, fara te nima", ati nemarika.
16 "Tera te yokohaba te amake. Te noko awara
hawi te yofi kanahabone te ati te te amake me
one ni ya. Te ati e teha te amake ahi: 'Tika yama
ta tinahabone tina teboro ino hiri tina yama

ta tiri ya Teoso tiwa kakorebonaka. Yama ta
tinahabone tina teboro ka oro ini hiri tina yama
ta tiri ya Teoso tiwa kakobonaka. Haha yama ta
tinahabone tike, Teoso tiwa kakorabona karo', te
ati teha te amake.
17 Yama te watokere. Te noko awakere. Teboro
ta amosaka. Teboro ka oro aamosa raba ke.
Teboro ka oro Teoso ka yama amake, Teoso ka
teboro tohe karo.
18 Te ati e teha te amake ahi: 'Teoso ka
yamabone ta tinahabone tina teboro ka tana
ini hiri tina yama ta tiri ya Teoso tiwa kakore-
bonaka. Teoso ka yamabone ta tinahabone tina
tana ka bani ino hiri tina yama ta tiri ya Teoso
tiwa kakobonaka. Haha yama ta tinahabone
tike, Teoso tiwa kakorabona karo', te ati teha te
amake.
19 Te noko awakere. Teboro ka tana ta
amosake. Bani aamosa raba ka, kawahari tana
ya. Teoso ka bani amaka, kawahari teboro ka
tana ya, Teoso ka teboro tohe karo.
20 Bani ino hiri tina tana ini hiri tina tiwa
awine tike.
21 Teboro ino hiri tini ya Teoso ino hiri tina
tiwa awine tike, wine kari teboro ya.
22 Neme ini hiri tini ya Teoso taboro ino hiri
tina tiwa awine tike, Teoso ino hiri tina tiwa", ati
nemarika.
23 "Mowisei ati kakamina mati, fariseo mati.
Tera te yokohaba te amake, te ati boti hiyari
karo. Yamata tehe kote te ta teha te amake Teoso
ni ya, Teoso yama hinofa yokana te hiri ra te.
E ka one me e narifabone Teoso ati te amaka.
Teoso e nofahabone ati, te amaka. Yamata tehe
kote e ta na Teoso ni ya afa yama aamosa raba

te amake. Teoso yama hinofa yokana e hiri na amosate amake mata ya.

24 Te noko awara me one ka hawibone te yofi kanahabone te ati nineke. E ka owa nima te nineke, yama abe itihari faha ya, yome hinisarabonehe. Kamero nafihi ta te yome tonisate te amake", Sesowi ati nemarika.

25 "Mowisei ati kakamina mati, fariseo mati. Tera te yokahaba te amake, te ati boti hiyari karo. E ka owa hine ya yama wiye mese soko hina nima te nineke. Te boti ta hiyasa kere mata. Makoni yinero tamehi te nofineke, te ka one me ka yama yabi te nofaha te.

26 Fariseo mati. Te noko awakere. Kobo tori ta soko ni te tai tohi ya yama amosake. Kobo tori te soko ni ya mese amosaboneke", Sesowi ati nemarika.

27 "Mowisei ati kakamina mati, fariseo me te toha na te. Tera te yokohaba te amake, te ati boti hiyari karo. Tama nima te nineke, keteharo tita sasawa na ya. Tama mese amosa boti ta hiyakere, e tone ni karo, yama bisaha toha na ihi.

28 Te ehene amosa me one awaha te taminamone me ati te me amake. Te taminakere, te ati boti hiyara ihi, Teoso yama hinofa hiri ni te nofara te. Hine ya te amosamone me ati nabone te ati te te amake", ati nemarika.

29 "Mowisei ati kakamina mati, fariseo mati. Tera te yokohaba te amake, te ati boti hiyara ihi. Teoso ati kakamina me tamebone te hiri teha te amake, amosaro. Me ihi amosa me tame te kanahatote te amake atoribone ya, amosabonehe,

30 te ati e ni ya ahi: 'E ka iti bote me ya e tabi
ya, Teoso ati kakamina me e waka renemete e
amake', te ati te te amake.
31 Tera te kamininеke fara me te, me ka noti
me te tohaha te, Teoso ati kakamina me me
nahabihemete me ka noti me te.
32 Fara te ka iti bote me ihimete nima te ehene
nineke.
33 Makarawa nima te nineke, maka biter-
awaha, komarawaharo. Te hasi raba te amake,
te tokaha te inamati me tabori ya".
34 "Owati te kamitahi. Teoso ati kakamina me
oyosehabana oke te ni ya. Era kakanawana me
toha, me one toha, naboneke, yama me watoha
mati. Me one te waka naba me amake. Me one
te si tokanihaba te amake awa era nanabowa ya.
Me one te kosi naba me amake te ka sinakoka
ya. Me te kiyo nawarehaba te amake sitati nafi
nima.
35 Me ahaba me manakone te nahabihaba me
amake, me ihi amosa mati. Tai tohehimatamon-
aka hari, Abeo, yama amosa hiri ne ahabari.
Yotohimatamonaka hari, Sakaria, Barakia biti.
Te nabowematamonaka, kobo tonamakematare
ya teboro ya, teboro wai ka yama baikani ya. Me
one tamehemetemoneke me te waka na mati.
36 Haha te ka iti bote me hiri hinehemete
manakone nafi te nahabihaba te amake. Keye
amakere", ati nematamonaka.

*Sesowi Serosarei ka mera nofehimona ati ne-
matamonaka.*

37 "Serosarei, Serosarei. Teoso ati kakamina
me te waka teha te amake. Te ni ya Teoso mera
yosehi me te waka, teha me amake, yati ibe ya
me te banaha mati. Tera okasomabone ote ama

oke. Arakawa fana nima onahabone onahara oke, biti mera kasomaro he bofe ya, biti mera bari kanaharo. Tera okasomahabone onaha owa ni ya te ati hiyakere.
38 Owati te mitahi. Teoso tera kakosehibonaka.
39 Owati e nara oke ahi: Owa te awamarahaba te amake mata. Manakobisa owa te awamatasatehaba te amake, te ati e ni ya ahi: 'Kakehareka Teoso ati ehene. Teoso hinofa hika', te ati tehaba te amake", Sesowi ati nemarika.

24

Teboro ahabatebona Sesowi hinehimatamonaka.

1 Teboro wari ka yama ya Sesowi yana tone tokomemarika. He ya tataba yama me yofi kanahamaroke, teboro ka yama, hiwahabonehe, amosaro.
2 Ati yana nematamonaka. "Te awaha awine, nafi? Hahi yobe nafi me nabowaba me amake. Yama bari kani hasi naba watamarahaba amake. Keye amakere", ati nemarika.

Yama nawaha nahabone Sesowi ati nematamonaka.

3 Sesowi tokomemarika orifa wati ka atami ya. Itari he ya tataba me ya tabi ohari me aate hinehimarika. "Yama amo ni e ni ya natehaba amari, afa yama? Tikamibone ka yama ya himata yama ota awahaba ota amari, Teoso hinamoaro, yama nafi ahabibone ka yama ya?" me ati namaroke.
4 Sesowi ati yana nemarika. "Tera me keyehariyahi.

5 Me tamaha me kakehaba me amake, owa-
mone hine me toniha mati. Me ati e naba me
amake ahi: 'Kirisito ama oke', me ati naba me
amake, me tamaha me me keyeha mati.
6 Yama mowa ni tamine te mitahaba te amake.
Me tamine te mita, naba te amake, me abe mowa
nabone me ati na mati. Te watorabone teke. Afa
yama kakehaba amake, Teoso ati ehene. Yama
nafi ahabaraba amake mata.
7 Bara me abe mowa naba me amake. Towi-
sawa me toha naba me amake, me abe mowa na
mati. Me tafeba watamaraboneke. Wami behe
naba amake tabora nafi ya.
8 Yama nafi ahabarahaba amake mata. Yama
hiyara yana tobone ka yamabone amake haro.
Yama hiyara one nafisa naba amake mata".

9 "Tera me watahaba me amake, tera me
katomabone mati. Tera me waka naba me
amake. Bara me nafi tera me kakoaboneke, owa
te nofi karo.
10 Me tamaha Teoso nofi me fawa naba me
amake, me ihi hiyara mati. Me abe ta naba me
amake me one ni ya, me abe nofara mati".
11 Teoso ati kakamina memone me ati naba me
amake, me tamaha mati, keye me hiri na mati.
Me me keyehaba me amake, me tamaha mati.
12 Yama hiyara me hiri naba me amake kasiro
ya. Makoni me one nofi me fawa naba me
amake, me tamaha mati.
13 Me one Teoso nofi me fawa ra me ta Teoso
me hikasomahaba me amake.
14 Hiyara amosa me kaminaba me amake
tabora nafi ka me ni ya, Teoso ka towisawa
me kamina mati. Faya yama nafi ahabatehaba
amake waha", ati nemarika.

15-16 "Tanieo Teoso ati kakamina yama hikaminehemete te awi ya, te tokomaba te amake yati nemeha ya, Soteya ka tabora ya te sawiha te. Tanieo yama habosia kaminematamonaka, wareharo teboro toro ya". (Oko yama hani te ki na yama okominaha te watohi.)

17 "Yobe bari ya tiwariha tikamabana tike hibati ya. Tikisami ya tikiyomamarabana tike yobe ya, tika yama tinakamahaba tiwa.

18 Fatara ya yama ahi tina tokomakabote tina-habone tike. Tikamarabone tike tabora ya, tika makari tinakamahaba tiwa.

19 Me fanawi nabati weyeri narawa kokoriri narawaboneke. Me fanawi one matehe yoari fehe hifarawaha kokoriri narawa naboneke.

20 Teoso te aate niyahi, haha yama wehe sabato toharibone karo. Teoso te aate, niyahi, sire yama toharibone karo.

21 Yama e naba watatera amake, hiyararo, haha nima naro. Yama e naba watamaterihi naba amake, hiyararo.

22 Haha yama Teoso sene nimehibonaka, hi-naka me ihi, me hikatikaha mati. Ehene e re ya me nafi ahabene me amake".

23 "Haha yama tohi ya me ati e naba me amake ahi: 'Hahi Kirisito amaka', me ati naba me amake. 'Efe amaka hari', me one ati, naba me amake. Me ati te nofariyahi.

24 Me one Kirisitomona me ati naba me amake, keye me hiri na mati. Me one Teoso ati kakamina memone me ati, naba me amake, keye me hiri na mati. Yama me namohaba me amake, fotaharo, me hiwatoharo. Me tamaha me me keyehaba

me amake. Haha Teoso me hikatika me me keyehene me amake fahi.
25 Te ati katamoriyahi, haha yama okominaha ya. Yama kamini tai ohine oke, te watoba-habonehe.
26 Me ati e naba me awineke ahi: 'Te awa ha, sawihari yama honara ya', me ati naba me amake. Te tokomakeriyahi he ni ya. 'Te awa ha, yobe owa boti ya sawihari', me one ati, naba me amake. Me ati te nofariyahi".

Neme ka Owa kamitebona Sesowi kamine-matamonaka.

27 "Neme ka Owa kami e tehiba amaka ahi, yama yebe kana nima. Yama yebe kana tokate amake neme kowani ya, oyaharo.
28 Neme ka Owa kame ya me nafi hiwatoba amaka. Bani ahabe ya boko me hiwasiba amaka", ati nemarika.
29 "Afa yama nawaha ahabi ya bahi owihiba amaka. Abariko oyamarihi neba amaka. Amowa me foro naba me amake. Neme nafi hihiya nawahaba amake.
30 Faya neme ka yama fotokiaba amake, Neme ka Owa kamabona ka yama yabori ka yama ya. Bara me nafi ohi naba me amake. Faya Neme ka Owa me awahaba me amake kamahari, sawihari neme sabi boti ya, kitahari, oya kanikimahari kasiro ya.
31 Hohori ati saihaba amake, Teoso he nanarifa mera yose karo. Haha me hikatikaha me me yoro tokaniwamaba me amake, me sawiha mati yama nafi ya", ati nemarika.

32 "Yama te watohaba te amake, fiko ka yama
nima naro. Fiko afe yati kitara afe yanaha te
awaha yama te watote te amake, yama hiwe ka
yama, yabokiraharo.
33 Fiko ka yama nima Neme ka Owa ka yama
naboneke, kamahari. Haha yama okominaha te
awi ya yama te watohaba te amake, Neme ka
Owa kamabona ka yama, yabokiraharo.
34 Te one me sawisa naboneke haha yama
okominaha nafi kaki ya. Keye amakere.
35 Hine ya neme ahaba, wami ahaba, tehaba
amake. Owati ta ahabateraba amake", ati ne-
marika.

36 "Teoso biti kamabona ka yama wehe e wa-
totera e amake. Teoso nanarifa me hiwatorihi,
Teoso biti hiwatorihi, hite amake. Okobi ta
hiwato hike, ohariari.
37 Nowe ka yama nima Neme ka Owa kami ka
yama naboneke.
38 Teoso ati ehene fa fowe nafihabone ati ne ati
me hinofarehimatamonaka. Fara me tafi toha,
fara me abe yabi toha, nemetemoneke. Faya
Nowe tokiyomehimatamonaka hinaka fotowati
ehebote tori ya.
39 Fara yama tohahamone me ati na fa fowe
nafiha mera bata kanehemetemoneke, mera na-
habihabanihi, me nafi. Afa yama nima Neme ka
Owa kami neba amaka.
40 E naboneke ahi: Me famaha fatara ya yama
me ahi na owa Teoso hekama, owa toakosa,
nebonaka.
41 Fana famarawa tiriko ahi narawa one Teoso
hekama, one toakosa, naboneke.

42 Te ati katamoriyahi. Te ka Hiti kamaba ka
yama te watokere.
43 Te ehene e riyahi, e ka owa ehene nima,
yobe kihahari. Yama boboti yobe nahoti tokiy-
omehimatamonaka yama soki ya, yobe hiti hiwa-
torahari. Yama boboti kakiba ka yama watohi-
manaha, hikarawatonamata amaka, tonokoari,
yama soki ya. Yama boboti tokiyomarenamata
amaka, ehene.
44 Te e nabisabone teke ahi, te ati katamoraha
te. Neme ka Owa tera bata karayaho", ati
nemarika.

*Yama aahi nima me nabone Sesowi ati nemata-
monaka, hinaka yama ahi ni amosaro.*

45 "Te e nibana, e ka owa ka yama aahi nima,
yama watohari, hinaka yama ahi ni amosaro? E
ka owa ka yama aahi amose ya hinaka hiti yama
hikaminaha yokana hiri nebonaka. Hiti yana
tone yama yabo ya tokome ya hinaka yama aahi
yosehibonaka, hinaka yobe kakatomehibonaha.
Hinaka yama aahi me one tafebone ta nebonaka
ati ehene, yobe ka me nafi, fara yama we nima.
46 Hiti kame ya yama hikaminaha yokana
hinaka yama aahi hiri ne ya, hinaka yama aahi
nofehibonaka.
47 Ha hinehibonaka, hiyosebonaha, hinaka
yama nafi kakakatomabonaha waha.
48 Hiyare ya hinaka hiti yana tone ya ati boti
e nebonaka ahi: 'Oko hiti kamakabote kara', ati
nebonaka.
49 Yobe ka me one kosi nebonaka. Hine ya tafa,
fi fawa, hano, nebonaka, me one ya tabahari.

50 Hiti kame ya bata hikanamehibonaka, he
noki rari.
51 Hiti kosi hinehibonaka, ehene hiyarari. Hiti
hibehibonaka, me one ya tabahari, yama hiyara
me hiri na mati. Me ini yiki tokana, me ohi, te
me amake fahi", ati nemarika.

25

Atona 10 narawa taminemetemone amake.

1 "Teoso ka towisawa ka me e nineke,
atonarawa nima, 10 narawaro. Me ka owa
fanehibona ati ne kamaki he noki narawabone
ati narawemetemoneke. Rabarina bokori
karawemetemoneke.
2 5 narawa yama watorawa, 5 narawa yama
watorawarihi, nemetemoneke.
3-4 Yama watorawa yama wiye one ya naba-
rina fehe tama karawemetemoneke. Onerawa
ta nabarina fehe tama karawaremetemoneke,
yama wiye one ya, yama watorawari karo.
5 Me ka owa kamakikabote rematamonaka,
fanehibonaha, atona noki hirawari. Noko-
bisa hiwasirawa amo narawemetemoneke, nafi-
rawaha".
6 "Yama soki enoki ya me one ha ni yana
nemetemoneke. 'Te awa hari, kamakiari. Te
kobo naho', me ati nemetemoneke".
7 "Atonarawa tafirawaha nabarina ka bafi
namosamarawemetemoneke.
8 Abe hiyararawemetemoneke. 'Ota ka naba-
rina owinima narawineke. Rabarina fehe isi ni
te ta nahi ota ni ya', ati narawemetemoneke,
nabarina fehe kihamarawaraharo, yama wa-
torawari karo".

9 "'Rabarina fehe ta ni ota nofakere. Ota ka
nabarina fehe ota ta ni ya nabarina fehe wata-
marahaba amake, ota kabana. Te ka nabarina
feheba te kanikahi', one ati narawemetemoneke,
yama watorawaharo".
10 "Tokomarawemetemoneke, nabarina fehe-
bone kanikarawabonehe. Nowatirawa ya maki
fanebona kobo nakematamonaka. Atonarawa
nabarina fehe kiharawa he ya tabarawaha tokiy-
omarawemetemoneke marina ka yobe ya. Faya
nokobi me bari hikawamemetemoneke".
11 "Nowati ya atona onerawa kamarawemete-
moneke. 'Nokobi se tikanahi, ota tokiyomamaki-
bone karo', ati narawemetemoneke".
12 "Me ka owa fanehibona ati yana nemata-
monaka. 'Tera owatera ama oke. Keye amakere',
ati nematamonaka".
13 "Makoni te ati katamoriyahi. Neme ka Owa
kamabona ka yama te watorineke", Sesowi ati
nemarika.

Me ka owa ka yama aahi me terei na me taminemetemone amake.

14 "Hiyara one okominabone oke, Teoso ka
towisawa ka me okomina owa. E ka owa yana
tone tokomebona ati nematamonaka tabora bara
ya, yama yabo ya. Hinaka yama aahi mera ha
nematamonaka, me hekawabone mati.
15 Barata kote 5 na ta nematamonaka hinaka
yama aahi owa ni ya, yama wato yokana toha-
hari. Owa yama wawato raba ne ni ya barata
kote famaha ta nematamonaka. Kote oharia ta,
nematamonaka owa ni ya, yama wato nafirari".
"Tokomematamonaka tabora bara ya.

16 He nanarifa owa barata kote 5 na kihe
yana ne yama ahi ne hinaka barata totameme-
temoneke. Hinaka barata kote 10 nawahemete-
moneke waha.
17 He nanarifa owa barata kote famaha ki-
hibehi ka barata nafimisa 4 nawahemetemoneke
waha.
18 He nanarifa owa barata kote oharia kihe
yana ne hoti wi ne yinero kehemomatamonaka
hoti ya".

19 "Yama toyabo ya me ka hiti kamehimata-
monaka. Hinaka yinero me ta hikanamehibona
ati nematamonaka.
20 He nanarifa owa barata kote 5 na kihibe
barata 10 na kakamematamonaka. 'Oko hiti
barata kote 5 na ta tina nafimisa kote 10
nawahake waha, oko yama ahi ni ihi. Barata
tiwa haro, tamaharo, tika baratabonehe', ati
nematamonaka".

21 "Hiti ati yana nematamonaka. 'Tiwehene
amosake. Tiwa onofa oke. Yama tamara ta
ona kakatomi tinatamina tiwa awine tike. Yama
tamaha ta owahabana oke, tekatomabana waha.
Yayai tinahi. E mari nabone eke', ati nemata-
monaka".

22 "He nanarifa owa barata kote famaha ki-
hibe kamakimatamonaka. 'Oko hiti barata kote
famaha ta tina nafimisa 4 tohawake waha,
oko yama ahi ni ihi. Barata tiwa haro, tika
baratabonehe', ati nematamonaka".

23 "'Tiwehene amosake. Tiwa onofa oke. Yama
tamara ta ona kakatomi tinatamina tiwa awine
tike. Yama tamaha ta otasabana oke, tekatoma-
bana. Yayai tinahi. E mari nabone eke', hiti ati
nematamonaka".

24 "He nanarifa owa barata kote oharia kihibe
kamakimatamonaka. 'Oko hiti tihamamone on-
aha ama oke. Tiwati ihi me one yama me koro
na me ka yama me koro hinaha boni hataha
tikabatemone ama tike, yama koro tira tiwa.
25 Owatoa ama oke. Tika barata okehemoha
ama oke wami hoti ya. Tika yinero amaka hari',
ati nematamonaka".
26 "'Tiwehene hiyakere, yama ahi ni tinofara
tiwa. Me one ka yamata okobatehamone tinaha
tiwa awine ti, me koro hinaharo, owati ihi?
27 Owa tiwatoa oko yinero tinihene ama tike
bako ya, nafimisehibana', hiti ati nematamon-
aka".
28 "Me one hiyarematamonaka. 'Hinaka barata
te yabahi, te ta nabana owa ni ya, barata 10 na
kihahari.
29 E ka owa yama tamaha kihe hinaka yam-
abone tamaha ta onamakehabone oke. E ka
owa yama tamara kihe hinaka yama oyabamaki-
abone oke.
30 Oko yama aahi ehene hiyare te koro towitiho
yama soki ya. Me ohi naboneke fahi, me ini
yiki tokana mati', ati nematamonaka", Sesowi ati
nemarika.

Neme ka Owa kame ya mera ebe kitehibonaka.

31 "Neme ka Owa kamehiba amaka, oyene
kitahari, Teoso nanarifa me ya tabahari, me nafi
tohaha mati. Kame ya itaribonaka towisawa ka
katera ya.
32 Tabora nafi ka me nahoriaba me amake
nokosi ya. Mera ebe kanebonaka. Ofeya
nanarifa ehene nima ehene nebonaka, mera ebe

kanahari, ha ya ofeya me toha, ha ya kabara me
toha, nabone mati.
33 Ati ehene ofeya me nahoriaba me amake
hinaka kanihina wani ka ya. Kabara me ta me
nahoriaba me amake hinaka yasoka ka ya, ati
ehene.
34 Faya towisawa mera hiyareba amaka, me
nahoria mati hinaka kanihina ka ya, ati e nari
ahi: 'Te kamahi owa ni ya. Okobi tera nofaka.
Hibati ya okobi yama nafi hiri ne tera wati
nawahematamonaka. Ati ehene me one te
yosetehaba te amake, e tabaha e.
35 Ofimiha otefebone te ta, bakasi owaha oko
fahabone te ta, na te amake. Bara me tabori ya
osawia owa te ha na te amake, amo onahabone
owa te ka yobe ya.
36 Makari okihara oko makaribone te ta, na te
amake. Yama kome owa ona owa te narifa na te
amake. Kateya ya ofoya owa te nakamake na te
amake', towisawa ati neba amaka".

37 "Afa me ihi amosateha me ati yana naba me
amake. 'Ota ka Hiti, himata yama ya titefebone
ota ta nani ota amari? Tiwa ota watora ota
awineke, tifimiha tiwa. Himata yama ya tiwa
ota nafawani ota amari? Tiwa ota watora ota
awineke, bakasi tiwaha tiwa.
38 Himata yama ya tiwa ota ha nani ota amari,
amo tinahabone tiwa ota ka yobe ya? Bara me
tabori ya tisawia tiwa ota watora ota amake.
Himata yama ya tika makaribone ota ta nani
ota amari? Tiwa ota watora ota amake, makari
tikihara tiwa.
39 Himata yama ya tiwa ota narifani ota amari,
yama kome tiwaha tiwa? Himata yama ya tiwa

ota tonakamakiani ota amari, tifoya tiwa kateya
ya?' me ati naba me amake".
40 "Faya towisawa ati yana tasehiba amaka.
'Me te narifa te amake haro, owa me nofaha
mati, yama me kihara mati. Me ka owa ohari te
narifa owa te narifa na te amake. Keye amakere',
ati nebonaka".
41 "Faya me one hiyareba amaka, me nahoria
mati hinaka yasoka ka ya. 'Te tokomahi ha te.
Teoso tera nofakara. Yifo hiri ni ya te tokomaba
teke, owiteraro. Teoso yifo hiri nematamonaka,
Satanaisi toborobonaha, he nanarifa me ya taba-
hari.
42 Ofimiha otefeba te ta rihi, bakasi owaha oko
fahaba te ta rihi, na te amake.
43 Bara me tabori ya osawia owa te ha rihi
na te amake, amo onahabone owa te ka yobe
ya. Makari okihara oko makaribone te ta
rihi na te amake. Yama kome owaha owa te
nakamakerihi na te amake. Kateya ya ofoya owa
te nakamakerihi na te amake', towisawa ati neba
amaka".
44 "Me ati yana naba me amake. 'Ota ka Hiti
himata yama ya tiwa ota narifarahani ota amari?
Tiwa ota watora ota awineke, tifimi, bakasi tiwa,
bara me tabori ya tisawi, makari tikarihi, yama
kome tiwa, kateya ya tifoya, tina tiwa', me ati
naboneke".
45 "Ati yana tasehiba amaka. 'Me te narifara te
amake, owa me nofa mati, yama me kihara mati.
Me ka owa ohari te narifara owa te narifarihi na
te amake', ati nebonaka.
46 Manakobisa me tokomaba me amake yama
hiyara ya, ahabihinateraro. Me ihi amosateha

me ta me tokomakehaba me amake Teoso taboro ya, me winahabone mati Teoso ya me taba mati fara yama tohaha ya", Sesowi ati nemarika.

26

Sesowi me nabowabone me ati nemetemoneke, me ka hiti mati.

1 Mera kanawani hawa tohehimarika haha yama ya. He ya tataba mera hiyaremarika tasa.
2 "Yama te watoke haro, Basikowa yana tobone karo yama wehe famaha nowati ya. Neme ka Owa me ta naba me amake me one ni ya, me hinabowebonaha, me hinawanahari awa ya", ati nemarika.
3 Sasetoti me ka hiti me ya me ka hiti me tabaha heoniao me hiri nemetemoneke Kaifa ka yobe ehebote ya, sasetoti ehebote tohahari.
4 Me abe hiyara Sesowi me keyehabone me ati nemetemoneke, me hiwatebonaha, me hinabowebonaha.
5 Wati me hinofarematamonaka Basikowa ka ayaka tohi karo, me tamaha me me nakome karo. Me me mono rabone me ati nemetemoneke, me tamaha mati.

Fanawi esitarato sika nisehemetemoneke Sesowi tati ya.

6 Sesowi sawihimarika Betania ya, Simao mese hiyare ka yobe ya.
7 Fanawi kamakiamaroke Sesowi ni ya, esitarato tama kanaharo yama wiye yati yama ni tohaha ya, manakone nafiharo. Mesa ya Sesowi tafehi itari tati ya esitarato sika nisahamaroke.

8 He ya tataba ihi me awati me yawahamaroke.
"Himataba esitarato katomineri, manakone nafi-
haro?
9 Yama amosene amake, esitarato ta ni ya,
yinero manakonebana, yinero e ta nibone karo
me honara me ni ya", me ati namaroke.

10 Sesowi me ati hiwatoemetemoneke. Ati yana
nematamonaka. "Himataba fana ihi e na ihi te
hora kineri? Ihi amosake owa ni ya.
11 Me honara me sawi fawa teraba me amake
te ni ya. Ha owa ta oko sawi fawa nabone oke te
ni ya.
12 Fana owa ketehineke esitarato ya, oko
kamobone ayata tohi karo.
13 Yama toyabo ya, hiyara amosa yama nafi ya
me kamini ya, fana ihi me kamina, tehaba me
amake. Ihi me wati hiwahatehaba amake. Keye
amakere", ati nemarika.

Yota Sesowi ta nebona ati nematamonaka me ka hiti me ni ya.

14 Faya me 12 na me ka owa Yota tohe toko-
makehimatamonaka sasetoti me ka hiti mera
hiyarebonaha.
15 'Yinero e neba amara, te ta nari owa ni
ya, ta one ya te ni ya?' ati nematamonaka.
Moweta barata tohehi 30 ne me tomi kaneheme-
temoneke, me ta hinehibanoho Yota ni ya.
16 Faya ati boti yama nima nematamonaka,
Sesowi ta nabona ka yama, me ni ya.

*Basikowa ka marinabone me hawa toniheme-
temoneke.*

17 Basikowa yana toni ka yama wehe tai
toaha ya Sesowi he ya tataba me aate hinehi-
marika. "Hika ya Basikowa ka marina tafeba ota
wasiribe, e tafibone karo?" me ati namaroke.
18 "Sitati ya te tokiyomi ya e ka owa te aate
niyahi, te ati e na te ahi: 'Borofeso ati e nareka
ahi: Oko amo nibone yabokikere. Owa ya
tataba me ya otaba Basikowa ka marina tafe ota
kabahabone otake tika yobe ya', te ati nabone
teke".
19 Sesowi yama hikamina me hiri namaroke,
Basikowa ka marina tafebone me wasiha mati.

Sesowi Yota kaminematamonaka, he ta nebanoho.

20 Yama soki ya he ya tataba me ya tabehi
tafehimarika.
21 Me tafaha Sesowi ati yana nemarika. "Te
ka owa owa ta neba amaka me one ni ya. Keye
amakere", ati nemarika.
22 Me yawaha me oohariki na Sesowi me aate
namaroke. "Ota ka Hiti owaba ama ha owa?" me
ati narawamaroke.
23 "Te ka owa owa ta nebonaka, ota fami bao
sa nifikimi kari.
24 Neme ka Owa e nebonaka, fara yama me
hikaminehemete nima, Teoso ka yama hani ya.
E ka owa hiwa yokohiba amaka, Neme ka Owa
ta ne ya. He ni ya yama amosenemete awineke,
watare ya", Sesowi ati nemarika.
25 Yota aate hinehimarika, ta hinehibona ati
nari. "Habi owaba ama ha owa?" ati nemarika.
"Ee, tiwaboneke, fara tiwa tikamina tiwa".

Basikowa tafe Sesowi me kabehemetemoneke.

26 Me tafaha Sesowi bao itihi ati yana ne-
marika, "Teoso faya amake tiwehene", ati nari.
Bao ebe ne mera kakawemarika he ya tataba
mati."Bao te warara nahi, te kabehibana. Hahi
oko ime amaka hari", ati nemarika.
27 Kobo tama ne ati yana namatasehimarika,
"Teoso faya amake", ati nari. Kobo ya mera
kakawemarika. "Te nafi fawahi.
28 Haha fi oko emene nima nineke haro. Ohabi
ya Teoso te ya tabe kotarato yati hiri nebonaka.
Ohababone oke, me ka yama hiyara Teoso fawa
nibona karo.
29 Ofa fehe ofamaraba ama oke mata. Ofa-
mateba amake, te ya otaba owa, towisawa ohi ya,
okobi ati ehene. Keye amakere", ati nemarika.
30 Teoso tahi me hiri na me tokomamaroke
orifa wati ka atami ya.

*Sesowi he ya tataba me ihibani kaminemata-
monaka.*

31 Sesowi mera hiyaremarika. "Te nafi owa
kakosabone oke. Afa yama sokibone amake
haro. Teoso ka yama hani ati e te amake ahi:

'Ofeya me nanarifa onahabihe ya ofeya me
tokarikosahaba me amake',

Teoso ka yama hani ati te amake.
32 Ohaba okitamahaba ama oke. Tai owamaba
ama oke Karireya ya, te nokosi ya", ati nemarika.
33 Betiro ati yana nemarika. "Me nafi tiwa me
kakosi ya tiwa owakanakosarabone oke, ha owa.
E famahabone eke, ha owa", ati nemarika.
34 Sesowi ati yana nemarika. "Haha yama soki
ya owa tiwateramone tinahabone tike me one

ni ya. Tiwati yana ni terei nabone tike, tiwati
e na tiwa, arakawa ha namatare ya mata. Keye
amakere", ati nemarika.
35 "Owati yana rabone oke, tiwa owateramone
ona owa. Keye amakere. E fama me one era
nabowabone me ati na tiwa owakanakosarabone
oke", Betiro ati nemarika. Sesowi ya tataba me
nafi ati e namaroke, Betiro ati nima.

*Sesowi ora nematamonaka awa boti ya, Ketise-
mani ya.*

36 Sesowi me ya tabehi me tokomamaroke awa
boti Ketisemani yama ini tohaha ya. Sesowi
mera hiyaremarika. "Okomabana oke, ora ona-
haba owa hike ya. Te naorihi ahi", ati nemarika.
37 Betiro ohari Sebeteo biti me famaha me ya
Sesowi tabehi me tokomamaroke. Faya Sesowi
kokoriri nematamonaka.
38 "Owati boti kokoriri ke. Ahabinima one oke,
kokoriri oni karo. Te nahori ahi, te tonokoa te,
owa te noki nabone te", ati nematamonaka.
39 Hike ya toka ne sonarisehimatamonaka,
boko tonihe ora nari. "Abi haha kobo oko-
fawarabone onahara oke. Okofawahabone tini
ya okofawahaboneke. Yama onofa ya owehene
toharabone oke. Fara yama tinofa ta hiri ona-
habone oke", Sesowi ati nematamonaka.
40 Kame he ya tataba me terei na mera
wasimematamonaka, me amo nani mati. Be-
tiro hiyarematamonaka. "Te kitara te awineke.
Bahi te nahariha owa te noki nabone ona te
tonokokere.
41 Te tonokohi, te ora na te, te ehene hiyara
wataribone karo, inamati tera totomi ne ya. Te
ati boti amosa yama amosa te hiri nabone te

ati na yama tera kasawarineke, te kitara te", ati
nematamonaka.
42 Tokatase ora tasehimatamonaka. "Abi oko
hasi ni tinofari ya hasi orihi onahaba owa awine
oke. Fara yama tinofa hiri onahaba ama oke", ati
nematamonaka.
43 Kamatase mera wasimatasehimatamonaka,
me amo nani mati, nokobisa me koro hikanani
mati.
44 Tokatase ora tasematamonaka, fara yama
hikamina kaminatasahari.
45 Kamatasehimatamonaka he ya tataba me ni
ya. "Te amo tasine? Te hasi nine? Te tafihi. Oko
amo nibone amake haro. Neme ka Owa me ta
kabote naboneke me ihi hiyara me ni ya.
46 Te nahomisahi. Hima, te awa hari, ka-
makiari, owa ta nebonaha", ati nematamonaka.

Sesowi me watehemetemoneke.

47 He ya tataba mera hiyarasa ne ni ya Yota
kobo namakimarika, me 12 na me ka owa. Me
tamaha me ya tabehimarika, yimawa toha, mata
toha ne me bokori na mati. Sasetoti me ka
hiti mati, me nafi ka hiti mati, me na me me
yosehemetemoneke.
48 Yota mera hiyaribehimatamonaka, Sesowi
me watohabone mati. "Efebonaka, noko bako
komi onakihari. Noko bako komi onaki ya te
watehibonaka, efe", ati nematamonaka.
49 Me kobo namakia Yota towanawitimarika
Sesowi ni ya, hibati ya. "Habi afa ama ti?" ati
nemarika, he noko bako komi nakehari.
50 Sesowi ati yana nemarika. "Habai fara tiwati
nima tinahabone tike", ati nemarika.
Me one kamakia Sesowi me watahamaroke.

51 Faya Sesowi ya tataba me ka owa yimawa
soba towiti sasetoti ehebote ka yama aahi owa
narabo ra tari nabasemarika.
52 "Tika yimawa yoko tinamahi. Yimawa ya me
tinahabi ya tihababisaba ama tike, yimawa ihi
bisa.
53 Yama tiwatorini? Okobi aate onehemenehe,
he nanarifa me tamaha mera yosehina amaka,
owa me kasomaba mati, me tama kanikimaha
mati.
54 Teoso owa kasome ya Teoso ka yama hani
ya yama hikaminemete hiri orehene ama oke",
ati nemarika.
55 Sesowi me tamaha mera hiyaremarika. "Te
kamakine owa ni ya, yimawa toha, mata toha ne
te bokori na te, owa te watahabone te ati na te?
Kofeno mono onahamone te ati na te awineke.
Yama we nafi ya owitarehara oke teboro wari ka
yama ya, me okanawana owa. Owa te watara
teke fahi.
56 Te ehene e na Teoso ati ehene amaka. Te
ehene e nineke, Teoso ati kakamina me ati nima,
Teoso ka yama hani ka me ati", ati nemarika.
Faya he ya tataba me nafi kana nawaha me
hekanakosehimarika.

Sesowi warehimatamonaka Kaifa nokosi ya.

57 Sesowi me hiwate me hekamehimatamon-
aka Kaifa ni ya, sasetoti ehebote tohahari. Mowi-
sei ati kakamina me ya me ka hiti me tabeheme-
temoneke, Kaifa ya me tabaha mati.
58 Betiro yotoba nematamonaka hike ya. Tokiy-
omehimatamonaka sasetoti ehebote ka yobe
taboro ya. Sasetoti ehebote nanarifa me ya

tabehi itarimatamonaka, yama watohibonaha,
Sesowi me hiri kani ka yama.
59 Sasetoti me ka hiti me ya soteo me ka hiti
me nafi me tabaha Sesowi ahabebona me ati
nemetemoneke. Me one me siba nemetemoneke,
Sesowi me kaminabone mati, ehene hiyaremona
me ati nabone mati, keye me hiri na mati.
60 Me tamaha keye me hiri kene yama ati
remetemoneke, mera kasawariharo. Yama to-
toyabo kawahi ya me famaha me ati yana
kanehemetemoneke.
61 "Hahi ati e nareka ahi: 'Teoso ka teboro na-
habi onofe ya onahabiha onehibonaka. Teboro
onahabihe nowati ya hiri onamatasehibonaka
yama wehe terei na ya', ati nareka", me ati
nemetemoneke.
62 Sasetoti ehebote yana namise Sesowi aate
nematamonaka. "Tiwati watarine? Keye me
hiri na me awine, tiwatimone me kamina tiwa?"
sasetoti ehebote ati nematamonaka.
63 Sesowi ati wataremata monaka. Sasetoti
ehebote ati yana tasehimatamonaka. "Tiwati
yana nahi, tiwa tikamina tiwa, Teoso yati ne
nokosi ya. Kirisito ama ti? Teoso biti ama ti?"
ati nematamonaka.
64 Sesowi ati yana nematamonaka. "Ee, fara
tiwati nima yama nineke. Owati e nara oke ahi:
Neme ka Owa te awatehaba te amake, itariari
Teoso kitehi ka kanihina ka ya, kamahari neme
sabi boti ya", ati nematamonaka.
65 Sasetoti ehebote yawehi fara hinaka makari
sibi karematamonaka. "Ati hiyarareka Teoso ni
ya. Me e ha namarabone eke, he me kaminaba

mati e ni ya, ehene hiyaremona me ati na mati.
Ati te mitahareka fara te, ati hiyarari Teoso ni ya.
66 Himata nima te ati ri?" ati nematamonaka.
"Ahabebonaka", me ati nemetemoneke.
67 Faya noko me firo hine noko me koho hiwiti
noko bako me tao hikana, hinematamonaka.
68 "Kirisito otara tikaminahi, Teoso ati kakami-
namona tiwa. Hike tinoko koho towitira?" me ati
nemetemoneke.

Betiro Sesowi watoremona ati nematamonaka.

69 Betiro itarimatamonaka yobe beheri ya.
Mera nanarifarawa me ka one oharia kakeheme-
temoneke he ni ya. "Sesowi Karireya ka tohe te
famaha te awineke", ati nemetemoneke.
70 Betiro ati hiyarematamonaka me nafi nokosi
ya. "Tiwati owato okere", ati nematamonaka.
71 Betiro yana ne tokomematamonaka nokobi
wani ya. Fanawi one hiwe me one hiyareme-
temoneke. "Hehi Sesowi ya famahareka hari,
Sesowi Nasare kari", ati nemetemoneke.
72 Betiro ati hiyatasarematamonaka, Teoso ino
itihari. "Hehi owatotere amaka hari", Betiro ati
nematamonaka.
73 Bahi owa ya Betiro beheri ya me naoha
Betiro me hiyaremetemoneke. "Me ka owa ama
tike. Keye amakere. Tiwa ota watoha otake.
Karireya ka me ati tima tiwati nineke", me ati
nemetemoneke.
74 Betiro ati yana tasematamonaka, Teoso ino
itihari. "Hehi owatotere amaka hari", ati nemata-
monaka. Keye hiri ne ya Teoso hinabowebona
ati nematamonaka. Hibati ya arakawa ha nibote
nematamonaka.

75 Faya yama wati nawahematamonaka, aya
Sesowi hikaminaharo. "Arakawa ha namatare
ya tiwati yana ni terei nabone tike, owa ti-
wateramone tinaha tiwa". Betiro yana tone
tokiyomame ohi nematamonaka kasiro ya.

27

Sesowi me towakamehemetemoneke Birato ni ya.

1 Hiba yama wa ni ya sasetoti me ka hiti mati,
me nafi ka hiti mati, me na me abe hiyaremete-
moneke, Sesowi nabowibona me kamina mati.
2 Mano me hikamato me heke me ta hiwiti-
matamonaka kofenato Birato ni ya.

Yota hiwa nahabihimatamonaka.

3 Faya Yota Sesowi awe ati boti yama kamine
"Sesowi ahabeba awaka, me ati ihi", ati nemata-
monaka.
Ehene nofamare moweta 30 barata tohehi ta
tonamatasematamonaka sasetoti me ka hiti me
ni ya, me ka hiti me ya me tabaha mati.
4 "Owehene hiyarara oke. Ta onahareka
ahabebonaha, ehene hiyareba watarari", ati ne-
matamonaka.
"Ota ehene amakere. Fara tiwehene amake",
me ati nemetemoneke.
5 Yota moweta 30 ne koro tonamematamonaka
teboro ya. Faya tokomematamonaka. Fare
hine nabowematamonaka, namiti sako tone yora
towitiari.
6 Sasetoti me ka hiti moweta me yabeheme-
temoneke. "Hahi moweta ya teboro ka yinero
e yoro tokanirabone eke. Hahi moweta e ka

owa me hinabowehi manakone amaka", me ati
nemetemoneke.
7 Me abe hiyara wami kote me kanikabone me
ati nemetemoneke hehi moweta ya. Boti hihiri
ka wamimetemoneke. Tama taboribone me hiri
nemetemoneke haha wami ya, bara me abowi
taboribonehe.
8 Makoni wami e emene ino ya ini me hinawa-
temetemoneke. Fara wami ini tohasa nineke.
9-10 Seremia Teoso ati kakamina tohe
hikaminehemetemoneke, ati e nari ahi:

"Moweta 30 ne me wara tona wami manakone me nahabiharake, boti hihiri ka wami. Teoso owa hiyare ati nima me ihi narake. E ka owa manakone amaka, me ati narake, Ihayeo mati",

Seremia ati nematamonaka.

Birato Sesowi aate nematamonaka.

11 Sesowi warehimatamonaka kofenato nokosi
ya. Kofenato aate hinehimatamonaka. "Soteo me
ka towisawa ama ti, ha tiwa?" ati nematamon-
aka.
"Ee, fara tiwati nima yama nineke", Sesowi ati
nematamonaka.
12 Sasetoti me ka hiti mati, me nafi ka hiti mati,
me na Sesowi me kaminemetemoneke, ehene
hiyaremona me ati na mati, Birato ni ya. Sesowi
ati yana rematamonaka.
13 Birato aate hinehimatamonaka. "Me ati
timitarini? Tiwa me kaminara tike, yama hiyara
tamaha hiri tinahamone tiwa", ati nematamon-
aka.

14 Sesowi ati yayanabiti rematamonaka.
"Hika", kofenato ati nematamonaka.

Sesowi ahabebona me hinehimatamonaka.

15 Kofenato soteo me ka owa ohari fifito toniha
tohehimarika, fara Basikowa ka marina nima,
me kibeha mati kateya ya. Mera aate ne
me ka owa ino me hitihi yokana fito toniha
tohehimarika.
16 Afa yama ya me ka owa Bahaba tohe foyehi-
matamonaka kateya ya. Me nafi hiwatomarika,
ehene hiyarari.
17 Birato nokosi ya me me yoro hikaniwama
faya Birato mera hiyaremarika. "Bahaba fito
onihabone te ati nine? Sesowi ta fito onihabone
te ati nine, Kirisitomonaha?" ati nemarika.
18 Me ka hiti Sesowi me ta na mera watohi-
matamonaka, me one tamaha Sesowi me nofi
karo.
19 Birato itarimarika sowisi ka katera ya. Itari
fati ati ihi me ka owa kakehimatamonaka he ni
ya, ati hikaminabonehe, ati e naro ahi: "Hine
naka. Hinaka yama hiyaraba watara awineke.
Yama soki ya watari owehi kokoriri onahara oke
kasiro ya", ati namone ati nematamonaka.
20 Sasetoti me ka hiti mati, me nafi ka hiti
mati, me na me tamaha me me hiyaramaroke,
"Bahababonaka", me ati nabone mati. Birato
Sesowi nabowehibona me tamaha me ati nabone
me ati namaroke.
21 Kofenato ati yana nemarika. "Hike te nofari,
tasi onihebana te ni ya?" ati nemarika.
"Bahaba", me ati namaroke.
22 "Himata nima Sesowi oniheba amara,
Kirisitomonaha?" ati nemarika.

"Te ba kanaho awa ya, ahabebana", me nafi ati namaroke.
23 "Himatabana? Himata hiri rano hiyararo?" ati nemarika.
Hine ya me ha ni kitamisahamaroke, "Te ba kanaho awa ya", me ati na mati.
24 Yama nihinaremetemoneke Birato ni ya, me ati e ni karo. He me mowa nima nabone me hinehemetemoneke. Ati ehene faha me kakama yehe soko nemarika me nokosi ya. "Owati ihi amaraboneke, hehi ahabe ya. Te ati eheneboneke".
25 "Ee, ota ati eheneboneke. Ota ehene hiyara tohi ya yama hiyara manakone ota nahabihaba ota amake, fara me ota. Ota ka matehe manakone hinahabiha hinahaba amake", me ati namaroke.
26 Faya Bahaba tasi tonihemarika me ni ya. Ati ehene saotato Sesowi me kosi nemetemoneke. Faya saotato mera yosehimatamonaka, Sesowi me ba kanahabone mati awa ya.

Saotato Sesowi me haha kanehemetemoneke.

27 Kofenato ka saotato Sesowi me towakamehemetemoneke kofeno ka yobe Beretorio tohehi ya. Saotato me nafi me yoro tokaniwamemetemoneke, Sesowi me katomabone mati.
28 Hinaka makari me sota hina makari mamawa na ya me weyeye hinihematamonaka, towisawa ka makari.
29 Tati boronebona me hikowemataka, atine kihaharo, towisawa tati borone nima naro, me weyeye hinihebanoho. Sesowi ka kanihina me tamama nihemetemoneke awa ya, towisawa ka awa nima naro. Faya Sesowi nokosi ya me isi

yobati ya me naoha he me haha kanehemete-
moneke. "Soteo me ka towisawa, titaminahi", me
ati nemetemoneke.
30 Me firo hine hinaka awa me wara hina tati
ba nari me hitamematamonaka, fara awa tama
hinaha ya.
31 Faya haha kani me hawa hihe ya
makari mamawa na me sota na fara hinaka
makari ya me weyeye hinihamematamonaka.
Me hekamematamonaka, awa ya me ba
hikanebonaha.

Sesowi me nawanemetemoneke awa ya.

32 Hawi ya me tokoma me ka owa me yose-
hamaroke, Sesowi ewenebona tiwa kanebonaha.
Sireni kamatamonaka, Simao tohahari.
33 Me tokoma me kobo tonamakehamaroke,
yama ini Kokota tohaha ya. E tati tone ino amake
Kokota.
34 Hinaka fibone me ta hinahamaroke, fi yoro
tokanaro, yama bitari kitaha ya. Totomi hina
fawi hinofarahamaroke.
35 Awa ya me ba hikane hinaka makari me
ebe hinahamaroke. Yama me were namaroke,
makari me ebe nabone mati.
36 Me naoha me hekatomemarika.
37 Yama hani me kanawanahamaroke Sesowi
tati neme ya, hinaka yama hiyaramone kami-
naro, ati e naro ahi: "Sesowi amaka, soteo me
ka towisawa", yama hani ati namaroke.
38 Yama boboti me famaha me me kanawiki-
mamaroke Sesowi beheri ya. Hinaka kanihina
ya owa kawa, hinaka yasoka ya owa kawa,
nemarika.

39 Hawi ya me yaka na me haha hikanemarika,
me tati me weori na mati.
40 "Fara tiwa tikasomahi, teboro tinahabi-
habone tina tiwa, hiri tinamebonaha yama wehe
terei na ya. Teoso biti tihi ya tikisamahi awa ya",
me ati namaroke.
41 Sasetoti me ka hiti me ya Mowisei ati
kakamina me tabaha me haha hikana hinemata-
monaka, me ka hiti me ya me tabaha mati.
42 "Me one ta kasome hiwa kasomi watore
awaka fare. Ihayeo me ka towisawa amare? Awa
ya kisamaho, ati e nofawabaya waha.
43 Teoso hikasomebona ati nareka. Teoso
hinofe ya Teoso hikasomehiba awaka hibayata
ya. Ati e nareka ahi: 'Teoso biti ama oke', ati
nareka", me ati namaroke.
44 Yama boboti he ya me tabaha me ati yana,
namaroke, he me hora na mati, awa ya me
kawana mati.

Sesowi ahabematamonaka.

45 Bai nokorise ya yama kayomamaroke, yama
nafi. Manakobisa yama soki fawa namaroke bai
weo towawiti ya.
46 Bahi weo towahawiti ya Sesowi ha nemarika
kasiro ya. "Teoso, oko Teoso, himataba owa
tinaharikosine tiri?" ati nemarika. Fara me
atibisa amake haro: "Eri, eri, rema sabakitani?"
ati naro.
47 Me one naoha ati mitati me ati yana
namaroke. "Eria ino hiri ne awaka", me ati
namaroke.
48 Me ka owa ohari kana ni tokome esibosa
tonakamehimarika. Finakiri ya esibosa sa hife

awa tati boni ya hinawana ta hikamisamake-
maroke, Sesowi hifahabonehe.
49 Ehene me one hinofarehimarika. "Hine
naka. Eria kake ya Eria hikasome ya kasomi e
awehibanaka", me ati namaroke.
50 Sesowi ha tasehimarika kita ya. Faya
ahabemarika fahi.
51 Hibati ya teboro boti ka yama babari kana
makari tohaha sibi karehemetemoneke. Neme
ya sibi kari yana na sibi kari kisa sibi kari
kobo nisehemetemoneke bofe ya. Wami kiha
nemetemoneke. Yati bakaka nemetemoneke
wami kiha na ihi.
52 Me ahaba me tame se nemetemoneke. Me
tamaha me ahaba me kitamatasemetemoneke,
Teoso ka mati.
53 Tama ya me tasi tona Sesowi kitame ya me
tokiyomemetemoneke Serosarei ya. Me tamaha
me me hiwehemetemoneke.
54 Saotato me ka hiti ya saotato me tabaha
Sesowi me kakatoma wami me awehemete-
moneke, kiha naro, wami mera behe kanaharo.
Yama one me awa, nemetemoneke. Yama
me awaha me kakomeha me ati yana nemete-
moneke. "Hehi Teoso biti tohe awaka hari. Keye
amakere", me ati nemetemoneke.
55 Me fanawi tamaha Sesowi ya tabarawa
hike ya nanaho nama narawamaroke, Sesowi
kakatomarawaharo. Karireya ya Sesowi ya
tabarawa kakerawamaroke, he narifarawaro.
56 Maria Matarena toha, Maria Tiako ya Yose
me fama me ka ami toha, Sebeteo biti me ka ami
toha, one toharawa, namaroke.

Sesowi me kamohemetemoneke.

57 Bahi tokarise ya Yose kakehimarika. Yose
Arimateya kamarika, yama kihahari. Sesowi
nonofamarika.
58 Yose Birato aate nematamonaka, Sesowi
abohi ta namehibonaha Yose ni ya. Birato
ati amosematamonaka. Birato hinaka saotato
mera yosehimatamonaka, Sesowi abohi me ta
tonamabone mati Yose ni ya.
59 Yose Sesowi abohi wara tone rofi hiwahe-
matamonaka makari riyo tohaha ya, amosaro.
60 Yose Sesowi abohi ibarimatamonaka tama
yati hiri ni tohaha ya, yati naro. Ati ehene me wi
hinemetemoneke hibayata ya. Yati nafiha karoro
towahame tama noki bori bari kawahamemata-
monaka yati ya. Faya tokomematamonaka.
61 Maria Matarena Maria one famaha me teme
narehemetemoneke, tama beheri ya.

*Saotato Sesowi temene me kakatomehemete-
moneke.*

62 Yama we yotoha ya, sabato ya, sasetoti me ka
hiti me ya fariseo me tabaha me tokomakeheme-
temoneke Birato ni ya, me aate hinehibonaha.
63 "Ota ka hiti hehi keye hihiri tohehi ati e
nareka ahi, sawisa ne ya mata: 'Owamisamaba
ama oke yama wehe terei na ya', ati nareka.
64 Saotato me tiyosehi, tama hoti me kakatom-
ahaba mati, yama wehe famaha ya. He ya tataba
abohi me hibotirayaho. Abohi me hiboti ya me
ati e naba me amake ahi: 'Ahabe ahabawa-
hakara. Kitamareka', me ati naba me amake.
Sesowi ka keye fotaha me ka keye nanafi nama
naba me amake mata ya, me ati e na mati ahi",
me ati nemetemoneke.

65 "Te ka saotato meba me ta onahabana
oke, me te yosehaba mati, tama me kakatom-
ahaba mati. Te ati ehene yama kakatomi me
amosaboneke", ati nematamonaka.
66 Me ati ihi Sesowi temene saotato me
kakatomehemetemoneke. Tama noki bori yama
atahone ya me moya hikanemetemoneke, nokobi
me se karibone karo. Nokobi me one ahi ni ya
tama moya kani ka yama atahone baka tona me
awi ya me ati e naboneke ahi: "Tama noki bori
me itiha me awineke", me ati naboneke.

28

Sesowi wamisamematamonaka.

1 Sabato ahaba nowati ya tomiko ya Maria
Matarena ya Maria one famaha hiba yama wa ni
ya towakamarawemetemoneke, Sesowi temene
towamarawabonehe.
2 Wami kiha nemetemoneke kasiro ya, Teoso
nanarifa neme ya kisaki ehene, tokomakehari
Sesowi temene ya. Yati tama noki bori tohaha
hitiha yoko hiwahawitiemetemoneke. Teoso
nanarifa itarimatamonaka yati mese ya.
3 Oyene kitehimatamonaka, yama yebe kani
nima naro. Hinaka makari sawi kitehemete-
moneke, fa boni foro na nima naro.
4 Saotato Sesowi temene me kakatoma me
kakome kitehemetemoneke, me hoyahoyari
kana na mati. Me ahabinima nemetemoneke, me
foro na mati.
5 Teoso nanarifa fanawi hiyararawematamon-
aka. "Te kakomerabone teke. Tera owato oke,
Sesowi te siba na te, me ba hikanari awa ya.

6 Watamakara ahi. Kitamatasahareka, fara
yama hikamina nima nari. Te kakamahi ahi, fore
ka taboro te awabaya.
7 Te tokomakabote nahi, he ya tataba me te
hiyaribeya, te ati e na te ahi: 'Kitamenoka. Tai to-
hamebonaka Karireya ya, te nokosi ya. Te awehi-
bonaka fahi', te ati nabone teke. Okominahareka
te ni ya", Teoso nanarifa ati nematamonaka.
8 Kakomerawa yayai narawa towaka-
marawemetemoneke hibati ya. Kana
kawarawemetemoneke, Sesowi tamine
kaminarawabonehe Sesowi ya tataba me ni
ya.
9 Hawi ya Sesowi kobo hirawemetemoneke.
"Afa me te ama?" ati nematamonaka. Nokosi ya
foro narawa he teme tama karawemetemoneke.
10 "Te kakomerima nahi. Te towakamakihi oko
one me ni ya, otamine te kaminibeya me ni ya.
Me te yosiyahi Karireya ya, owa me awahaba
mati fahi", ati nematamonaka.

*Yinero me ta nemetemoneke saotato me ni ya,
keye me hiri nabone mati.*

11 Towakamarawa saotato me one tokoma
nemetemoneke sitati ya, yama me awaha me
tokaminamabone mati sasetoti me ka hiti me ni
ya.
12 Heoniao me hiri nemetemoneke, me ka hiti
me ya me tabaha mati. Me abe hiyara yinero
nanafi raba ne me ta nemetemoneke saotato me
ni ya.
13 "Te ati e nabone teke ahi: 'He ya tataba yama
soki ya me kakeha Sesowi abohi me itihanike, ota
amo na ota ni ya', te ati naba te amake.

14 Kofenato te tamine mite ya narabo ota nima
nebonaka, tera me nahabirabone te", me ati
nemetemoneke.
15 Yinero me wara tona fara yama sasetoti
me ka hiti yama me hikamina me hiri neme-
temoneke. Haha hiyara soteo me kaminate me
amake, saotato me hikaminehemete.

*Sesowi he ya tataba me ni ya kobo nematamon-
aka.*
16 Sesowi ya tataba me 11 na me tokoma-
maroke Karireya ya, atami ya, Sesowi hikamina-
haro.
17 Me tokoma me hiwehi nokosi ya me foro na-
maroke. Efe amaremona me one hinehimarika.
18 Sesowi mera hiyaremarika. "Me nafi oyose
okibone waha, Teoso ati ehene, neme ka me toha,
bofe ka me toha, na mati.
19 Makoni tabora nafi ka me te hiyarabone
teke, owa nonofa me tohawahabone mati. Me
te iibofarisaboneke, e ka abi ino, biti ino, Teoso
Kanamori ino ne ya.
20 Me te kanawanahabone teke, fara yama
okomina me hiri nabone mati. Oko sawi fawa
teraba ama oke te ni ya. Yama nafi ahabi ya
osawisa otehaba ama oke te ni ya", ati nemari
amaka.

Teoso Ka Yama Hani

Jamamadí: Teoso Ka Yama Hani (New Testament)

copyright © 2020 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: (Jamamadí)

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2020-11-18

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 1 Oct 2024 from source files dated 29 Jan 2022
736b79e6-3611-53c1-a5f7-490d67da3c50